

**HYVINVOINTIKERTOMUS 2017–2021
JA
HYVINVOINTISUUNNITELMA 2021–2025**

SISÄLLYSLUETTELO

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS VALTUUSTOKAUDELLA 2017–2021.....	2
1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi.....	2
2 Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi.....	52
3 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset	59
OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2021–2025	60
4 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset	64
5 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat	64
6 Hyvinvointisuunnitelma	66
OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY.....	68
7 Suunnitelman laadinnasta	68
8 Suunnitelman hyväksyminen	68

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS VALTUUSTOKAUDELLA 2017–2021

Johdanto

Kunnan tulee kuntalain (410/2015) mukaan edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa. Terveydenhuoltolaki (1326/2010, § 12) velvoittaa kuntaa seuraamaan asukkaittensa terveyttä ja hyvinvointia väestöryhmittäin ja raportoimaan muutoksista hyvinvointikertomuksen avulla. Hyvinvointisuunnitelma ja -kertomus toimivat kuntasuunnittelun ja seurannan välineinä. Hyvinvointikertomus valmistellaan kerran valtuustokaudessa ja päivitetään vuosittain osana kuntasuunnittelua.

Hyvinvoinnin kehitys valtuustokauden 2017–2021 aikana on kuvattu hyvinvointikertomusosiossa indikaattorien avulla. Valtuustokauden 2021–2025 hyvinvointisuunnitelmaan tavoitteet on koottu kunnanvaltuuston 10.12.2019 hyväksymästä asiakirjasta *Talousarvio 2020 Taloussuunnitelma 2021–2023 Investointisuunnitelma 2020–2022*. Lisäksi kertomukseen on koottu voimassa olevat hyvinvointiin ja terveyden edistämiseen liittyvät ja kunnan toimintaa ohjaavat asiakirjat ja ohjelmat. Hyvinvointikertomus on jäsennetty elämänkaarimallin mukaan (lapset, nuoret ja lapsiperheet, työkäiset ja ikäihmiset).

Hyvinvointikertomukseen on kartoitettu kunnan hyvinvointipolitiikan ajankohtaiset tavoitteet, painoalueet ja toimenpiteet. Tiedon koostamisessa on hyödynnetty valtakunnallisia indikaattoreita sekä kunnan omia tietolähteitä ja kokemustietoa. Laihialaisten hyvinvoinnin tilaa tarkastellaan sekä valtakunnallisten tilastotietojen (SotkaNet, TEAviisari, Tilastokeskus, PolStat, Kouluterveyskysely) että paikallisesti tuotettujen tilastotietojen avulla. Kaikkea tietoa ei ole saatavilla kuntakohtaisesti ja useimmat tilastotiedot saadaan jopa vuosien viiveellä. Keväällä 2019 toteutetun kouluterveyskyselyn tulokset saatiin loppuvuodesta 2019, uusi kysely tehdään toukokuussa 2021. Osa perusterveydenhuollon tilastoista on Vaasa-Laihia -yhteistoiminta-alueen tietoja, kuten esimerkiksi TEAviisarin perusterveydenhuoltoa koskevat tiedot.

Kertomuksen vastuutaho ja laadinta

Kunnanvaltuusto päätti perustaa terveys- ja hyvinvointijohtajan viran (Kh 13.1.2014 § 11, Kv 27.1.2014 § 7) koordinoimaan terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä ja osana sitä valmistelemaan hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelmaa. Edelleen kunnanhallitus on päättänyt terveyden ja hyvinvoinnin vastuutahoksi kunnanhallituksen ja vastaavaksi virkamieheksi terveys- ja hyvinvointijohtajan (Kh 30.11.2015, § 404 ja § 405). Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma on koottu yhteistyössä osastopäälliköiden ja eri yhteistyötahojen kanssa.

1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

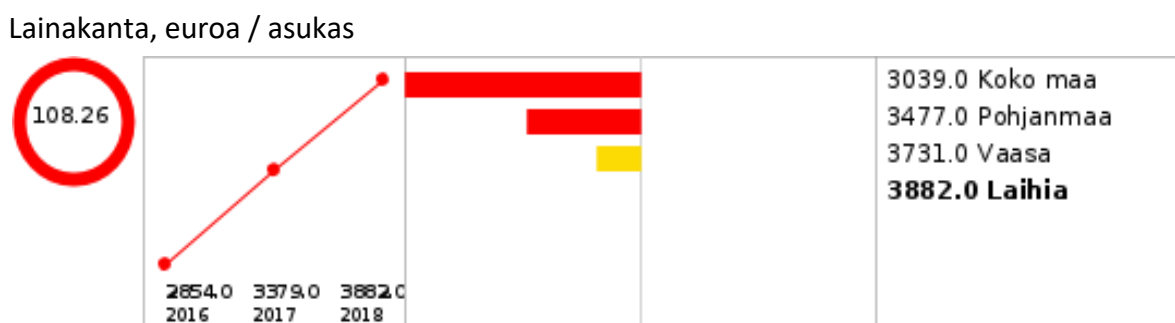
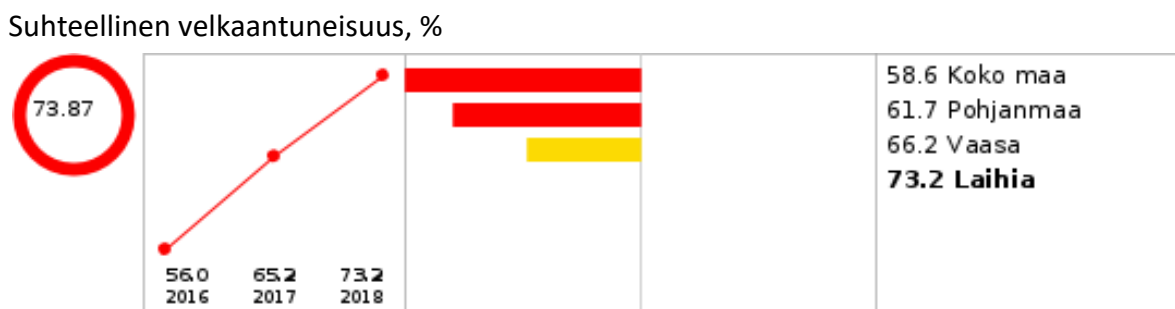
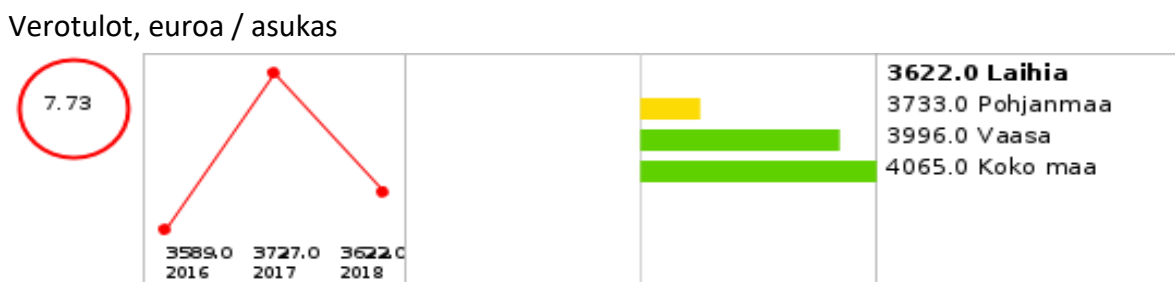
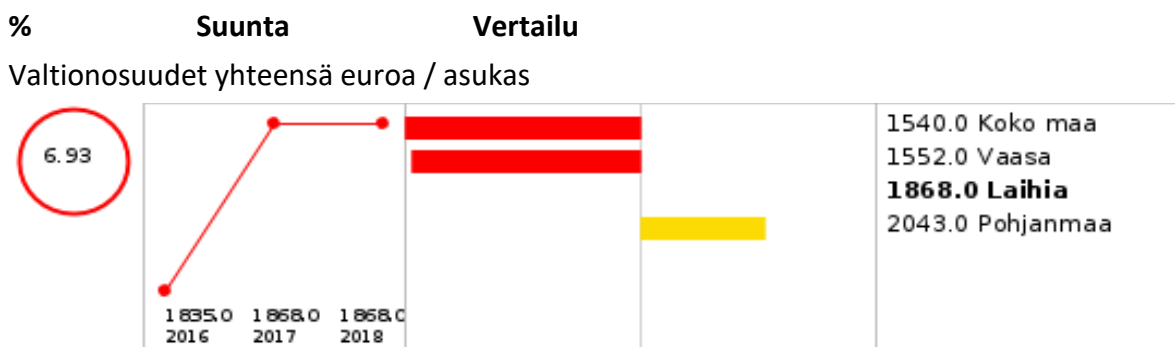
Indikaattori kuvaa ilmiöiden tilaa ja muutoksia. Indikaattorien antama tieto mahdollistaa

- nykytilan kuvaamisen,
- huolien ja vahvuuksien tunnistamisen,
- tavoitteiden asettamisen,
- vaikutusten ennalta arvioimisen,
- tavoitteiden ja ennakoarviointien toteutumisen seurannan.

Hyvinvointikertomukseen on koottu kunnan tietoja ja vertailuna Vaasan, maakunnan ja koko maan hyvinvointitietoa, terveyseroja ja toimintaa kuvaavia indikaattoreita. Osa indikaattoreista on hyvinvointikertomukseen kuuluvia perusindikaattoreita, osa eri tilastoista koottuja täydentäviä indikaattoreita. Tietoja tarkastellaan sekä talouden ja elinvoiman osalta että väestöryhmittäin, lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet, nuoret, työkäiset ja ikäihmiset.

TALOUS JA ELINVOIMA

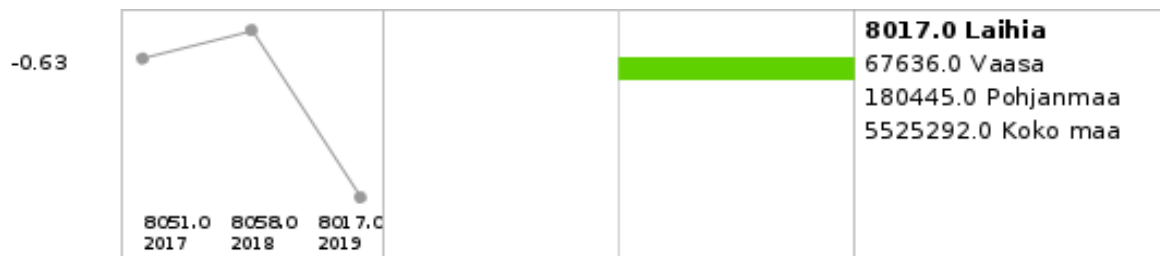
Tulot

Väestö

% Suunta Vertailu

Väestö 31.12.2019

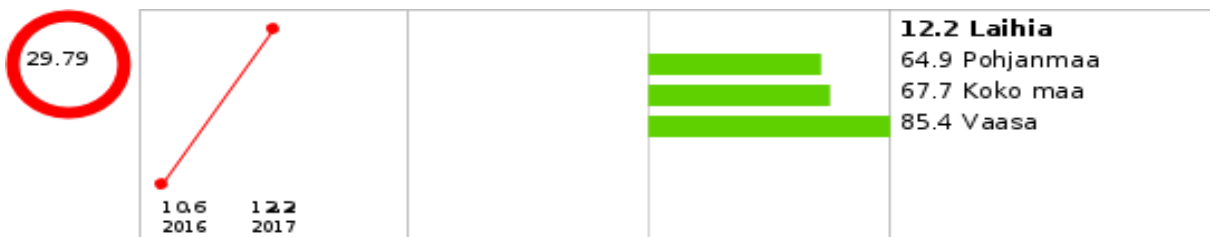
Huoltosuhte, demografinen

Kuntien välinen nettomuutto / 1 000 asukasta

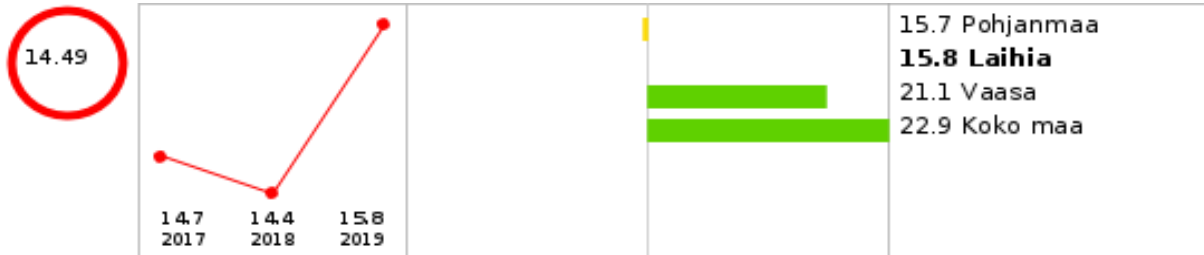
Muu kuin suomi, ruotsi tai saame äidinkielenä / 1 000 asukasta

Lapsiperheet, % perheistä

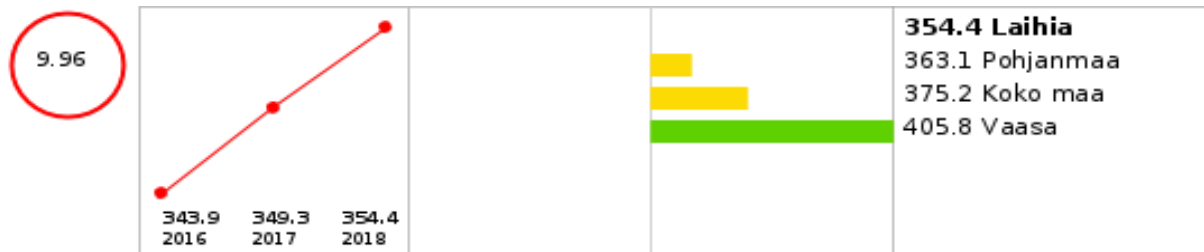
Yksinhuoltajaperheet, % lapsiperheistä

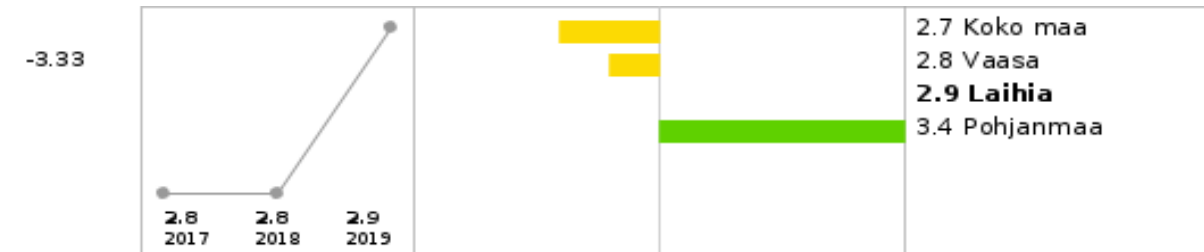
Yhden hengen asutokunnat, % asutokunnista

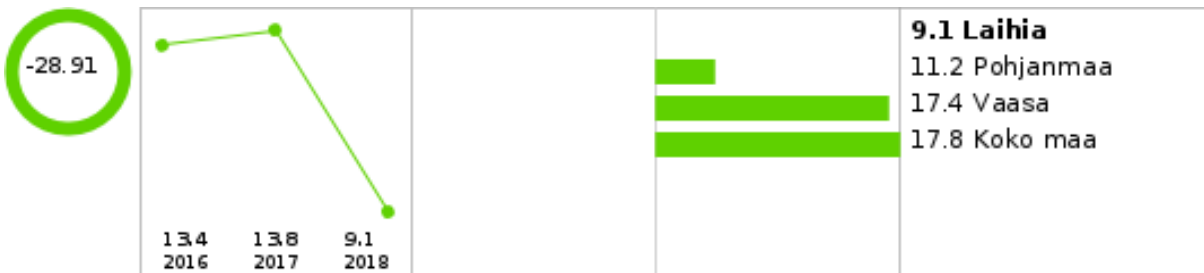
Koulutustasomittain

85 vuotta täyttäneet, % väestöstä

Avioeroja 25 - 64-vuotiailla / 1 000 vastaavanikäistä naimisissa olevaa

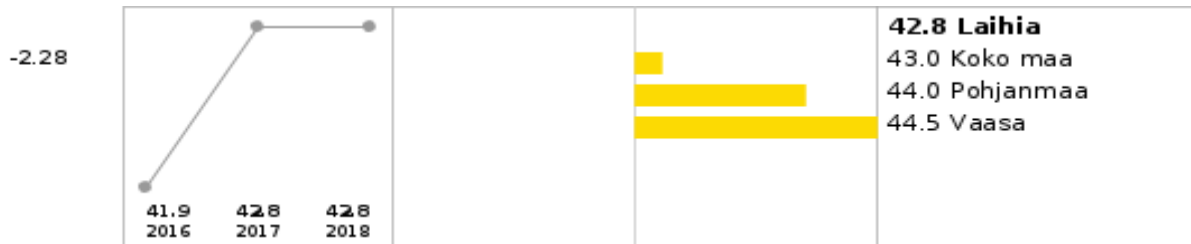
Elinvoima

%

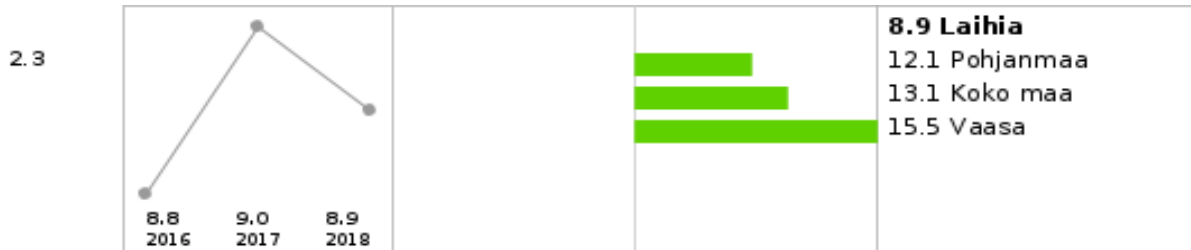
Suunta

Vertailu

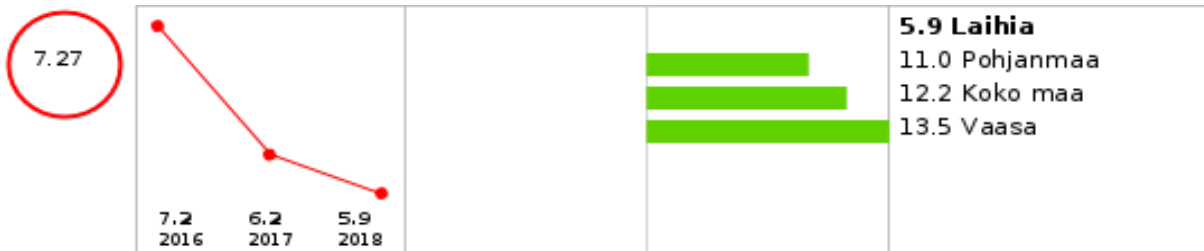
Työlliset, % väestöstä

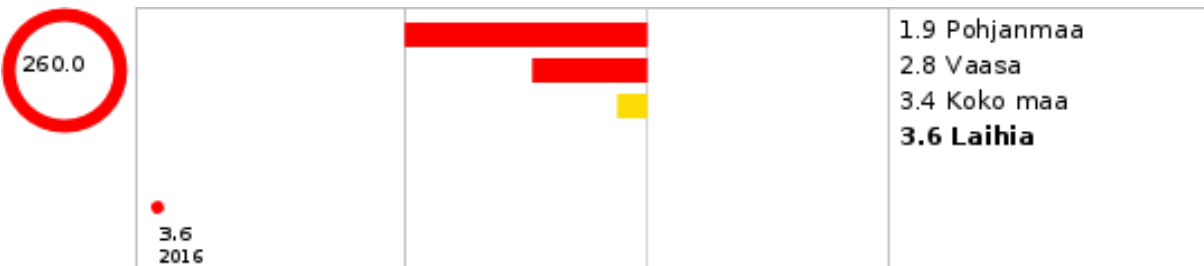
Kunnan yleinen pienituloisuusaste

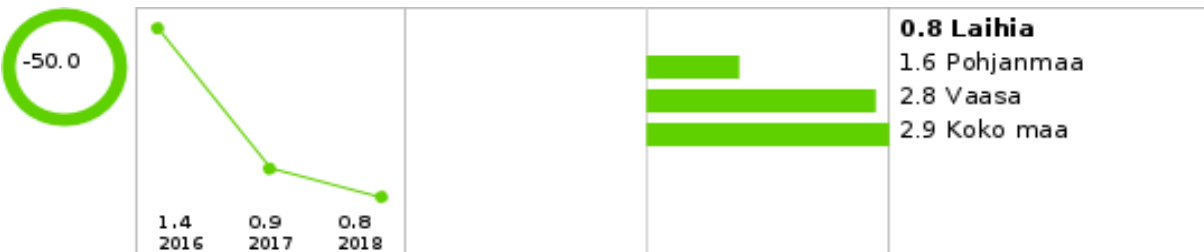
Lasten pienituloisuusaste

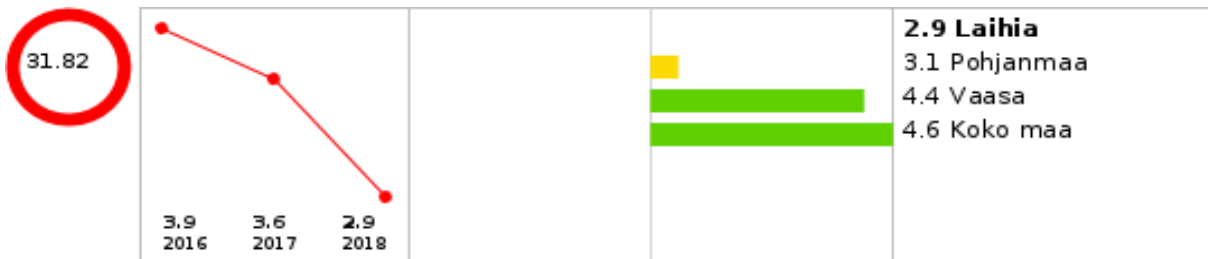
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

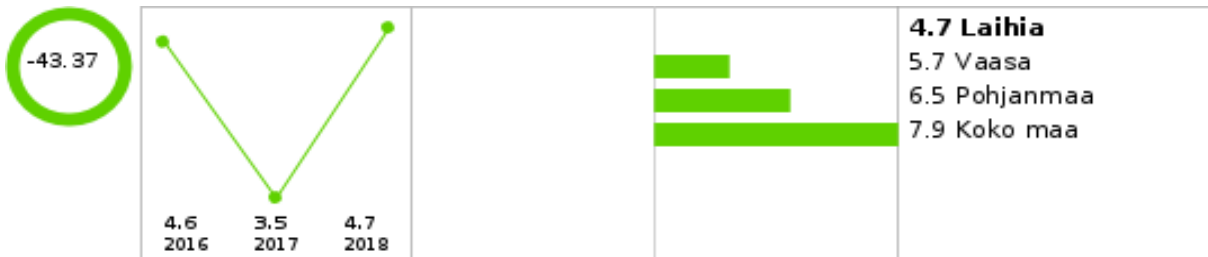
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

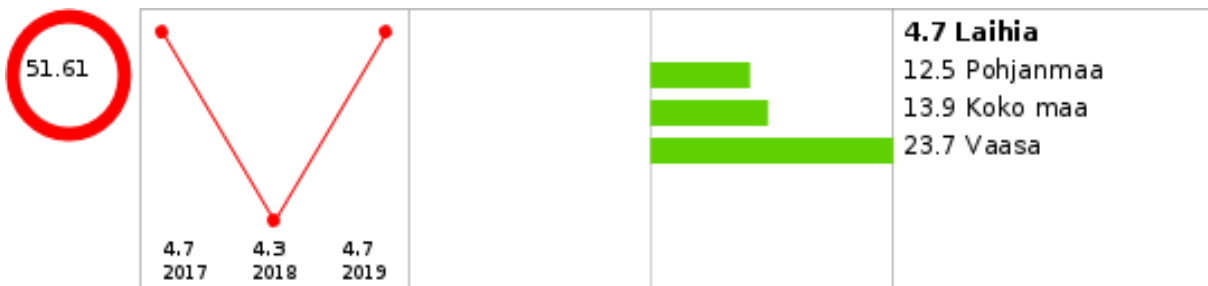
Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15 - 64-vuotiaista

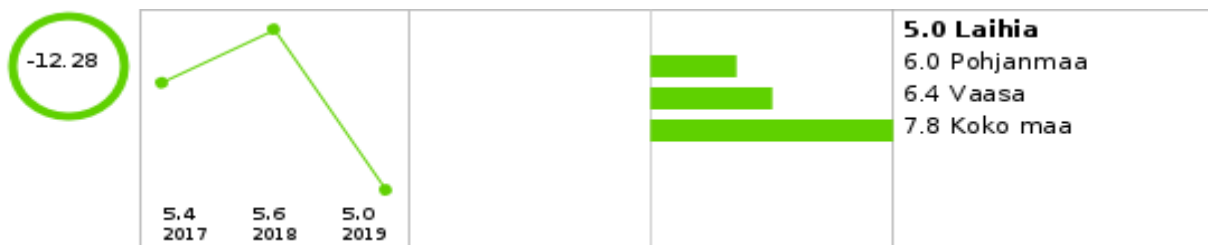
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Yleistä asumistukea saaneet yhteensä, % asutokunnista

Eläkkeensaajien asumistukea saaneet, % asutokunnista

TALOUS JA ELINVOIMA - Yhteenveto

Kunnan taloustilanne on haasteellinen useiden muiden kuntien tavoin, lisäksi kevään 2020 koronapandemian vaikutukset kuntien ja valtion talouteen tulevat realisoitumaan vasta vähitellen. Laihian verotulot ovat verrokkeja vähäisemmät ja lainamäärän kehitys investointien vuoksi rasittaa taloutta. Suhteellinen velkaantuneisuus on kasvussa (v 2019 73,2 %, v 2018 73 % ja v 2016 56 %) ja verrokkeja suurempi, mittavat kouluinvestoinnit kasvattivat velkamäärää. Väestönkasvu on taittunut ja kuntien välinen nettomuutto on kääntynyt alueen tavoin negatiiviseksi.

Työllisyystilanne on pysynyt pitkään tasaisen alhaisena, mutta kevään 2020 koronapandemian vaikutukset koko alueen kuntien ja yritysten talouteen lisäsivät lomautettujen ja työttömien määrää. Koko Pohjanmaan alueen työttömyysprosentti oli huhtikuussa 2020 11,9. Laihialla työttömyys on kaksinkertaistunut puolen vuoden aikana ja oli 11,7 % huhtikuussa 2020 ja

joulukuussa 12,4 % (Laihia tammikuu 2020 7,2 %, joulukuu 2019 6,9 % ja syyskuu 2019 5,6 %). Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden 18–24-vuotiaiden prosenttiosuus on edelleen vertailun suurin (vuonna 2016 3,6 % 18–24-vuotiaista, Vaasa 2,8; Pohjanmaa 1,9; koko maa 3,4).

Työllisyyden hoito säilynee jatkossakin kuntien tehtävänä. Kuntouttavan työtoiminnan ja sosiaalityön ohella työpaja Arpeetin palvelut sekä etsivä nuorisotyö toimivat tiiminä. Laihian raipparahasumma eli kunnan osarahoittama työmarkkinatuki on pysynyt tasoltaan liki samana usean vuoden ajan (vuonna 2019 225 996 €; 2017 244 772 €; 2016 242 177 €; 2014 149 770 €), mutta lähtenyt kasvuun työllisyystilanteen heikentymisen myötä, vuonna 2020 summa oli 285 545 euroa.

Koulutuksen ulkopuolelle jääneitä 17–24-vuotiaita Laihialla on verrokkeja vähemmän (vuonna 2018 Laihia 4,7 %; Vaasa 5,7; Pohjanmaa 6,5; koko maa 7,9). Vaikeasti työllistyvien määrä on vähenevä ja koko maata parempi. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden 25–64-vuotiaiden prosenttiosuus on vähäinen. Yleistä asumistukea laihialaiset saavat verrokkeja paljon vähemmän (vuonna 2018 Laihia 4,3 %; Vaasa 23,9; Pohjanmaa 12,6; koko maa 13,9). Laihian yleisen asumistuen osuus on pysynyt lähes ennallaan, verrokkien on kasvanut (Vaasassa kasvu rajua noin kymmenestä prosentista liki neljäsosaan v 2015 9,8% ja 2018 23,9). Myös eläkkeensaajien asumistukea maksetaan verrokkeja vähemmän.

Yhä harvempi saa elantonsa maataloudesta (vuonna 2018 alkutuotanto 7,9 %; jalostus 22,6% ja palveluala 67 %). Kasvussa ovat informaation ja viestinnän sekä hallinto- ja tukipalvelualat.

Lapsiperheitä on keskimääräistä enemmän ja yksinhuoltajaperheitä hiukan verrokkeja vähemmän. Väestönkasvuun tarvittaisiin uusia kuntalaisia, syntyvyys on laskusuunnassa. Avioerojen määrä on vähenevä, samoin myös avioliiton solmivien osuus. Yhden hengen asuntokuntia on vähemmän kuin verrokeilla. Koulutustaso on kasvussa, mutta vielä hivenen verrokkeja heikompi. 85 vuotta täyttäneiden prosenttiosuus on maan keskitasoa, mutta Pohjanmaan aluetta vähäisempi. Pienituloisia on verrokkeja vähemmän, myös lapsiperheiden osalta.

Kunnan yleinen pienituloisuusaste oli 2017 9,0 ja verrokkeja parempi (Vaasa 15,3 ja koko maa 12,8). Pienituloisuusaste ilmaisee pienituloisiin kotitalouksiin kuuluvien henkilöiden osuuden prosentteina kaikista alueella asuvista henkilöistä. Pienituloisuuden rajana käytetään 60 % suomalaisten kotitalouksien käytettävissä olevan ekvivalentin rahatulon mediaanista kunakin vuonna. Lasten pienituloisuusaste (Laihia 6,2; Vaasa 13,2 ja koko maa 11,8) kuvaa pienituloisiin kotitalouksiin kuuluvien alle 18-vuotiaitten henkilöiden osuutta prosentteina kaikista alueella asuvista alle 18-vuotiaista henkilöistä.

Muuta kieltä kuin suomea äidinkielenään puhuvien osuus on hitaassa kasvussa, mutta alhainen verrattuna alueeseen ja koko maahan (vuonna 2017 Laihia 12,2; Vaasa 85,4; Pohjanmaa 64,9 ja koko maa 67,7/ 1000 asukasta kohti). Ulkomaan kansalaisia kunnassa on huomattavan vähän (31.12.2019 1,1 %).

LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET

Elämänlaatu ja osallisuus

%

Suunta

Vertailu

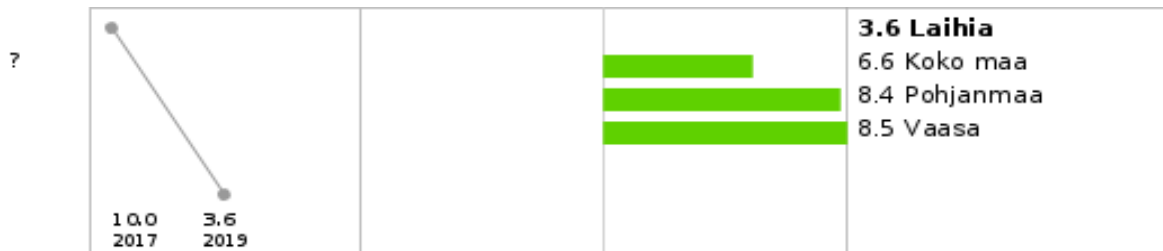
Ei yhtään läheistä ystävää, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

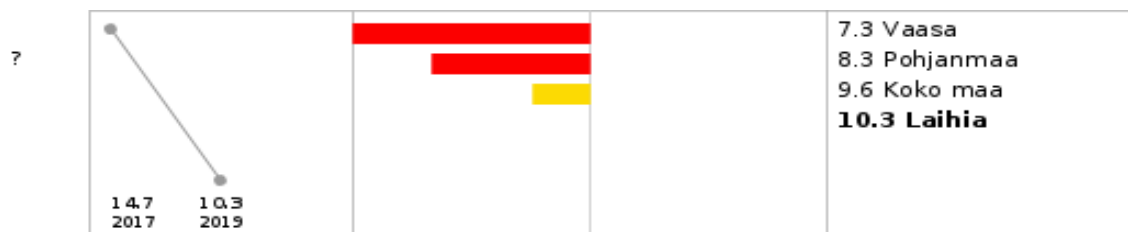
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista

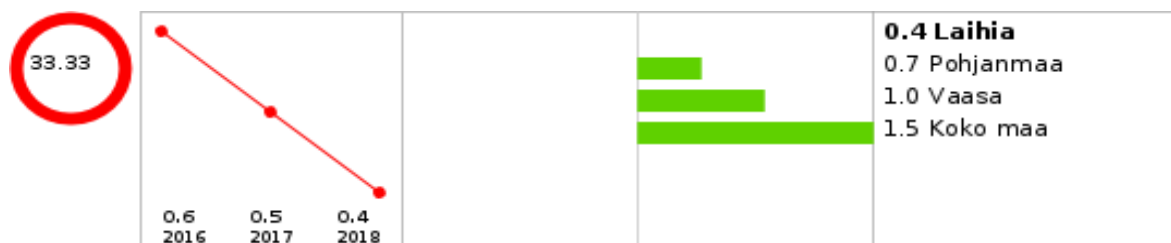
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

% Suunta Vertailu

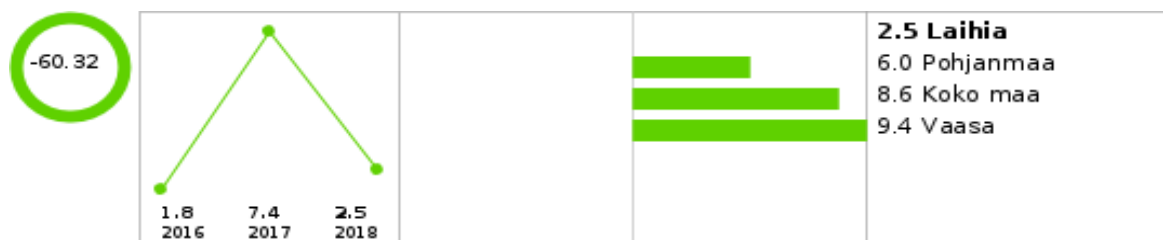
Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0 - 17-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

Huostassa tai kiireellisesti sijoitettuna olleet 0 - 17-vuotiaat viimeisimmän sijoitustiedon mukaan, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

Rikoksista syylliseksi epäillyt 0 - 14-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

Lastensuojeluilmoitusten lukumäärä (THL)

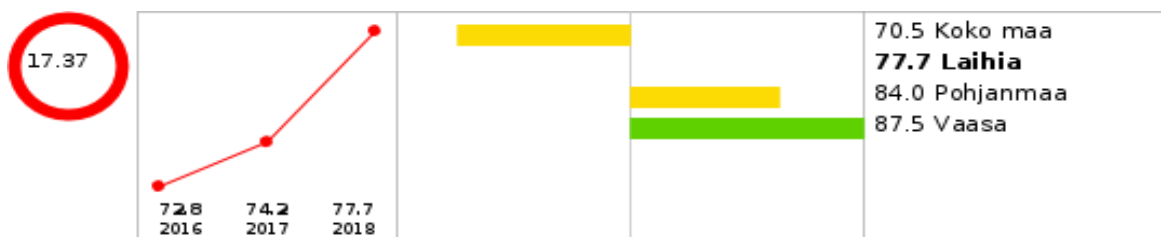
Päivähoito

%

Suunta

Vertailu

Lasten päivähoitossa olleet 3 - 5-vuotiaat % vastaavanikäisestä väestöstä

Koulu

%

Suunta

Vertailu

Terveystieteiden tutkimuskeskuksen (TEA) perusopetuksessa, pistemäärä

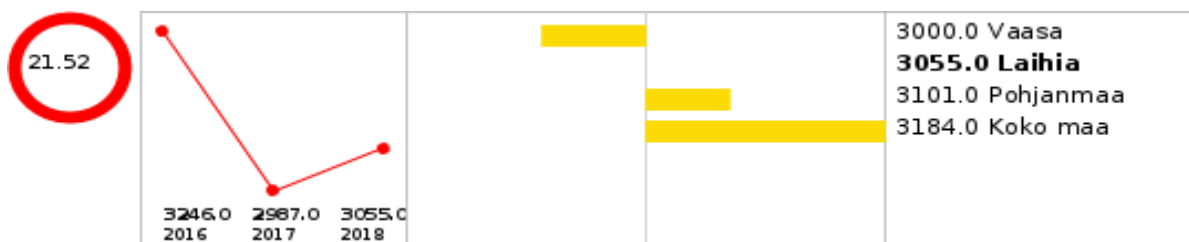
Sosiaali- ja terveydenhuolto

%

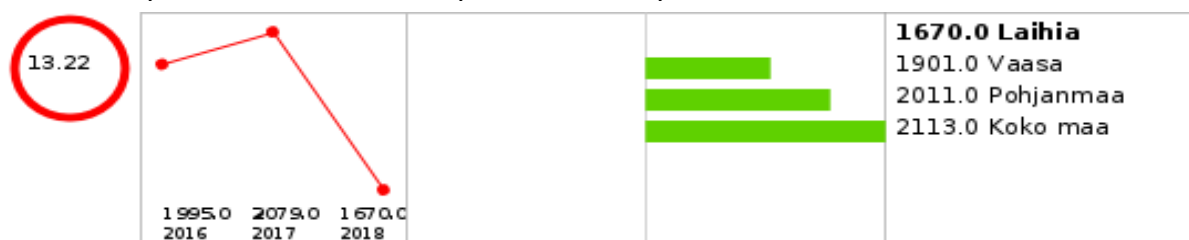
Suunta

Vertailu

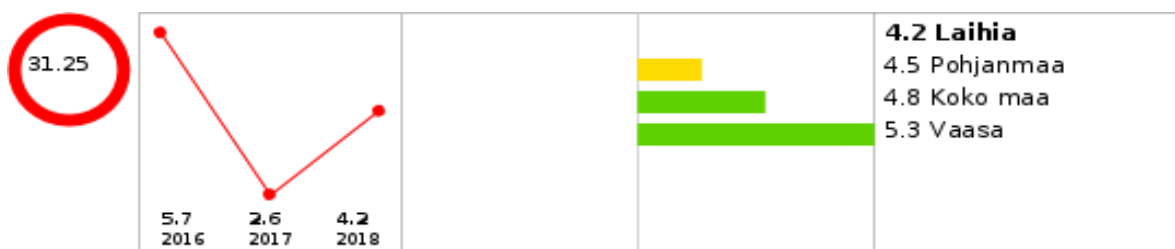
Perusterveydenhuollon lastenneuvolan käynnit yhteensä / 1 000 0 - 7-vuotiasta

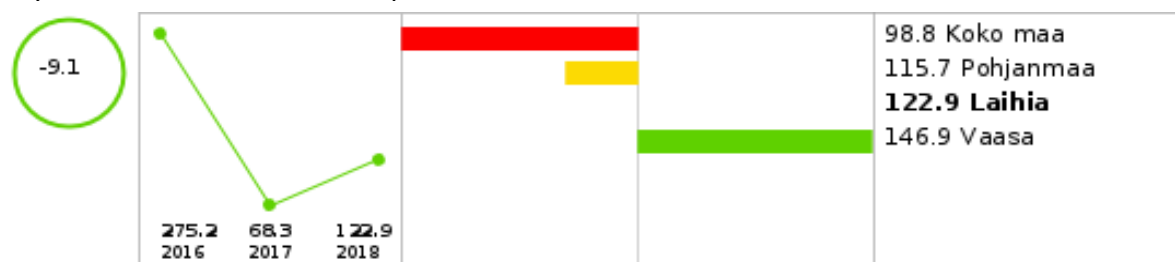
Perusterveydenhuollon kouluterveydenhuollon käynnit / 1 000 7 - 18-vuotiasta

Mielenterveyden häiriöihin sairaalahoitoa saaneet 0 - 17-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

Psykiatrian laitoshoidon hoitopäivät 0 - 16-vuotiailla / 1 000 vastaavanikäistä

Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut 7 - 14-vuotiaat potilaat / 10 000 vastaavanikäistä

Muut palvelut

%

Suunta

Vertailu

Kasvatus- ja perheneuvonnan asiakkaat vuoden aikana / 1 000 alle 18-vuotiasta

LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET - Yhteenveto

Lasten ja lapsiperheiden palvelut käsittävät terveydenhuollon ja sosiaalitoimen palvelut, sivistystoimen sekä vapaa-aikatoimen palvelut, lisäksi kolmannen sektorin eri toimijoiden monipuolisen toiminnan. Tekninen toimi huolehtii ulkoilualueista, väylistä ja leikkipuistoista sekä kiinteistöistä.

Varhaiskasvatukseen osallistuneiden 3–5-vuotiaiden lasten osuus on kasvussa 2018 77,7 % ja kasvua edelliseen vuoteen 3,5 % (Vaasa 87,5 ja koko maa 70,5). Kokoaikaiseen varhaiskasvatukseen osallistuneita 1–2-vuotiaita oli 38,3 % (Vaasa 43,2 ja koko maa 35,2), mutta

kokoaikaisesti osallistuneiden osuus on vähentynyt kymmenisen prosenttia kahden vuoden aikana 2018 57,6 ja 2016 68,3. Vuonna 2019 ryhmäperhepäivähoidossa oli lapsia 106 ja kotihoidontuen piirissä olevia perheitä 125/lapsia 145.

Valtakunnallinen kouluterveyskysely tehdään joka toinen vuosi yläkoulun ja luokion kahdelle vuosiluokalle, keväällä 2019 kysely ulotettiin myös alakouluikäisiin ja heidän vanhempiansa. Syyskuussa 2019 julkistetun kouluterveyskyselyn tulosten mukaan suurin osa nuorista voi keskimäärin hyvin, joskin erilaisia hyvinvointiongelmia vastauksissa ilmenee runsaasti.

Terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi kokevien prosenttiosuus on kuuden vuoden aikana yli kaksinkertaistunut ja on verrokkeja selvästi suurempi (Laihia 28,6, koko maa 20,9; Vaasa 22 ja Pohjanmaa 24,2). Tosi humalaan juovien osuus on laskussa, mutta verrokkeja suurempi (Laihia 10,3 %, Vaasa 7,3, Pohjanmaa 8,3 ja koko maa 9,6). Myös päivittäin tupakoivia on verrokkeja enemmän (Laihia 9,3 %; Vaasa 2,9 ja koko maa 5,6). Päivittäin nuuskaavien osuus on muutaman vuoden seurantajakson aikana kasvussa ja tasoltaan verrokkien kaltainen. Laittomia huumeita on 7,3 % kokeillut ainakin kerran, ero on suuri Vaasaan (3,7 %) verrattuna, mutta hivenen vähemmän kuin koko maassa (8,9 %). Rahapelien pelaaminen on verrokkien ja edellisen tutkimuskerran tasolla.

Läheisen ystävän puutteesta kärsivien määrä on kasvussa 11,9 % (2013 7,5 ja 2017 8,9) ja verrokkeja yleisempää (Vaasa 6,7 ja koko maa 9,1) Samoin kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus on selkeästi lisääntymässä 15,5 % (2013 9,4 ja 2017 11,6) ja on verrokkeja yleisempää (Vaasa 11,0 ja koko maa 12,9). Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa on aiempaa huomattavasti vähemmän 3,6 % (2017 10,0 ja 2013 5,4) ja tilanne on verrokkeja selvästi parempi (Vaasa 6,6 ja koko maa 8,5).

Ylipainoisten osuus on selkeässä kasvussa 24,6 % (2017 16,4) ja verrokkeja yleisempää (2019 Vaasa 16,5, Pohjanmaa 17,8 ja koko maa 16,9). Vajaa puolet 8. ja 9. luokkalaisista harrastaa hengästyttävää liikuntaa korkeintaan tunnin viikossa 37,6 %, vähän liikkuvien määrä on kasvussa (2017 27,3) ja verrokkeja selkeästi suurempi (Vaasa 27,3 ja koko maa 28,3). Hampaita harvemmin kuin kahdesti päivässä harjaavia on huolestuttavan paljon, neljäs- ja viidesluokkalaisista 40 % ja 8. ja 9. luokkalaisista 48 %.

Mielenterveyden häiriöiden vuoksi 0–16-vuotiaiden sairaalahoitoa saaneiden osuudessa on vuosittaista vaihtelua v 2018 Laihia 122,9 hoitopäivää/1000 samanikäistä kohti (Vaasa 146,9, Pohjanmaa 115,7 ja koko maa 98,8). Luvuissa ovat kaikki psykiatrian erikoisalain vuodeosastot julkisella sektorilla. Lastensuojeluilmoitusten absoluuttinen määrä kaksinkertaistui kolmessa vuodessa vuoden 2015 71 ilmoituksesta vuoden 2018 147 ilmoitukseen (Vaasa 1339 ja Pohjanmaa 3015). Huostassa olleita 0–17-vuotiaita oli verrokkeja vähemmän, samoin kodin ulkopuolelle sijoitettuja.

Lastensuojelun avohuollon 0–17-vuotiaita asiakkaita oli vähemmän kuin verrokeilla Laihia 2,4 % (Vaasa 4,4 ja koko maa 4,4). Kasvatus- ja perheneuvonnassa alle 18-vuotiaitten asiakkaitten määrä on kuusinkertaistunut kahdessa vuodessa, vuonna 2018 62/1000 samanikäistä ja vuonna 2016 10/1000 (Vaasa 45; Pohjanmaa 42; koko maa 69). Sekä lastenpsykiatrian että nuorisopsykiatrian avohoitokäyntimäärät ovat kasvussa, mutta lastensuojelun avohuollon asiakasmäärissä ei ole suurta vaihtelua.

Perusterveydenhuollon lastenneuvolakäyntejä Laihialla oli vuonna 2018 tuhatta 0–7-vuotiasta kohti hiukan enemmän kuin Vaasassa, mutta Pohjanmaata ja koko maata vähemmän (Laihia 3055; Vaasa 3000; Pohjanmaa 3101; koko maa 3184). Kouluterveydenhuollon osalta käynnit ovat vähentyneet melkoisesti, vuonna 2018 1670 käyntiä/1000 7–18-vuotiasta kohti ja vuonna 2017 2079 käyntiä. Määrä on vertailuryhmän vähäisin (Vaasa 1901; Pohjanmaa 2011 ja koko maa 2113 käyntiä).

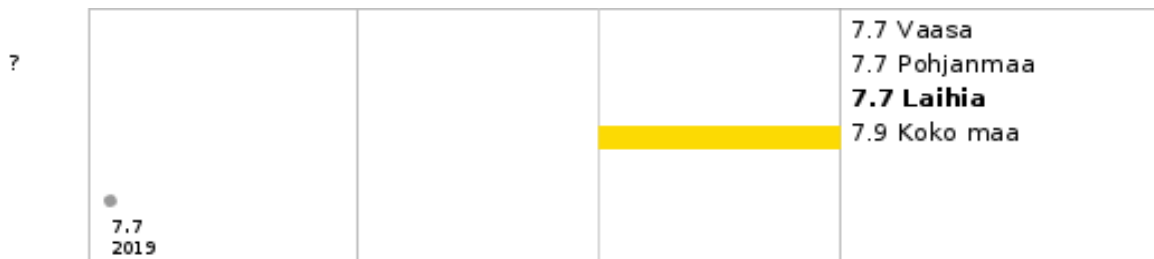
Vammojen ja myrkytysten vuoksi hoidettuja 7–14-vuotiaita oli vuonna 2017 124,4/10 000 vastaavanikäistä ja määrä on edelleen vertailuryhmän suurin (Vaasa 69,1; Pohjanmaa 77,8; koko maa 81,7). Määrä on kasvussa verrattuna vuoden 2015 tietoihin - ja toisin kuin Laihialla Vaasan ja Pohjanmaan luvut ovat kääntyneet laskuun (Laihia 110,2; Vaasa 95,5; Pohjanmaa 92,9; koko maa 83,2).

TEAvisari on työväline kunnille ja kouluille. TEAtiedot kuvaavat terveydenedistämistäktiivisuutta eli kunnan toimintaa asukkaidensa terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. TEAkyselyt lähetetään kunnan ja perusterveydenhuollon johdolle. Perusopetuksen terveydenedistämistäktiivisuus (TEA) on noussut vuoden 2013 pistemäärästä 59 vuoden 2020 pistemäärään 73 ja on verrokkeihin verrattuna paras (Vaasa 70, Pohjanmaa 68 ja koko maa 66).

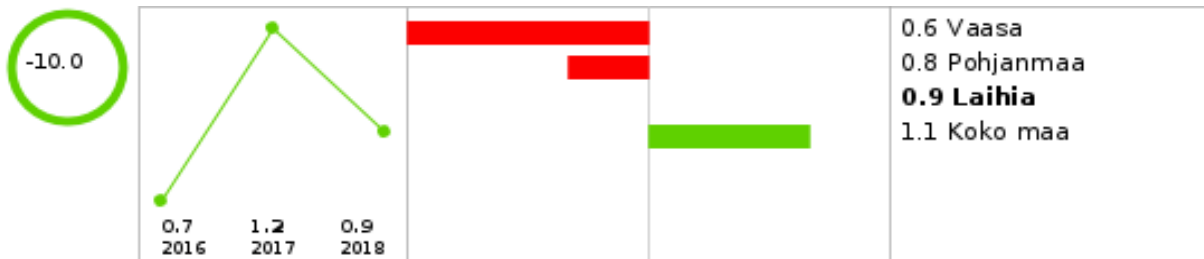
NUORET JA NUORET AIKUISET

Elämänlaatu ja osallisuus

% Suunta Vertailu
 Ei yhtään läheistä ystävää, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 16 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Ylipaino, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Ei syö koululounasta päivittäin, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

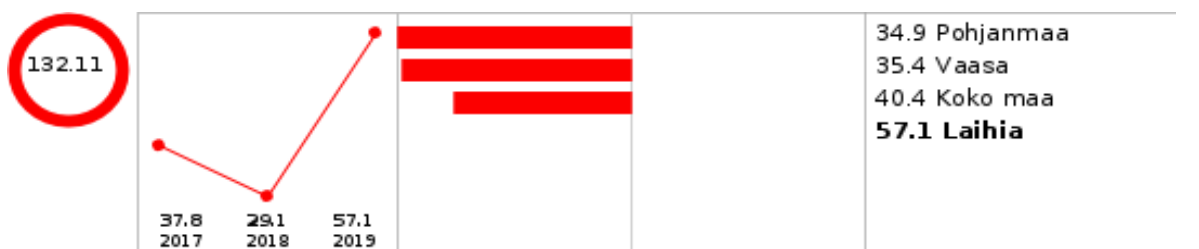
Tupakoi päivittäin, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Nuuskaa päivittäin, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

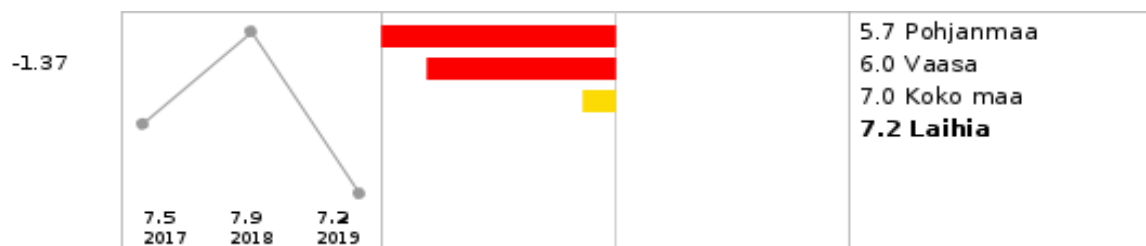
Kuntoutusrahaa saavat 16 - 19-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

Raskaudenkeskeytykset alle 25-vuotiailla / 1 000 15 - 24-vuotiasta naista

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 16 - 24-vuotiaita, % vastaavanikäisestä väestöstä

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

% Suunta Vertailu

Rikoksista syylliseksi epäilty 15 - 17-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

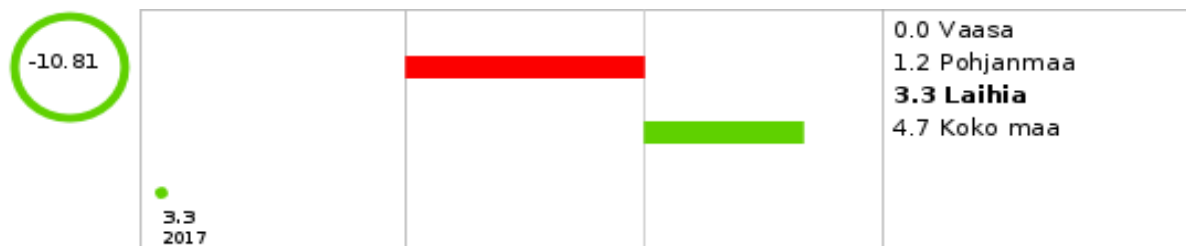

Rikoksista syylliseksi epäilty 18 - 20-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

Sosiaali- ja terveydenhuolto

% Suunta Vertailu
 Lastensuojelun avohuollollisten tukitoimien piirissä 18 - 20-vuotiaita vuoden aikana, %
 vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

NUORET JA NUORET AIKUISET - Yhteenveto

Nuorten palvelut Laihialla käsittävät yläkoulun ja lukion, liikunta- ja vapaaehtoisten palvelut sekä terveydenhuollon ja sosiaalitoimen palvelut. Seurakuntien ja eri järjestöjen toiminnassa on runsaasti erityisesti nuorille suunnattua toimintaa, lisäksi nuoret osallistuvat entisen Kyrönmaan alueen sekä Vaasa-opiston monipuolisiin harrastustoimintoihin.

Kuraattoritilanne koheni vuonna 2015, kun kuraattori siirtyi kokonaan sivistystoimen puolelle. Vuodesta 2016 kunnassa on ollut nimettynä myös johtava kuraattori. Erityispalveluiden osalta nuorten palveluita ei tarvittavassa määrin ole lähipalveluina, joten saatavuuden ongelmat ja tarjonnan riittämättömyys aiheuttavat ongelmien kasvamista ja kasaantumista. Sosiaalityöhön sekä perhetyöhön lisättiin työntekijöitä vuosina 2014 ja 2015. Psykologipalveluiden saatavuus aiheuttaa ongelmia: koulupsykologin virkojen täytössä on viiveitä eikä terveyskeskuksessa ole psykologia. Psykologipalveluiden lisäksi myös nuorisopsykiatriapalveluita on hankittu ostopalveluina.

Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista ylipainoisia oli 15,9 %, määrä on koko maan tasoinen ja muita verrokkeja vähäisempi (Vaasa 18,9; Pohjanmaa 18,4). Samanikäisistä 7,7 %:lla ei ole yhtään läheistä ystävää, määrä on verrokkien tasolla. Noin viidesosa (22,7 %) ei syö koululounasta päivittäin. Määrä on kasvava ja yli kaksinkertaistunut kuudessa vuodessa, alueen tasolla mutta vähemmän kuin koko maassa (Vaasa 20,5; Pohjanmaa 18,1; koko maa 30,3). Tosi humalassa olevia vähintään kerran kuukaudessa on noin viidennes, määrä on verrokkiryhmän suurin ja kasvussa (Laihia 20,3; Vaasa 17,2; Pohjanmaa 17,8; koko maa 18,3). Päivittäin tupakoivia ei ole, sen sijaan nuuskaa käyttävien määrä on jatkuvassa kasvussa (2011 1,4 %; 2013 6,9 ja 2019 7,6) ja vertailun suurinta (Laihia 7,6 %; koko maa 3,8; Vaasa 4,5; Pohjanmaa 4,7).

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 16–24-vuotiaita suhteessa 1000 vastaavanikäiseen on vuonna 2019 hiukan enemmän kuin verrokeilla (Laihia 7,2, Pohjanmaa 5,7; Vaasa 6,0 ja koko maa 6,9). Lääke on erityiskorvattava, jos sille on hyväksytty erityiskorvattavuus edellyttäen, että lääkettä käytetään lääketieteellisin perustein vaikeaksi ja pitkäaikaiseksi arvioitavan sairauden hoidossa. Mielen terveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavien 16–24-vuotiaiden prosenttiosuus vastaavanikäisestä väestöstä oli Laihialla vuonna 2018 hivenen aluetta suurempi 0,9 %, mutta koko maata pienempi (Vaasa 0,6; Pohjanmaa 0,8; koko maa 1,1).

Raskaudenkeskeytyksiä alle 25-vuotiailla oli vuonna 2018 16,4/1000 15–24-vuotiasta naista kohti. Määrä on kasvussa ja verrokkiryhmän suurin (Pohjanmaa 8,6; koko maa 10,1 ja Vaasa 10,4).

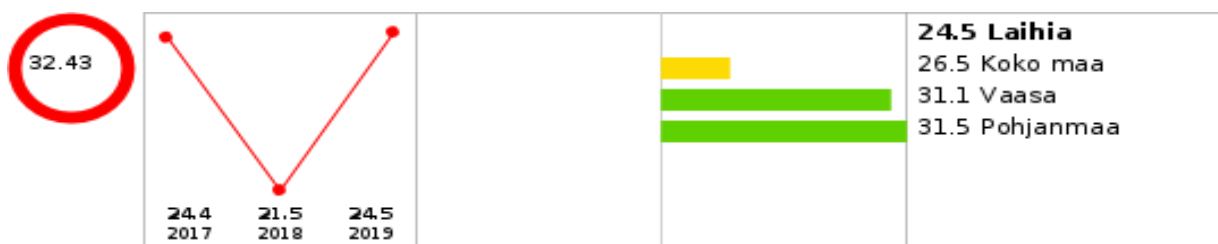
KELAn kuntoutusrahan (27,86 € arkipäivältä) saajien määrä 1000 vastaavanikäistä kohti on 57,1 ja edelliskerrasta liki tuplaantunut. Lisäksi saajia on suhteessa enemmän kuin verrokeilla (Pohjanmaa 34,9; Vaasa 35,4; koko maa 40,4). Kuntoutusrahaa voi saada 16–19-vuotias, jos työ- tai opiskelukyky tai mahdollisuus valita ammatti tai työ on heikentynyt sairauden tai vamman vuoksi tai jos nuori tarvitsee erityisiä tukitoimia, jotta voi opiskella tai osallistua muuhun työllistymistä edistävään kuntoutukseen (esim. työkokeilu tai -harjoittelu) tai jos nuorelle on laadittu kotikunnassa henkilökohtainen opiskelu- ja kuntoutumissuunnitelma (KHOPS) opiskelun tai muun kuntoutuksen ajalle.

Alioikeuksissa tuomittuja 15 vuotta täyttäneitä oli 2018 verrokkeja vähemmän Laihia 9,6/1000 vastaavanikäistä kohti (koko maa 11,9 ja Vaasa 14,2) ja määrä on laskussa. Rikoksesta syyllisiksi epäiltyjä 15–17-vuotiaita 1000 vastaavanikäistä kohti oli 2018 huomattavasti vähemmän kuin muilla verrokeilla Laihia 10,2 (koko maa 71,7; Pohjanmaa 758 ja Vaasa 110). Määrä on laskussa ja kahden vuoden aikana pudonnut viidennekseen. Myös 18–20-vuotiaiden kohdalla rikoksesta syyllisiksi epäiltyjä oli huomattavasti vähemmän kuin verrokeilla Laihia 47,8 (Pohjanmaa 130,1; koko maa 137,1 ja Vaasa 163,9). Lastensuojelun avohuollon tukitoimien piirissä olevia 18–20-vuotiaita oli Laihialla lähes koko maan tasoisesti ja enemmän kuin alueella (2015 Laihia 4,3; Vaasa 2,4; Pohjanmaa 2,6; koko maa 5,1).

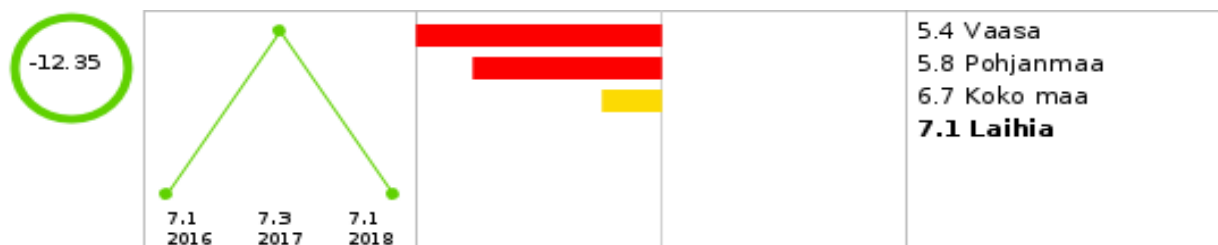
TYÖIKÄISET

Elämänlaatu ja osallisuus

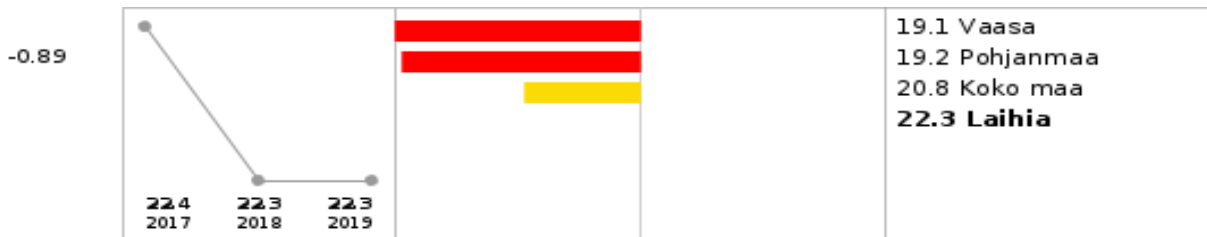
% Suunta Vertailu
Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1000 vastaavanikäistä

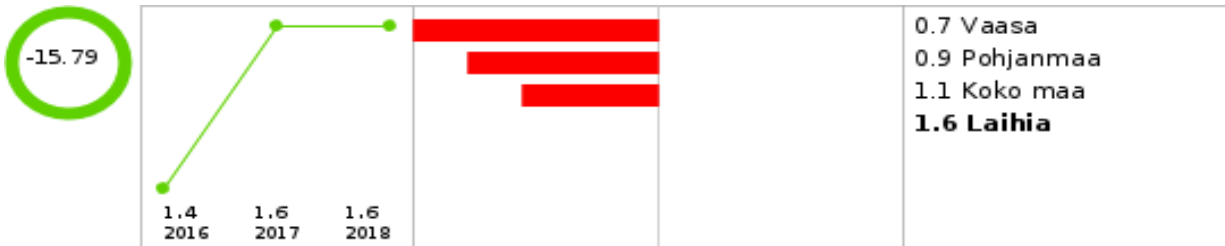
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 25 - 64-vuotiaita, % vastaavanikäisestä väestöstä

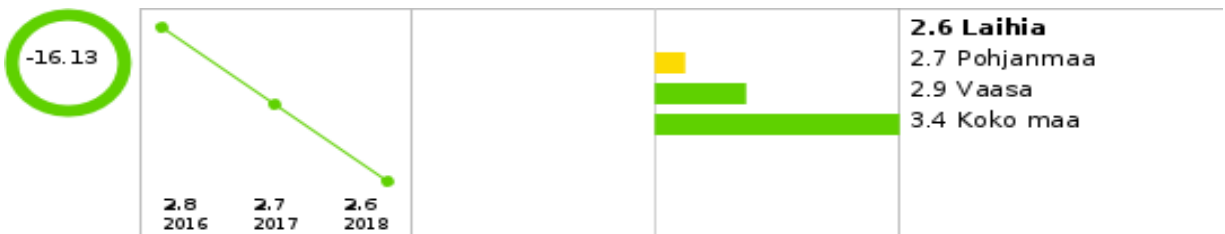
Tuki- ja liikuntaelinten- sekä sidekudosten sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16 - 64-vuotiaista

Verenkiertoelinten sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16 - 64-vuotiaista

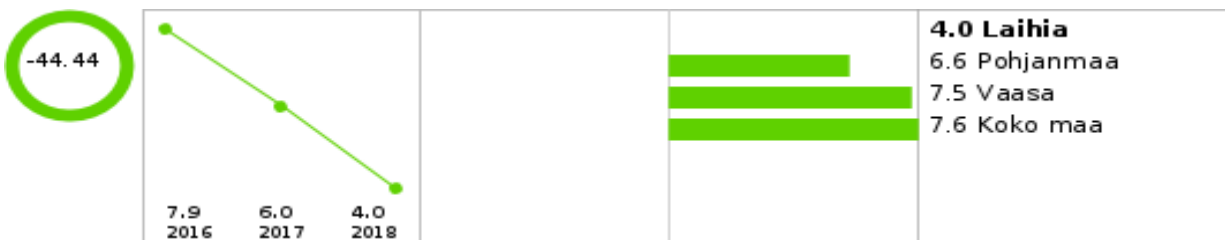
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

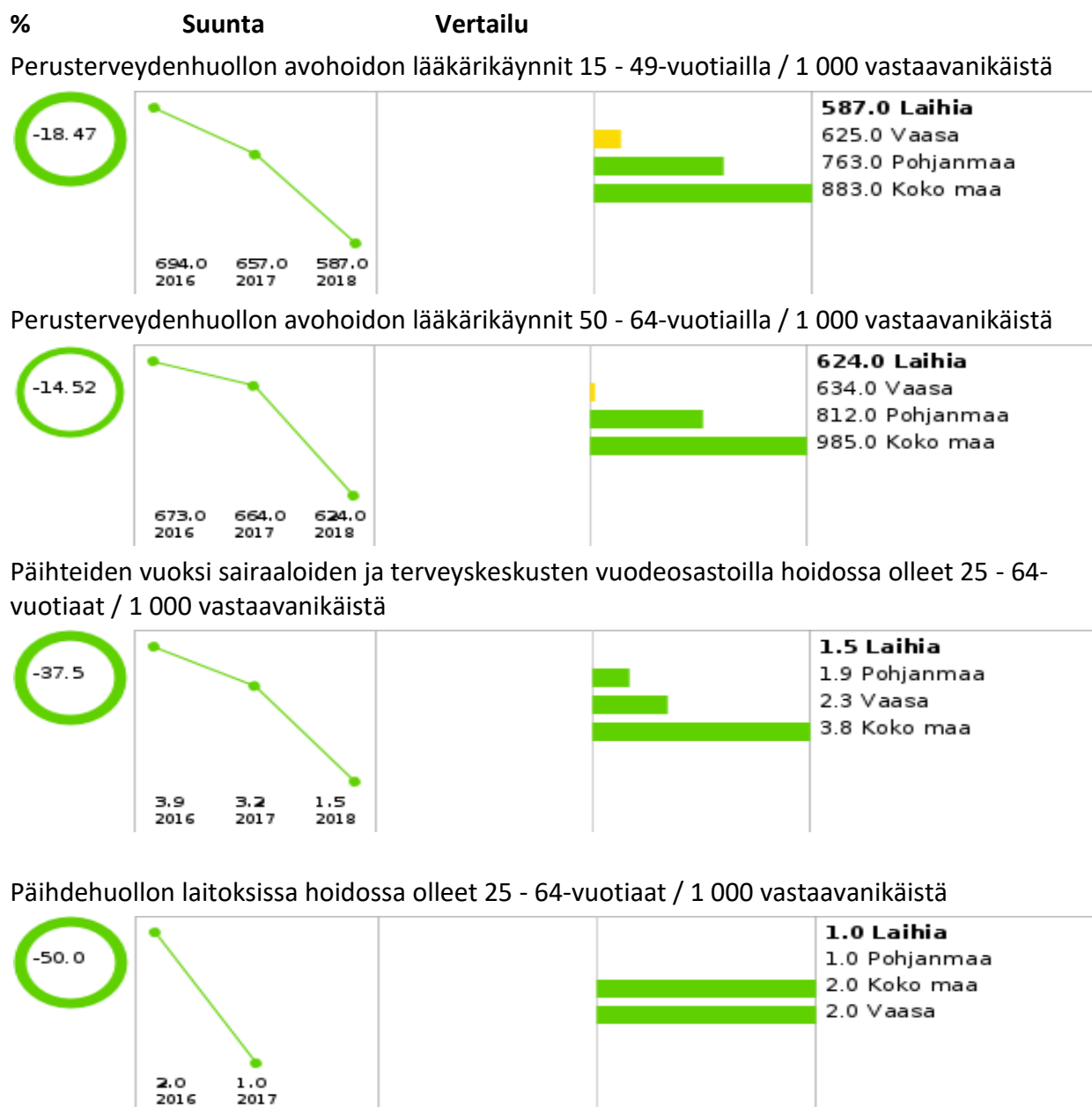
Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

Raskaudenkeskeytykset / 1 000 15 - 49-vuotiasta naista

Sosiaali- ja terveydenhuolto

TYÖIKÄISET - Yhteenveto

Aikuisväestön palvelut käsittävät muiden ikäryhmien tavoin teknisen toimen, sivistys- ja vapaa-aikatoimen sekä perusturvapalveluiden ohella Vaasan kaupungin ja sairaanhoitopiirin tuottamat terveydenhuollon palvelut. Työvoimatoimiston ja Kelan palvelupisteitä ei kunnassa enää ole, kunnanviraston infossa on asiointipiste ja lisäksi sosiaaliosastolla asiakkaiden on mahdollisuus asioida työvoimaviranomaisten kanssa etäpalvelun avulla. Laihian, Isokyrön ja Vaasan yhteinen työpaja Arpeeti Tervajoella toimii työllistymis- ja koulutuspolkujen ohjaajana.

Työllisistä mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneita 25–64-vuotiaita oli Laihialla vuonna 2019 vähemmän kuin Vaasassa, koko maassa ja Pohjanmaalla (vuonna 2019 Laihia 24,5;

Vaasa 31,1; Pohjanmaa 31,1; koko maa 26,5). Laihiolla määrät ovat pysyneet melko tasaisina, mutta verrokkien luvut ovat kääntyneet reipaaseen kasvuun. Mielenterveysperusteisesti työkyvyttömyyseläkettä saavien määrä on vähenevä ja vertailun pienin, vuonna 2018 Laihia 2,6 % 25–64-vuotiaista (Pohjanmaa 2,7; Vaasa 2,9 ja koko maa 3,4).

Työkyvyttömyyseläkettä saavien prosenttiosuus on pysynyt tasaisesti seitsemän prosentin paikkeilla ja on verrokkeja suurempi, vuonna 2018 Laihia 7,1 (Vaasa 5,4; Pohjanmaa 5,8; koko maa 6,7). Tuki- ja liikuntaelinten sekä sidekudossairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavien 16–64-vuotiaiden määrä on kasvussa ja vertailun suurin, vuonna 2018 Laihia 1,6 %, (Vaasa 0,7; Pohjanmaa 0,9 ja koko maa 1,1). Verenkiertoelinten sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavien 16–64-vuotiaiden määrä on hivenen laskusuunnassa, mutta vertailun suurin, vuonna 2018 Laihia 0,5 %, (Pohjanmaa 0,2; Vaasa 0,2 ja koko maa 0,3).

Erityiskorvausoikeus (75 % tai 100 %) voidaan myöntää henkilölle, jolla on vakava ja pitkäaikainen, lääkehoitoa vaativa sairaus. Näitä sairauksia on viitisenkymmentä ja Kela rekisteröi kaikki oikeutetut taudin tarkkuudella. Erityiskorvausoikeus kuvaa väestön pitkäaikaissairastavuutta. Korvattavuuden ulkopuolelle jää allergioita sekä joitakin tuki- ja liikuntaelinsairauksia yleisimmin myöhäisellä työikäisillä ja vanhuksilla. Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettujen laihialaisten määrä on yli viidesosa 25–64-vuotiaista ja verrokkeja hivenen suurempi (vuonna 2019 Laihia 22,3; Vaasa 19,1; Pohjanmaa 19,2; koko maa 20,8).

Raskaudenkeskeytysten määrä 1000 15–49-vuotiaasta naista kohti on liki puolittunut kahden vuoden aikana ja luku on verrokkeja pienempi (Laihia 4; Pohjanmaa 6,6; Vaasa 7,5 ja koko maa 7,6). Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa vuonna 2018 hoidettuja 25–64-vuotiaita/1000 oli 9,5. Määrä on vähenevä ja vertailun pienin (Pohjanmaa 10,3; Vaasa 10,8 ja koko maa 11,8).

Päihteiden vuoksi sairaalassa vuonna 2018 hoidettujen 25–64-vuotiaiden määrä/1000 kohti oli kahden vuoden aikana vähentynyt selkeästi ja on verrokkeja pienempi (Laihia 1,5; Pohjanmaa 1,9; Vaasa 2,3 ja koko maa 3,8). Samoin päihdehuollon laitoksissa hoidossa olleiden samanikäisten määrä on vähentynyt (vuonna 2017 1/1000) ja taso on verrokeilla matala.

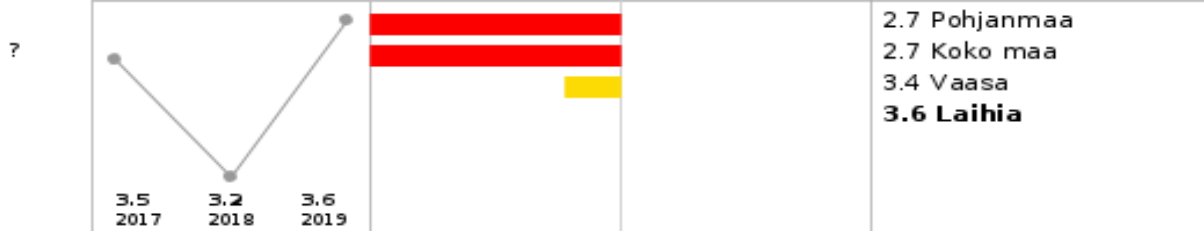
Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäyntejä 1000 vastaavanikäistä kohti oli vuonna 2018 sekä 15–49-vuotiailla (Laihia 587; Vaasa 625; Pohjanmaa 763 ja koko maa 883) että 50–64-vuotiailla Vaasaa, koko maata ja Pohjanmaata selkeästi vähemmän (Laihia 624; Vaasa 634; Pohjanmaa 812 ja koko maa 985). Suunta on laskeva ja voi osin selittyä hoidontarpeen arvioinnilla sekä rajatun lääkkeenmääräämisoikeuden saaneen sairaanhoitaja-terveydenhoitajan saamisella vastaanotolle.

IKÄIHMISET

Elämänlaatu ja osallisuus

% Suunta Vertailu

Eryityskorvattaviin lääkkeisiin psykoosin vuoksi oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavanikäisestä väestöstä

Opiskelu, työ ja toimeentulo

% Suunta Vertailu

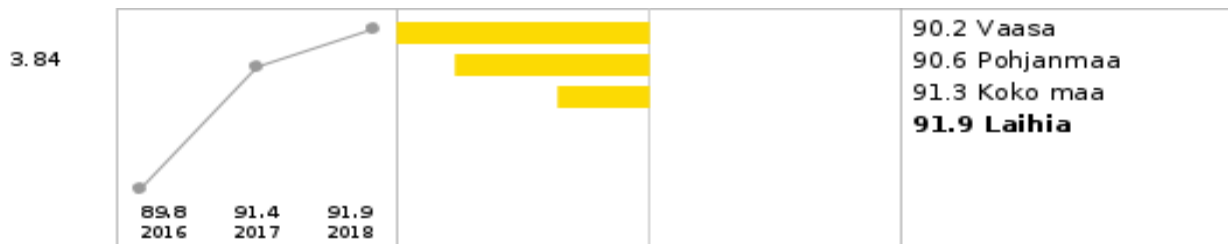
Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä

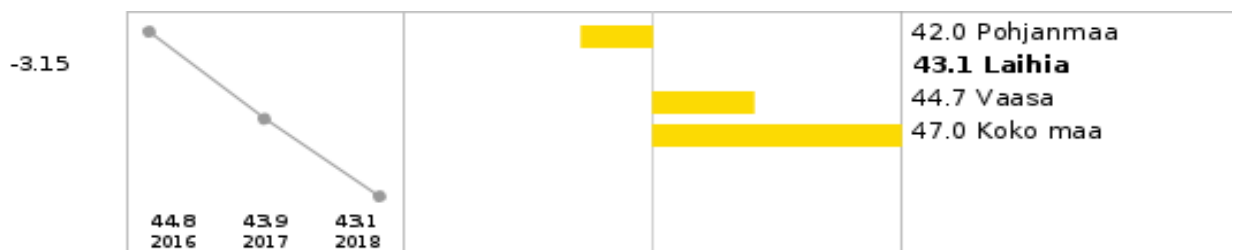
Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

% Suunta Vertailu

Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä

Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä asuntoväestöstä

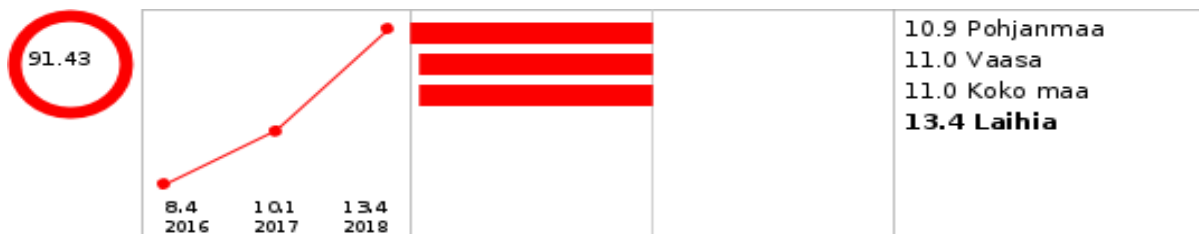
Sosiaali- ja terveydenhuolto

%

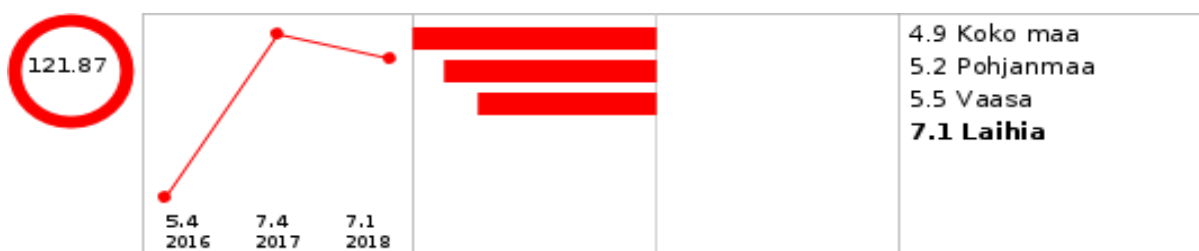
Suunta

Vertailu

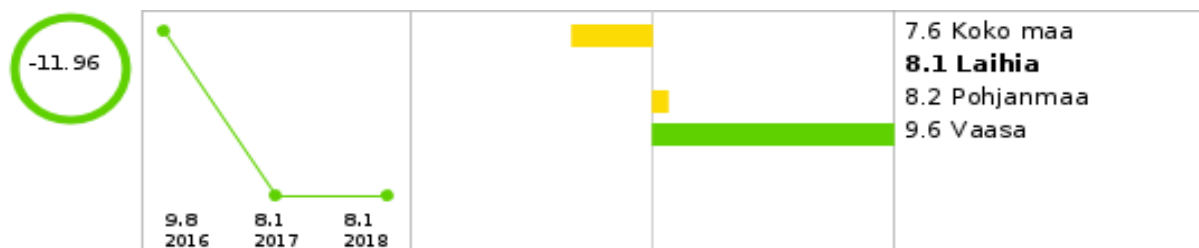
Säännöllisen kotihoiton piirissä 30.11. olleet 75 vuotta täyttäneet asiakkaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

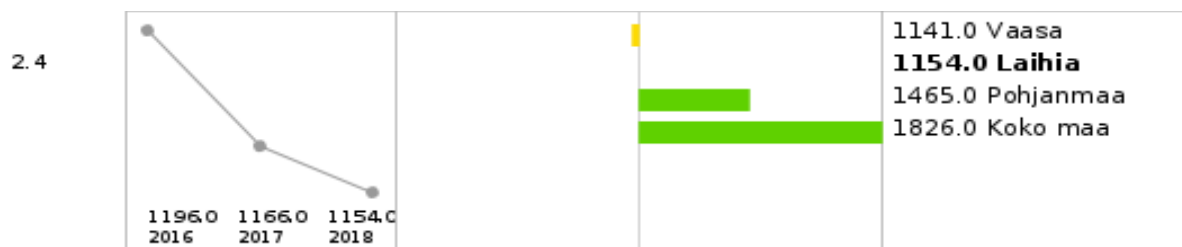
Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä

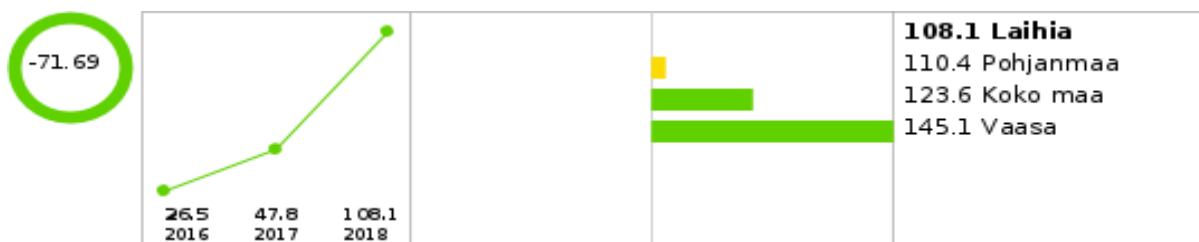
Ikäntyneiden tehostetun palveluasumisen 75 vuotta täyttäneet asiakkaat 31.12., % vastaavanikäisestä väestöstä

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 65 vuotta täyttäneillä / 1 000 vastaavanikäistä

Psykiatrian laitoshoidon hoitopäivät 75 vuotta täyttäneillä / 1 000 vastaavanikäistä

IKÄIHMISET - Yhteenveto

Laihialaisten ikääntyneiden palveluissa korostuvat perusterveydenhuollon sekä perusturvan sosiaalitoimen sekä palvelutuottajien ja kolmannen sektorin toimijoiden palvelut. Jatkossa monialaisen rajapintayhteistyön tarve korostuu yhä enenevästi, kun sotepalvelut siirtyvät kunnilta ja sairaanhoitopiiriltä maakunnan hyvinvointikuntayhtymän tuottamiksi vuoden 2022 alusta.

Omaishoidon tuen saajien määrä 75 vuotta täyttäneiden osalta on kasvanut vuodesta 2011 lähtien tasaisesti ja oli vuonna 2018 verrokkeja ja koko maan keskitasoa selkeästi parempi (Laihia 7,1; Vaasa 5,5; Pohjanmaa 5,2 ja koko maa 4,9). Tehostetun palveluasumisen prosentuaalinen käyttö on vähentynyt keskimääräiselle tasolle (Laihia 8,1; Vaasa 9,6; Pohjanmaa 8,2 ja koko maa 7,6). Kotona asuvien prosenttiosuus oli Laihialla suurin (vuonna 2018 Laihia 91,9; Vaasa 90,2; Pohjanmaa 90,6; koko maa 91,3).

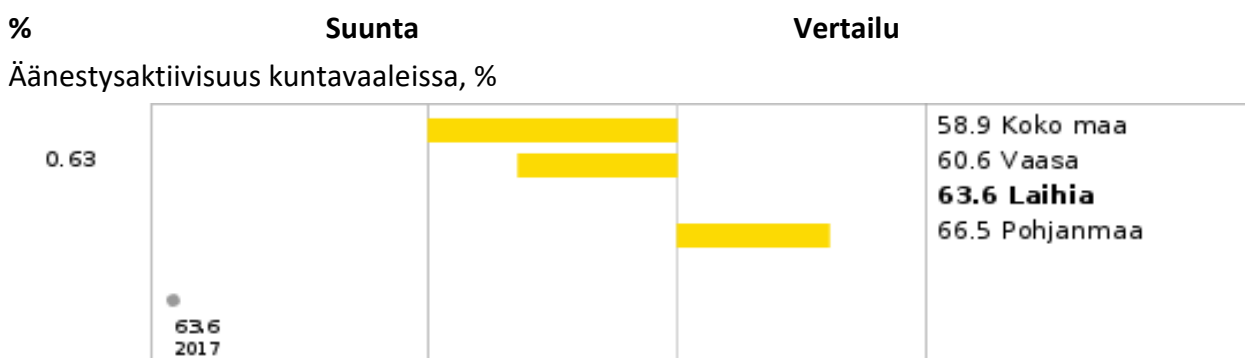
Kotiin annettavien palveluiden mahdollisuus on edellytys kotona selviytymiselle. Säännöllisen kotihoidon piirissä olevien yli 75-vuotiaiden määrä on lisääntynyt vuodesta 2013 lähtien perusturvan toimintojen kehittämisen myötä ja on verokkien paras (vuonna 2018 Laihia 13,4; Vaasa 11; Pohjanmaa 10,9; koko maa 11). Yksinasuvien yli 75-vuotiaiden prosenttiosuus oli muiden tasoa, Laihialla 43,1 % vastaavanikäisestä väestöstä (Pohjanmaa 42; Vaasa 44,7 ja koko maa 47).

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäyntejä 65 vuotta täyttäneillä on hiukan enemmän kuin alueella. Psykiatrian laitoshoidon hoitopäiviä oli vuonna 2018 75 vuotta täyttäneillä vähemmän kuin verrokeilla Laihia 108,1 hoitopäivää (Pohjanmaa 110,4; koko maa 123,6 ja Vaasa 145,1), vaikka määrä on nelinkertaistunut vuoden 2016 26,5 hoitopäivästä. Geriatrian ja psykogeriatrian lähipalveluiden tarve on selkeä.

Dementiaa Laihialla on alueen muihin kuntiin suhteutettuna keskimääräistä vähemmän, ikävakiointu dementiaindeksi on 73,8 (Vaasa 85,0, Pohjanmaa 74,5). Yhä harvempi elää enää pelkän kansaneläkkeen varassa, useimmilla eläkeikäisillä on jo työuraa ja työvuosien ansiosta kertynyt työeläkettä. Täyttä kansaneläkettä saavien osuus oli vuonna 2019 vähäinen ja maan keskitasoa Laihia 1,6 (Vaasa 1,5; Pohjanmaa 1,4; koko maa 1,9).

KAIKKI IKÄRYHMÄT

Elämänlaatu ja osallisuus

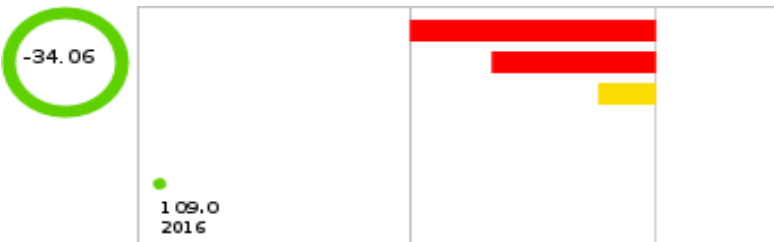
Kelan sairastavuusindeksi, ikävakioitu

Mielenterveysindeksi, ikävakioitu

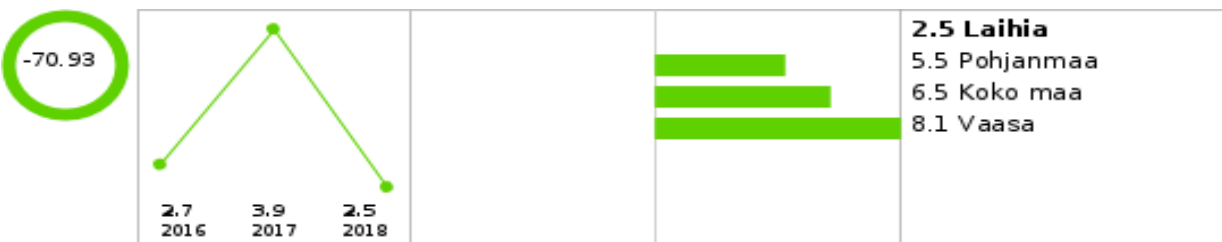
Tuki- ja liikuntaelinsairausindeksi, ikävakioitu

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

% Suunta Vertailu

Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta

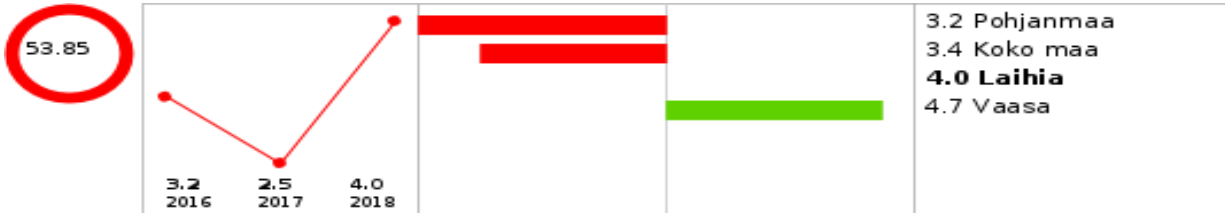
Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikokset / 1 000 asukasta

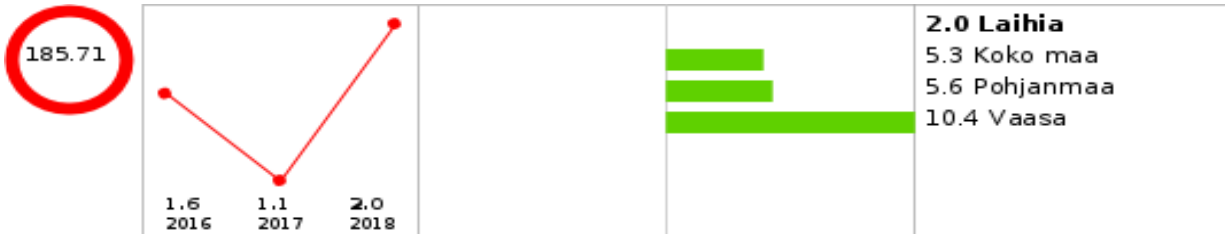
Alkoholijuomien myynti asukasta kohti 100 %:n alkoholina, litraa

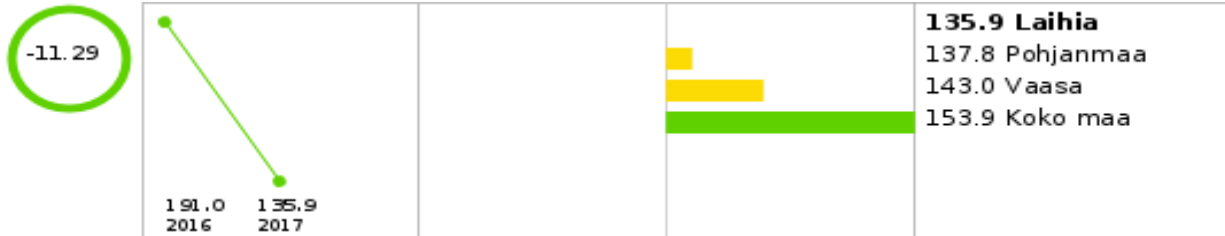
Poliisin tietoon tulleet rattijuopumustapaukset / 1 000 asukasta

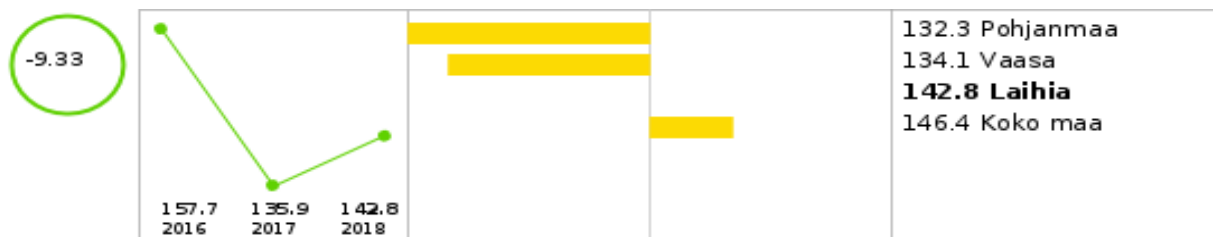
Poliisin tietoon tulleet kaikki huumausainerikokset / 1 000 asukasta

Koti- ja vapaa-ajan tapaturmiin liittyvät hoitojaksot / 10 000 asukasta

Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat / 10 000 asukasta

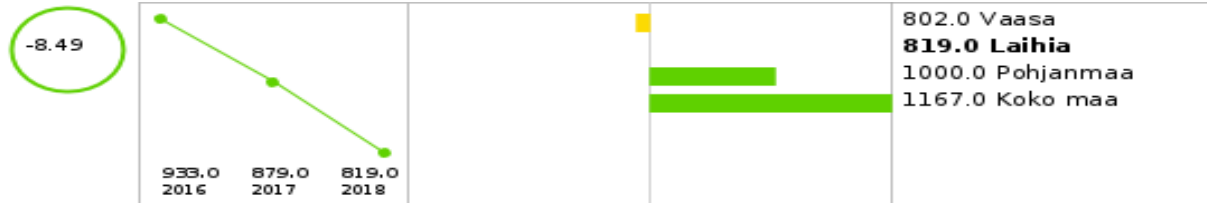
Sosiaali- ja terveydenhuolto

%

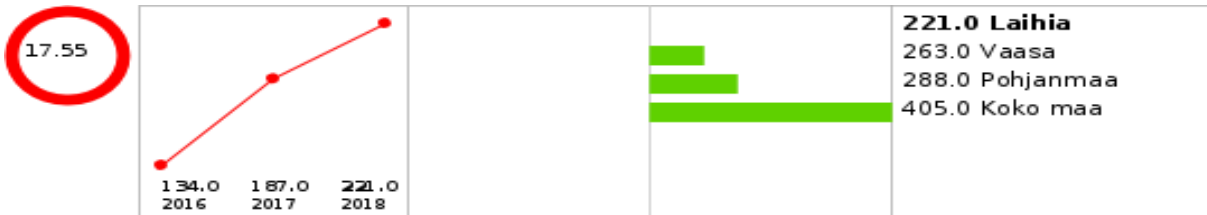
Suunta

Vertailu

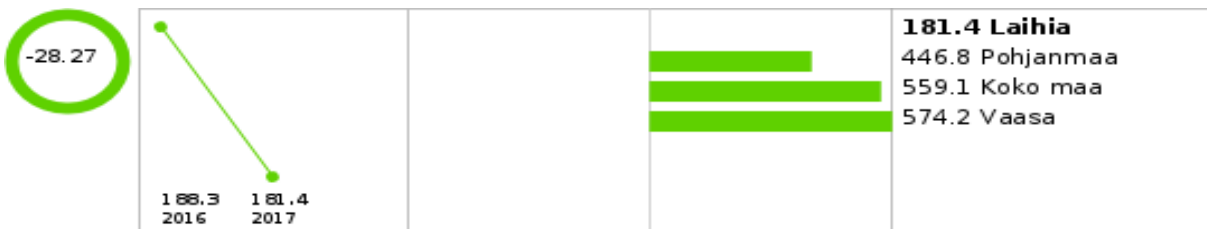
Perusterveydenhuollon avohoidon kaikki lääkärikäynnit / 1 000 asukasta

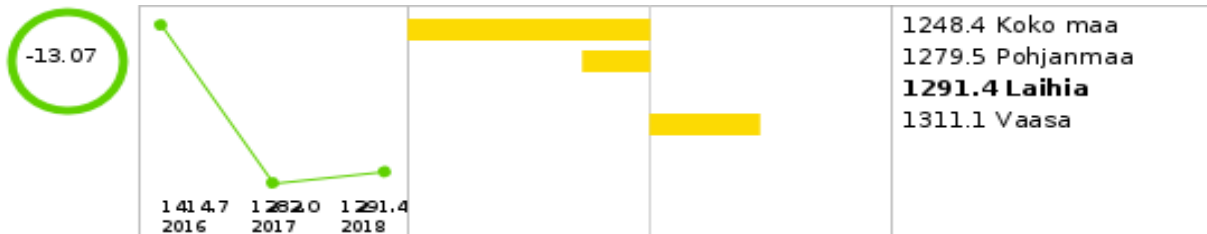
Perusterveydenhuollon muut avohoitokäynnit (muu ammattiryhmä kuin lääkäri) / 1 000 asukasta

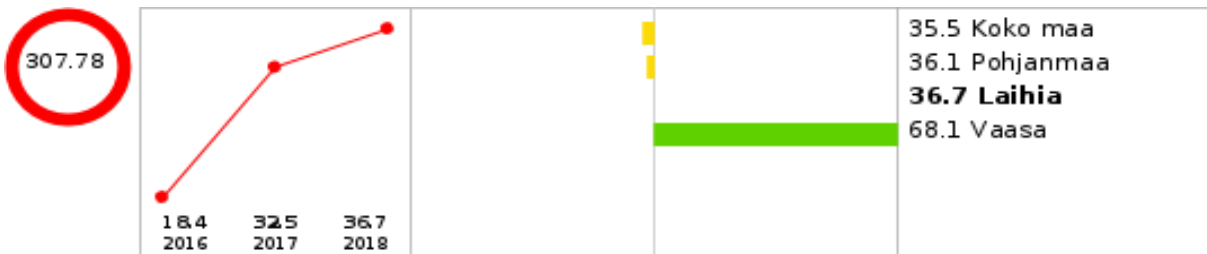
Aikuisten mielenterveyden avohoitokäynnit / 1 000 18 vuotta täyttänyttä

Erikoissairaanhoidon nettokustannukset, euroa / asukas

Päihdehuollon nettokustannukset, euroa / asukas

KAIKKI IKÄRYHMÄT - Yhteenveto

Kuntalaisten osallisuuden yleisimpänä mittarina on äänestysaktiivisuus, jonka taso on pysynyt kymmenen seurantavuoden aikana liki samana ja on verrokkeja selkeästi parempi. Äänestysaktiivisuuden ohella osallisuutta on kaikenlainen kolmannen sektorin ja muiden

toimijoiden järjestämään toimintaan osallistuminen, mutta näitä tietoja ei toistaiseksi ole kattavasti saatavilla.

Laihialla on turvallista elää, henkeen ja terveyteen sekä omaisuuksiin kohdistuneita rikoksia oli vähiten verrokkeihin verrattuna: vuonna 2018 tehtiin 2,5 rikosta/1000 asukasta kohti (Pohjanmaa 5,5; koko maa 6,5 ja Vaasa 8,1). Omaisuusrikosten määrä on verrokkeja selkeästi parempi ja suunta on vähenevä (Laihia 11,8/1000 asukasta kohti; Pohjanmaa 26; koko maa 37,5 ja Vaasa 46,5). Alkoholijuomien myynti on verrokkien tasolla ja suunta vähenevä, vuonna 2019 Laihia 6,1 litraa/asukas (Pohjanmaa 5,2; koko maa 6,9 ja Vaasa 7,7).

Poliisin tietoon tulleita rattijuopumustapauksia oli 1000 asukasta kohti vuonna 2018 4 ja verrokkien tasolla (Pohjanmaa 3,2; koko maa 3,4 ja Vaasa 4,7). Vuosina 2008–2015 aikana poliisin tietoon tulleet huumausainerikokset ovat olleet verrokkien tasoon nähden vähäisiä, mutta suunta on kasvava, vuonna 2018 Laihia 2/1000 asukasta kohti; koko maa 5,3; Pohjanmaa 5,6 ja Vaasa 10,4.

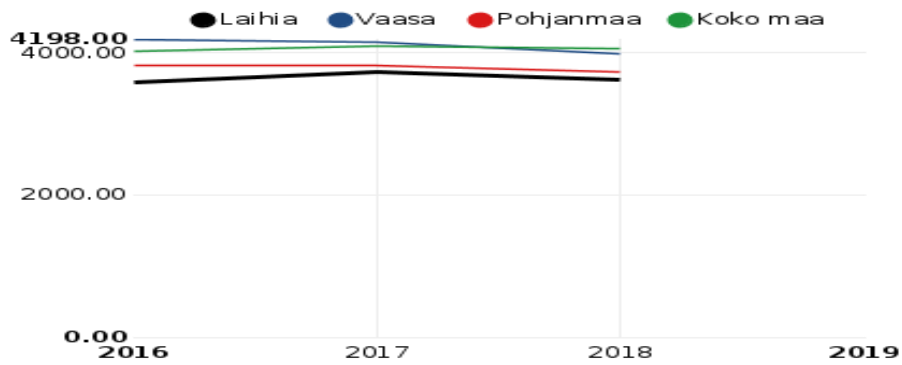
Koti- ja vapaa-ajan tapaturmiin liittyvien hoitajaksojen määrä oli verrokkien tasolla: Laihialla 135,9 hoitajaksoa 10 000 asukasta kohti (Pohjanmaa 137,8; Vaasa 143,0 ja koko maa 153,9), samoin vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalahoitoa saaneiden. Asunnottomia Laihialla ei ole.

Aikuisten mielenterveyden avohoitokäyntien määrä 1000 asukasta kohti oli huomattavasti vähemmän kuin verrokeilla ja taso on ollut matala vuodesta 2008 alkaen (vuonna 2015 Laihia 247,6; Vaasa 589,7; Pohjanmaa 380, koko maa 485,8). Vuonna 2015 psykiatrian sairaanhoitaja siirtyi erikoissairaanhoidosta perusterveydenhuoltoon ja palvelun saatavuus parani lähetepakon poisjäännin myötä. Muiden kuin lääkärin luona tehtyjä avohoitokäyntejä oli verrokkeja selvästi enemmän ja suunta on nouseva.

Päihdehuollon avo- ja asumispalveluita ei kunnassa ole ollenkaan. Kustannukset ovat alhaiset verrattuina verrokkeihin ja kaikkien osalta suunta on kasvava (vuonna 2015 Laihia 11 €/asukas; Vaasa 62,1 €; Pohjanmaa 29,9 €; koko maa 36 €). Sosiaali- ja terveystoimen osalta kustannukset ovat maan ja alueen keskitasoa, mutta erikoissairaanhoidon kulut ovat verrokkeja suuremmat. Vuodesta 2013 erikoissairaanhoidon kustannukset kääntyivät laskuun perustason palveluiden lisääntymisen myötä, mutta suunta on kääntynyt kasvuun. Kaikkien ikäryhmien kohdalla perusterveydenhuollon käyntimäärät ovat kääntyneet laskuun.

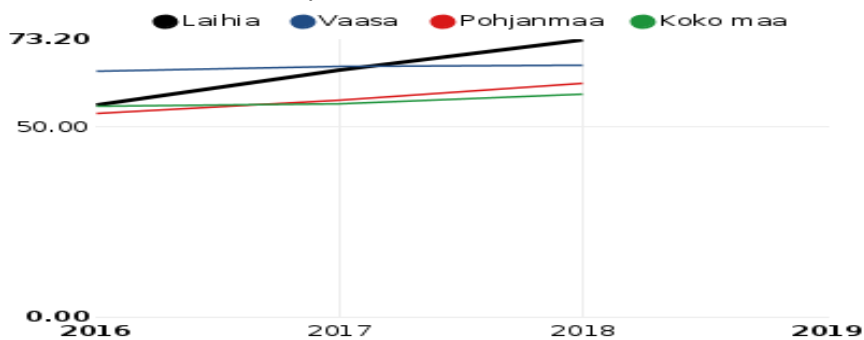
Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) TEA-viisarin kuntaseurannassa Laihian liikunnan edistäminen on hyvässä kasvussuunnassa ja työtä riittääkin ylipainon sekä tuki- ja liikuntaelimistön sairauksien saamiseksi keskimääräiselle tasolle. Liikunta eri muodoissaan on kaikenikäisten oman hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä ja mahdollisuuksia tulisi olla kaikille ikäryhmille ja kuntalaisille asuinpaikasta ja tulotasosta riippumatta.

Verotulot, euroa / asukas

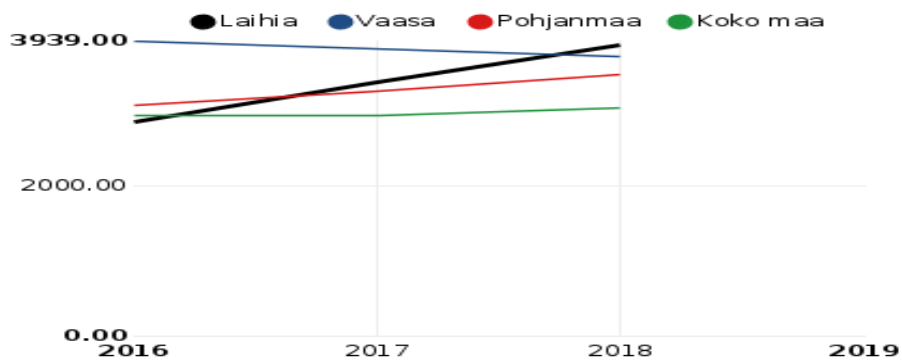
Koko maa : 4065.0
 Vaasa : 3996.0
 Pohjanmaa :
 3733.0
 Laihia : 3622.0

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

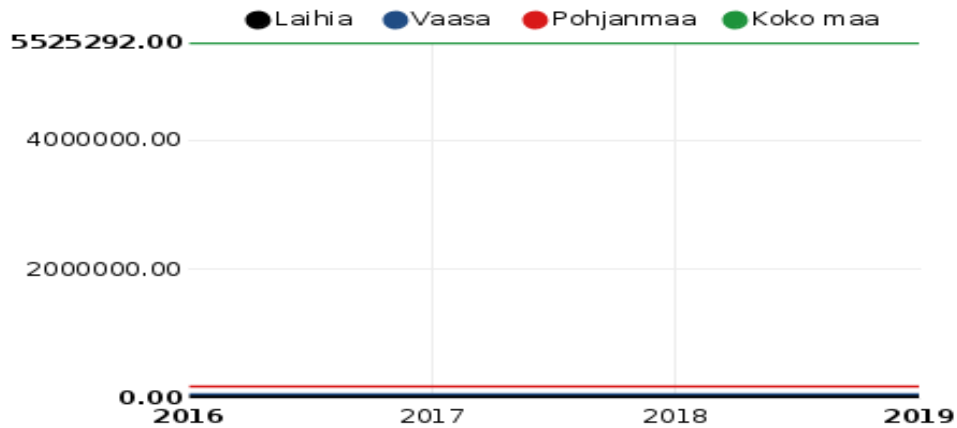
Laihia : 73.2
 Vaasa : 66.2
 Pohjanmaa :
 61.7
 Koko maa : 58.6

Lainakanta, euroa / asukas

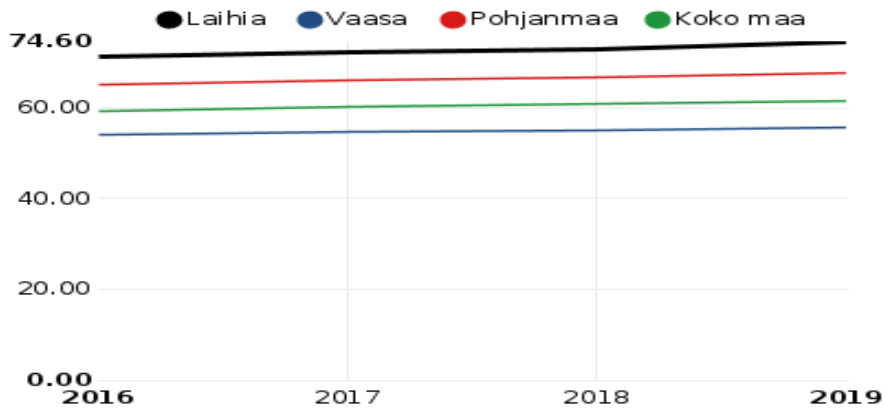
Laihia : 3882.0
 Vaasa : 3731.0
 Pohjanmaa :
 3477.0
 Koko maa : 3039.0

Väestö 31.12.

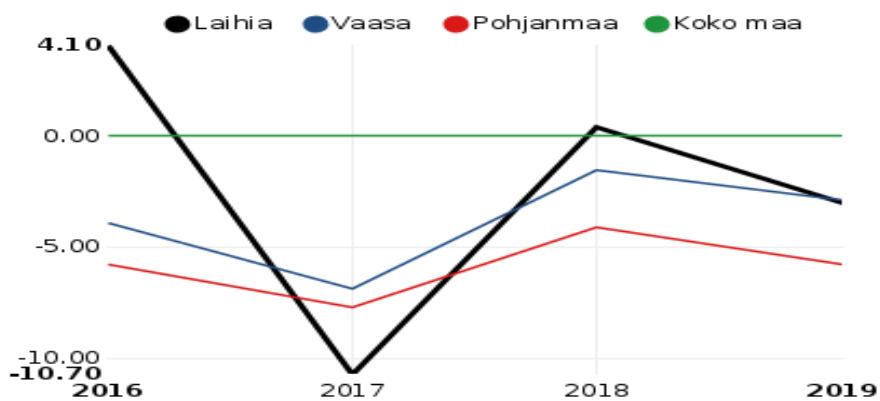
Koko maa :
5525292.0
Pohjanmaa :
180445.0
Vaasa : 67636.0
Laihia : 8017.0

Huoltosuhte, demografinen

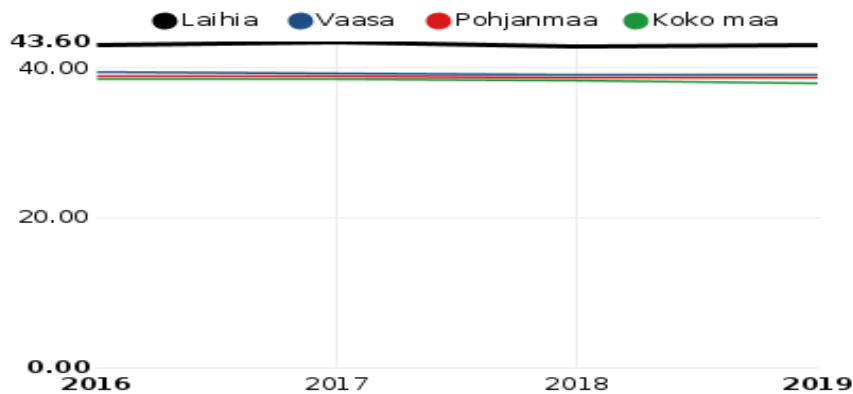
Laihia : 74.6
Pohjanmaa :
67.5
Koko maa : 61.4
Vaasa : 55.5

Kuntien välinen nettomuutto / 1 000 asukasta

Vaasa : -2.9
Laihia : -3.0
Pohjanmaa : -
5.8

Lapsiperheet, % perheistä

Laihia : 43.2

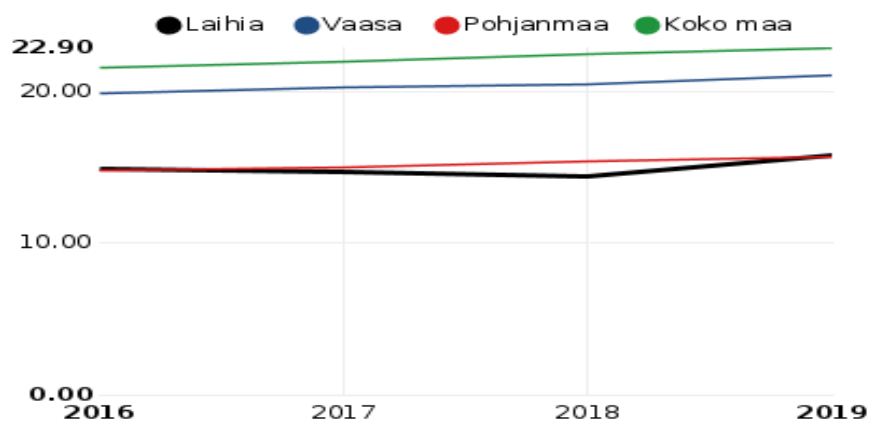
Vaasa : 39.1

Pohjanmaa :

38.8

Koko maa : 38.0

Yksinhuoltajaperheet, % lapsiperheistä

Koko maa : 22.9

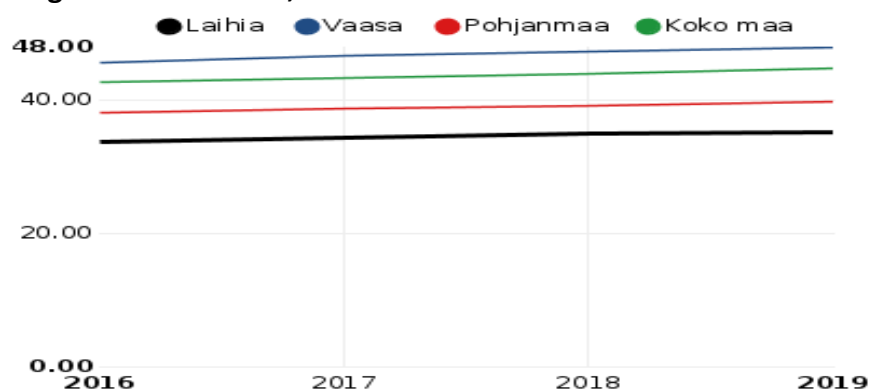
Vaasa : 21.1

Laihia : 15.8

Pohjanmaa :

15.7

Yhden hengen asutokunnat, % asutokunnista

Vaasa : 48.0

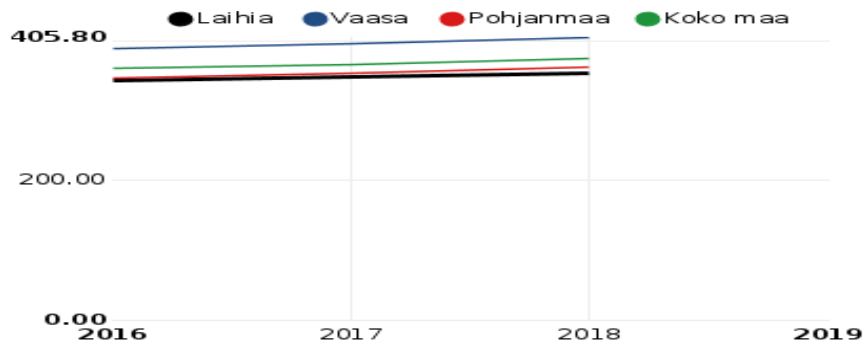
Koko maa : 44.7

Pohjanmaa :

39.7

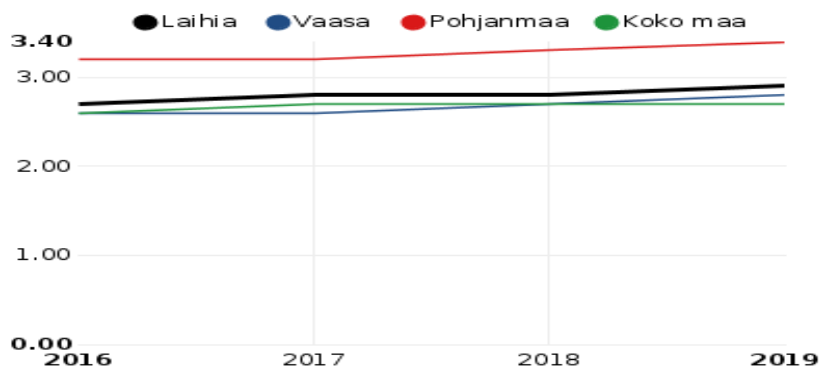
Laihia : 35.2

Koulutustasomittain

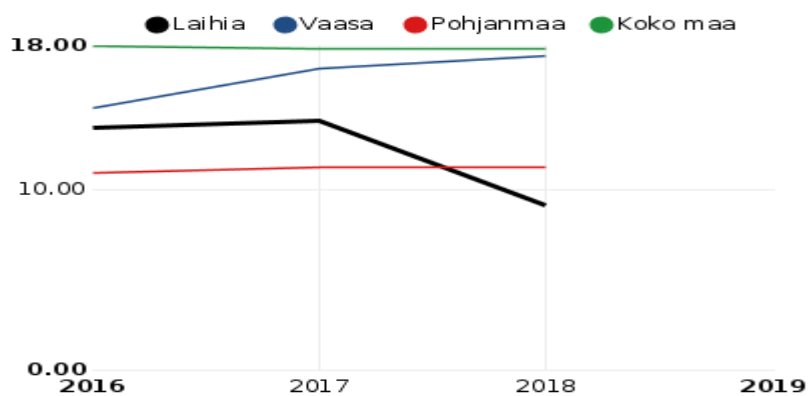
Vaasa : 405.8
Koko maa : 375.2
Pohjanmaa :
363.1
Laihia : 354.4

85 vuotta täyttäneet, % väestöstä

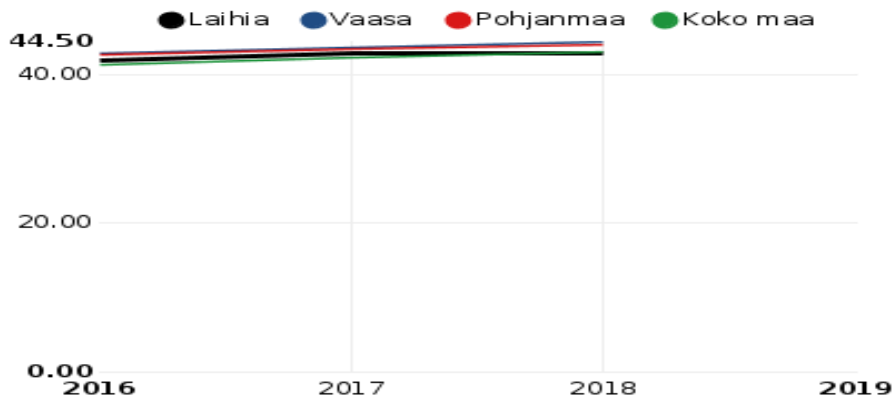
Pohjanmaa :
3.4
Laihia : 2.9
Vaasa : 2.8
Koko maa : 2.7

Avioeroja 25 - 64-vuotiailla / 1 000 vastaavanikäistä naimisissa olevaa

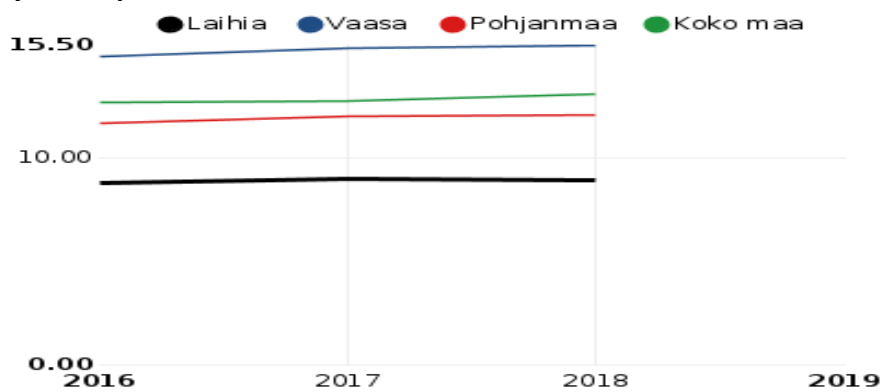
Koko maa : 17.8
Vaasa : 17.4
Pohjanmaa :
11.2
Laihia : 9.1

Työlliset, % väestöstä

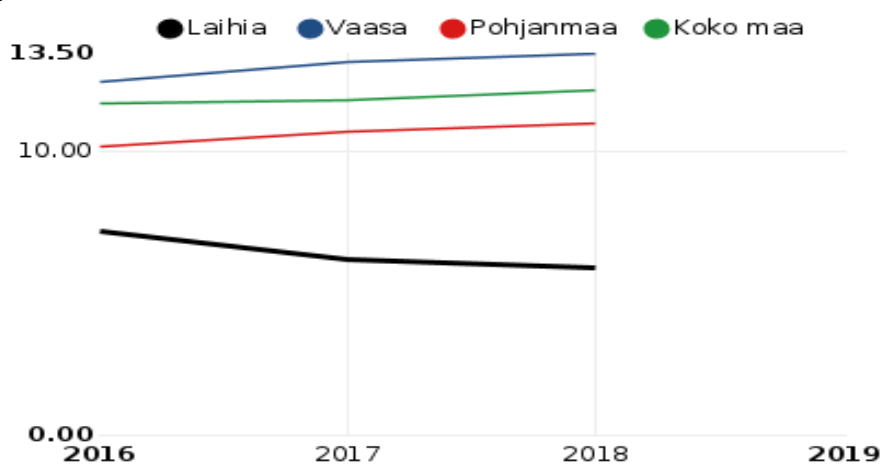
Vaasa : 44.5
 Pohjanmaa : 44.0
 Koko maa : 43.0
 Laihia : 42.8

Kunnan yleinen pienituloisuusaste

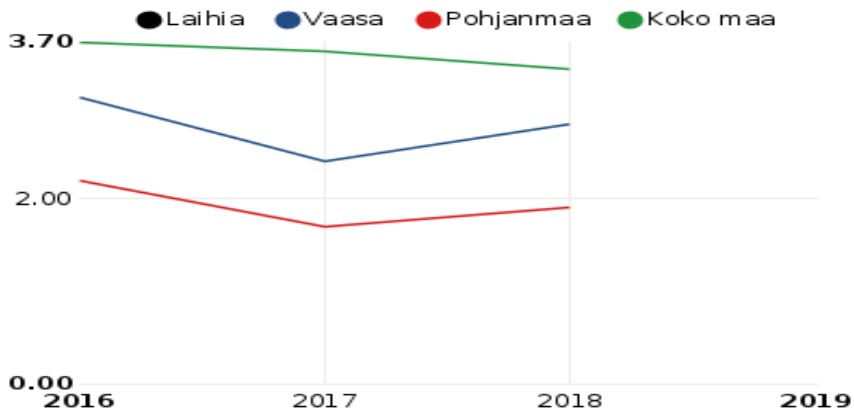
Vaasa : 15.5
 Koko maa : 13.1
 Pohjanmaa : 12.1
 Laihia : 8.9

Lasten pienituloisuusaste

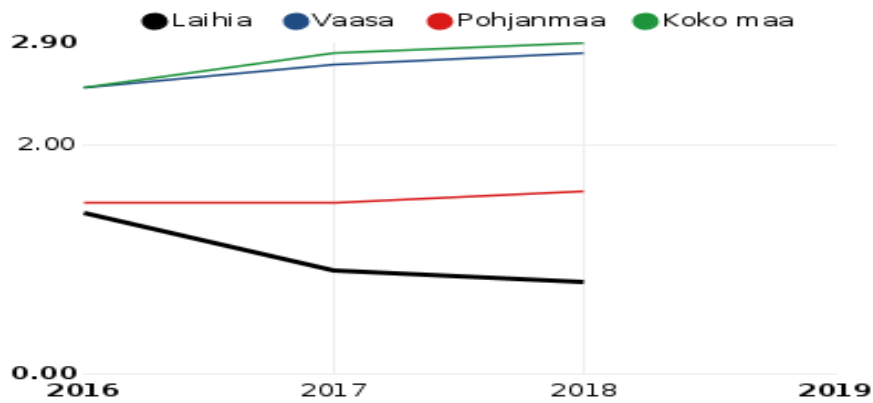
Vaasa : 13.5
 Koko maa : 12.2
 Pohjanmaa : 11.0
 Laihia : 5.9

**Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18 - 24-vuotiaat, %
vastaavanikäisestä väestöstä**

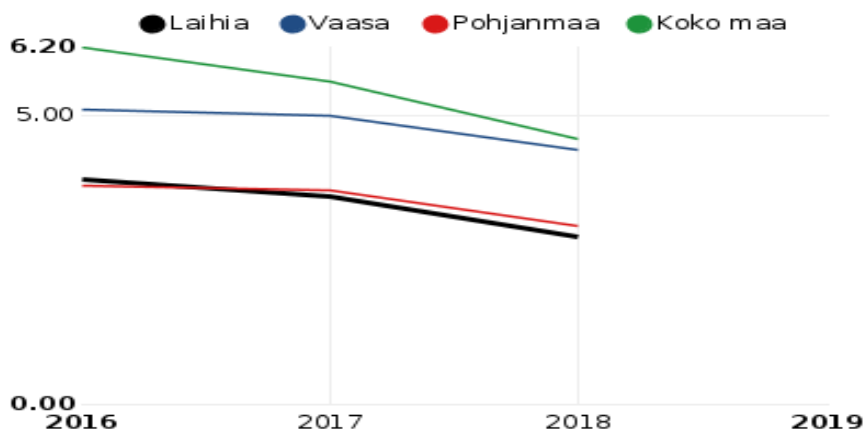
Laihia : 3.6
Koko maa : 3.4
Vaasa : 2.8
Pohjanmaa :
1.9

**Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, %
vastaavanikäisestä väestöstä**

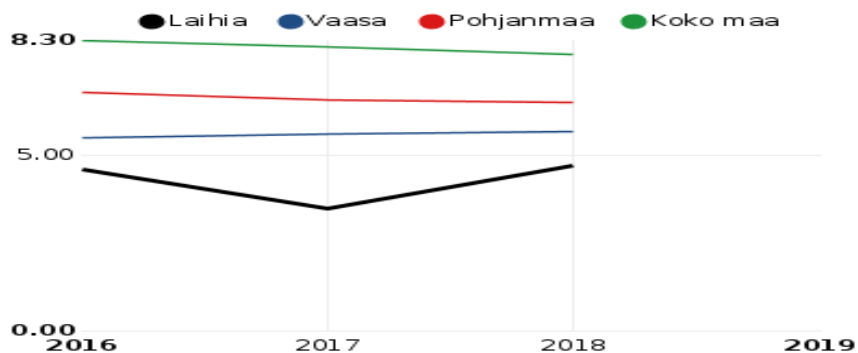
Koko maa : 2.9
Vaasa : 2.8
Pohjanmaa :
1.6
Laihia : 0.8

Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15 - 64-vuotiaista

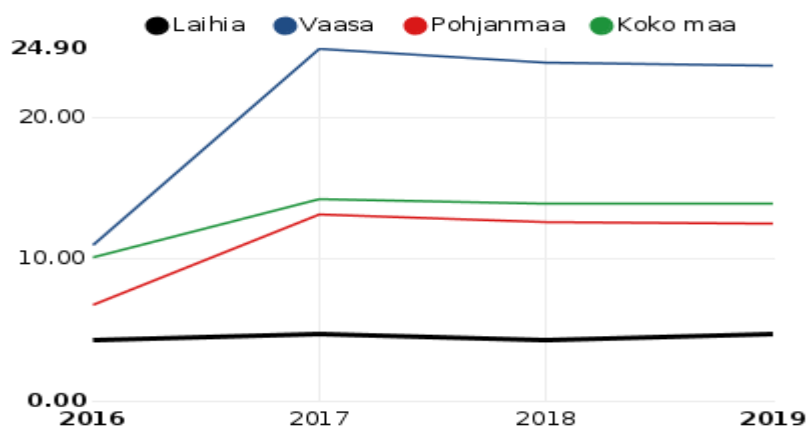
Koko maa : 4.6
Vaasa : 4.4
Pohjanmaa :
3.1
Laihia : 2.9

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

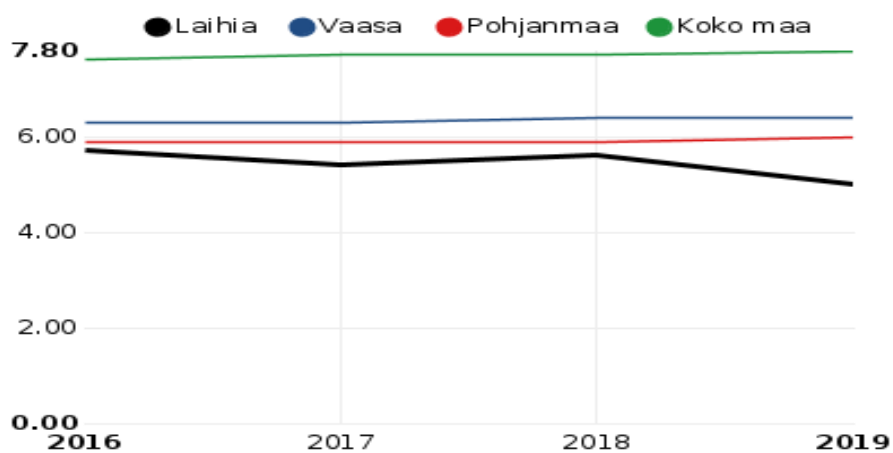
Koko maa : 7.9
 Pohjanmaa : 6.5
 Vaasa : 5.7
 Laihia : 4.7

Yleistä asumistukea saaneet yhteensä, % asutokunnista

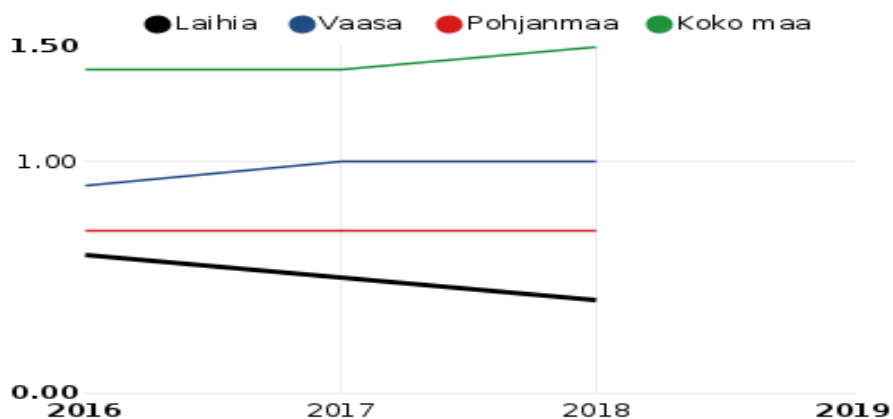
Vaasa : 23.7
 Koko maa : 13.9
 Pohjanmaa : 12.5
 Laihia : 4.7

Eläkkeensaajien asumistukea saaneet, % asutokunnista

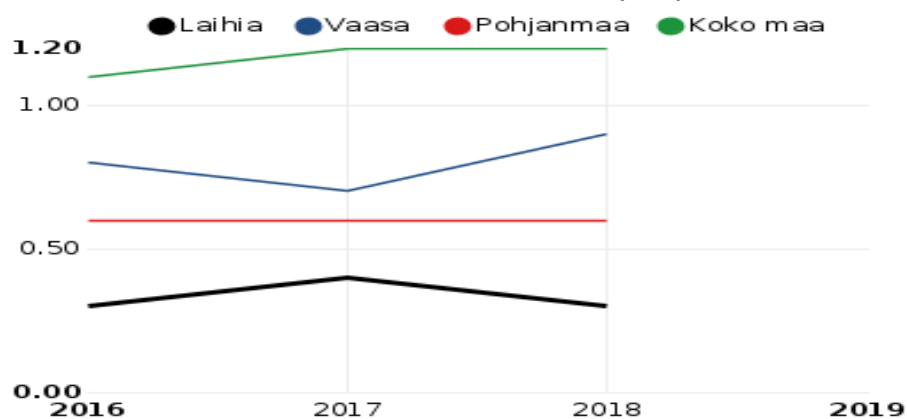
Koko maa : 7.8
 Vaasa : 6.4
 Pohjanmaa : 6.0
 Laihia : 5.0

Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0 - 17-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

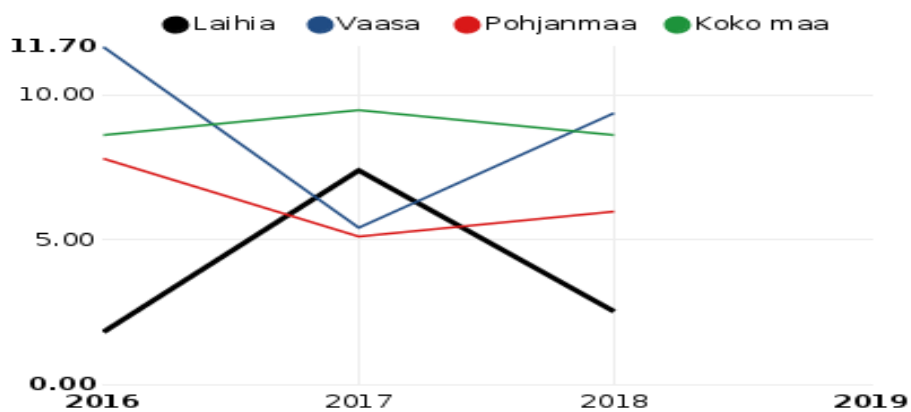
Koko maa : 1.5
 Vaasa : 1.0
 Pohjanmaa : 0.7
 Laihia : 0.4

Huostassa tai kiireellisesti sijoitettuna olleet 0 - 17-vuotiaat viimeisimmän sijoitustiedon mukaan, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

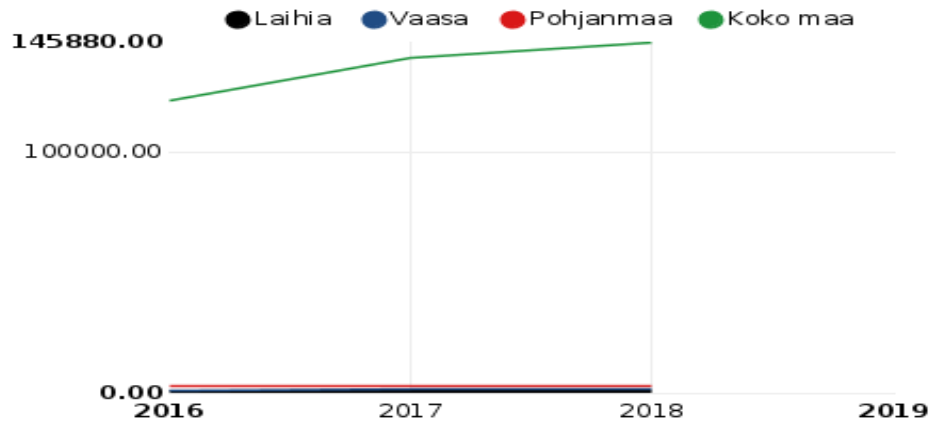
Koko maa : 1.2
 Vaasa : 0.9
 Pohjanmaa : 0.6
 Laihia : 0.3

Rikoksista syillisiksi epäillyt 0 - 14-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

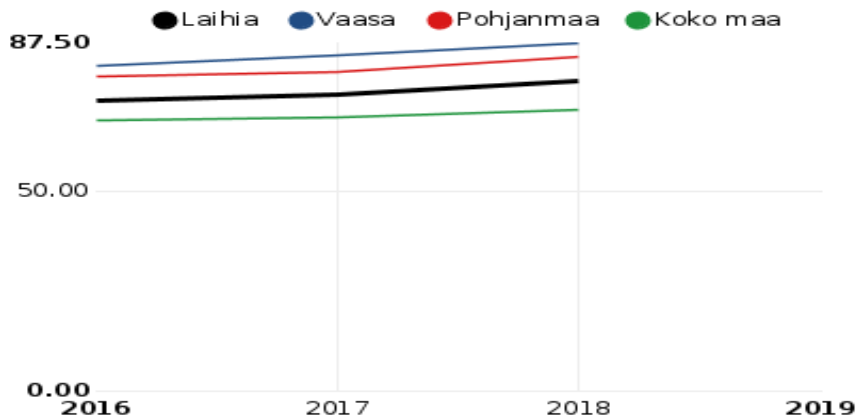
Vaasa : 9.4
 Koko maa : 8.6
 Pohjanmaa : 6.0
 Laihia : 2.5

Lastensuojeluilmoitusten lukumäärä (THL)

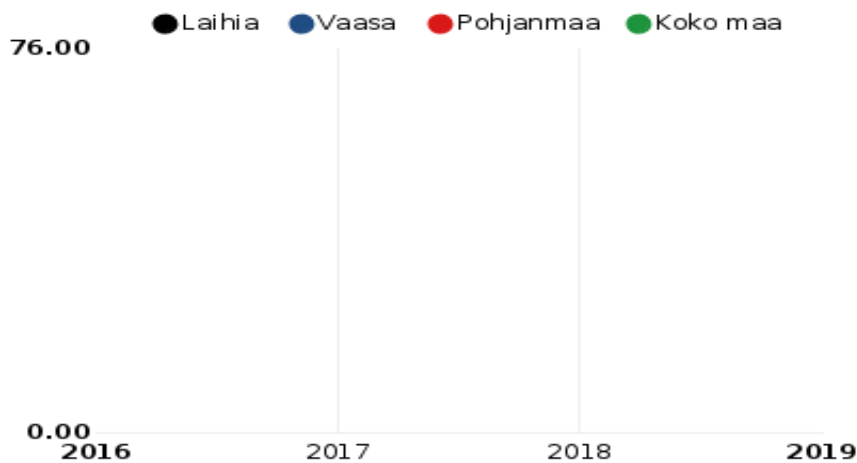
Koko maa :
145880.0
Pohjanmaa : 3015.0
Vaasa : 1339.0
Laihia : 147.0

Lasten päivähoidossa olleet 3 - 5-vuotiaat % vastaavanikäis. väestöstä

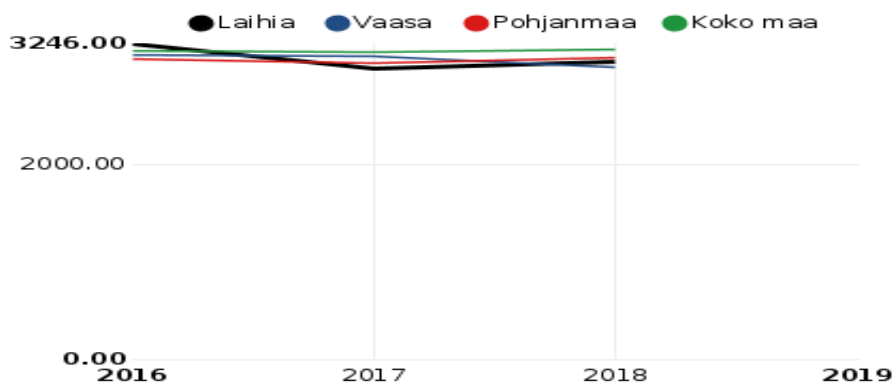
Vaasa : 87.5
Pohjanmaa :
84.0
Laihia : 77.7
Koko maa : 70.5

Terveydenedistämiskiivisyys (TEA) perusopetuksessa, pistemäärä

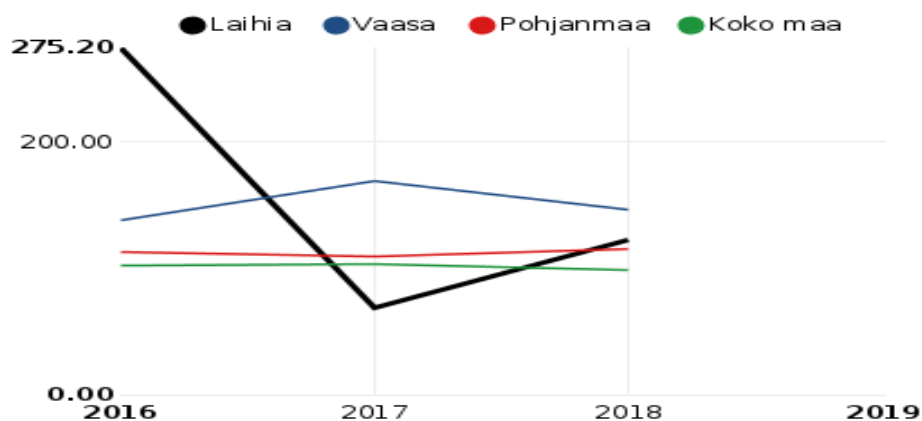
Laihia : 76.0
Vaasa : 69.0
Pohjanmaa :
67.0
Koko maa : 67.0

Perusterveydenhuollon lastenneuvolan käynnit yhteensä / 1 000 0 - 7-vuotiasta

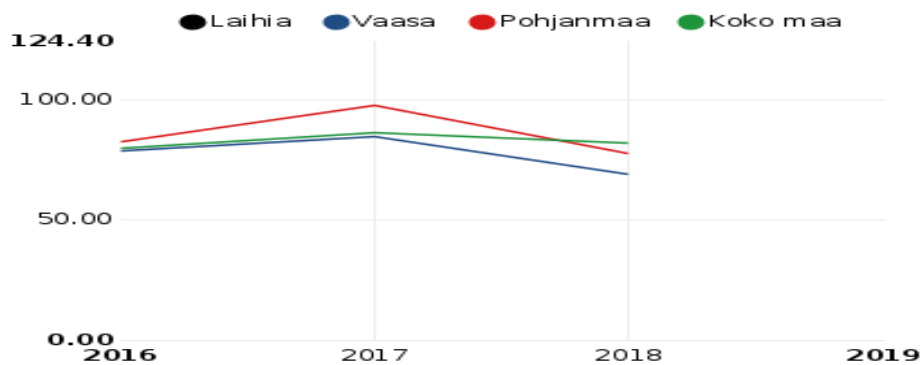
Koko maa : 3184.0
 Pohjanmaa : 3101.0
 Laihia : 3055.0
 Vaasa : 3000.0

Psykiatrian laitoshoidon hoitopäivät 0 - 16-vuotiailla / 1 000 vastaavanikäistä

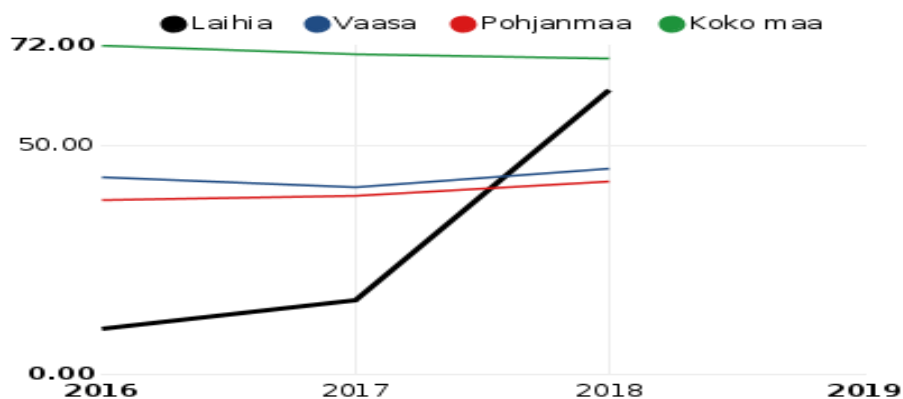
Vaasa : 146.9
 Laihia : 122.9
 Pohjanmaa : 115.7
 Koko maa : 98.8

Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut 7 - 14-vuotiaat potilaat / 10 000 vastaavanikäistä

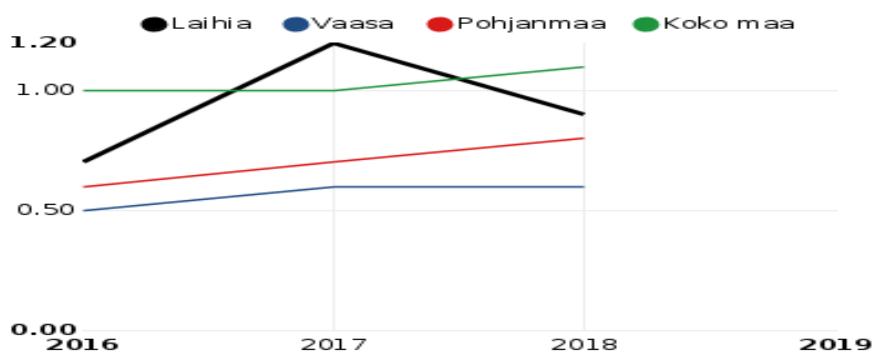
Laihia : 124.4
 Koko maa : 81.7
 Pohjanmaa : 77.8
 Vaasa : 69.1

Kasvatus- ja perheneuvonnan asiakkaat vuoden aikana / 1 000 alle 18-vuotiasta

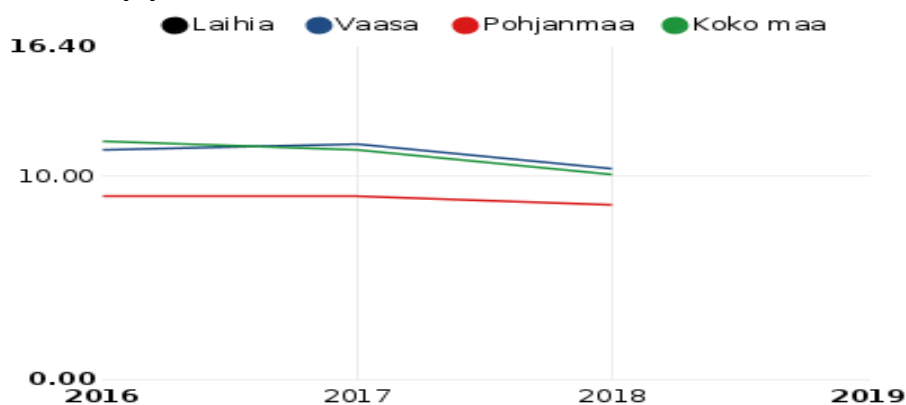
Koko maa : 69.0
Laihia : 62.0
Vaasa : 45.0
Pohjanmaa :
42.0

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 16 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

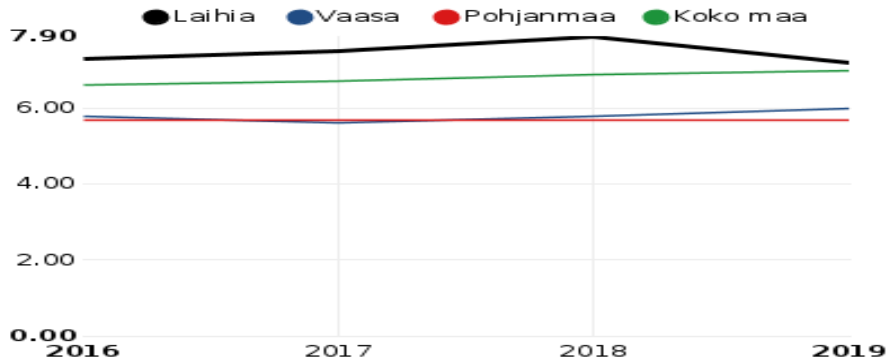
Koko maa : 1.1
Laihia : 0.9
Pohjanmaa :
0.8
Vaasa : 0.6

Raskaudenkeskeytykset alle 25-vuotiailla / 1 000 15 - 24-vuotiasta naista

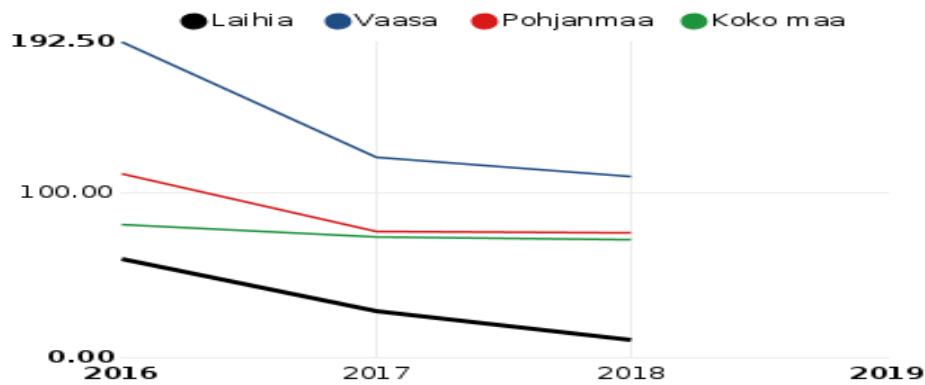
Laihia : 16.4
Vaasa : 10.4
Koko maa : 10.1
Pohjanmaa :
8.6

**Erytiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 16 - 24-vuotiaita, %
vastaavanikäisestä väestöstä**

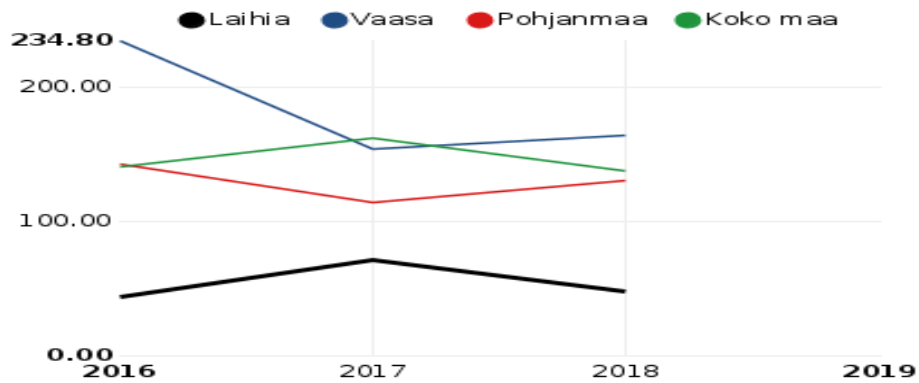
Laihia : 7.2
Koko maa : 7.0
Vaasa : 6.0
Pohjanmaa :
5.7

Rikoksista syyllisiksi epäillyt 15 - 17-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

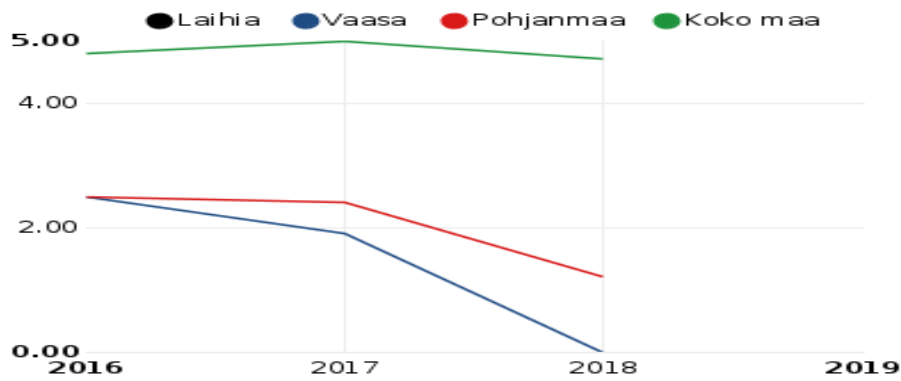
Vaasa : 110.0
Pohjanmaa :
75.8
Koko maa : 71.7
Laihia : 10.2

Rikoksista syyllisiksi epäillyt 18 - 20-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

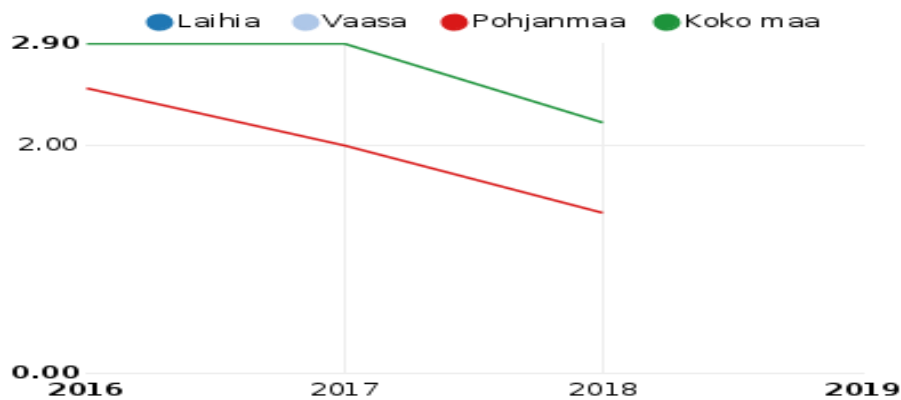
Vaasa : 163.9
Koko maa :
137.1
Pohjanmaa :
130.1
Laihia : 47.8

Lastensuojelun avohuollollisten tukitoimien piirissä 18 - 20-vuotiaita vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

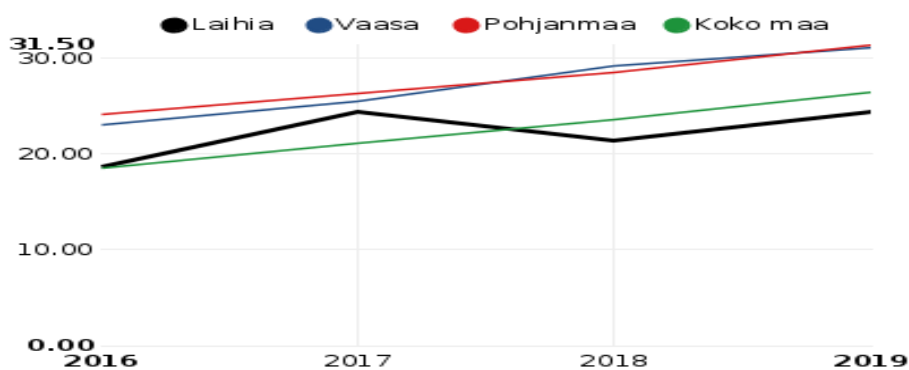
Koko maa : 4.7
Laihia : 3.3
Pohjanmaa : 1.2

13 - 17-vuotiaiden tyttöjen raskaudenkeskeytykset / 1 000 vastaavanikäistä tyttöä

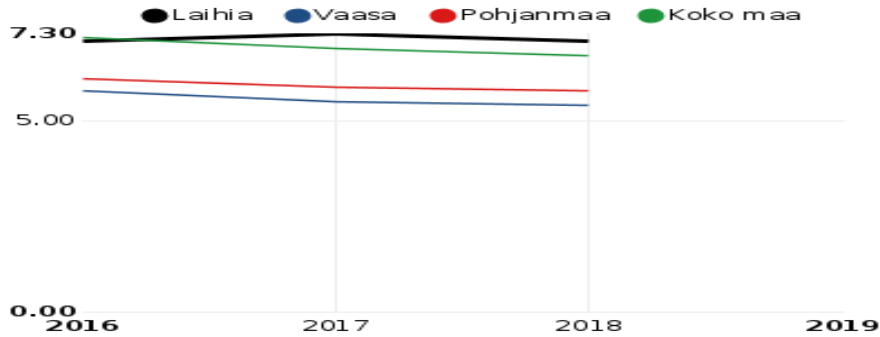
Koko maa : 2.2
Pohjanmaa : 1.4

Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1000 vastaavanikäistä

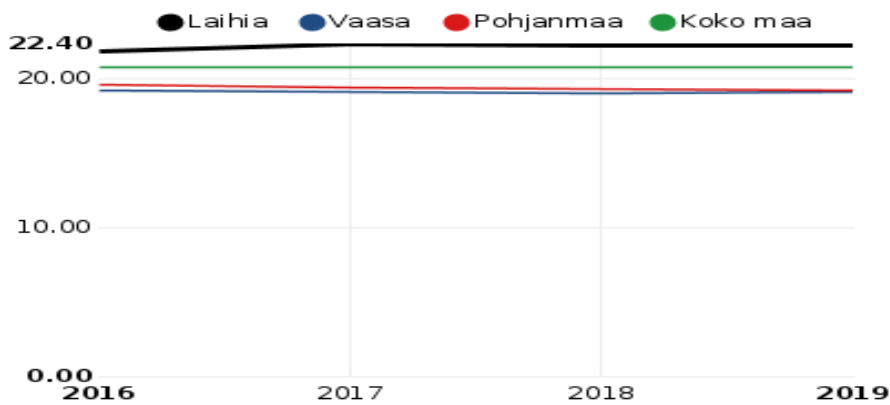
Pohjanmaa : 31.5
Vaasa : 31.1
Koko maa : 26.5
Laihia : 24.5

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

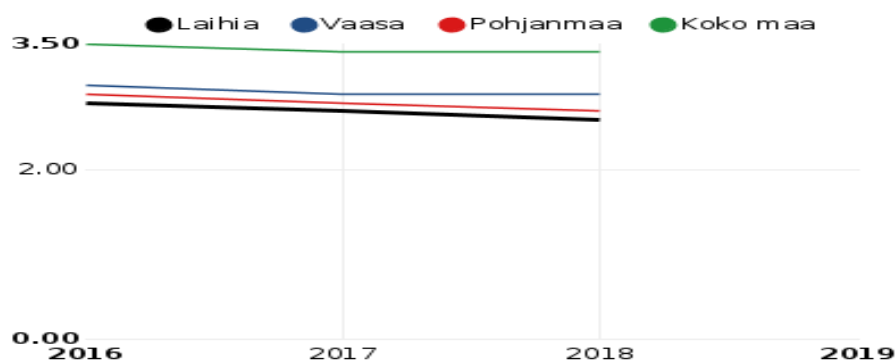
Laihia : 7.1
 Koko maa : 6.7
 Pohjanmaa : 5.8
 Vaasa : 5.4

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 25 - 64-vuotiaita, % vastaavanikäisestä väestöstä

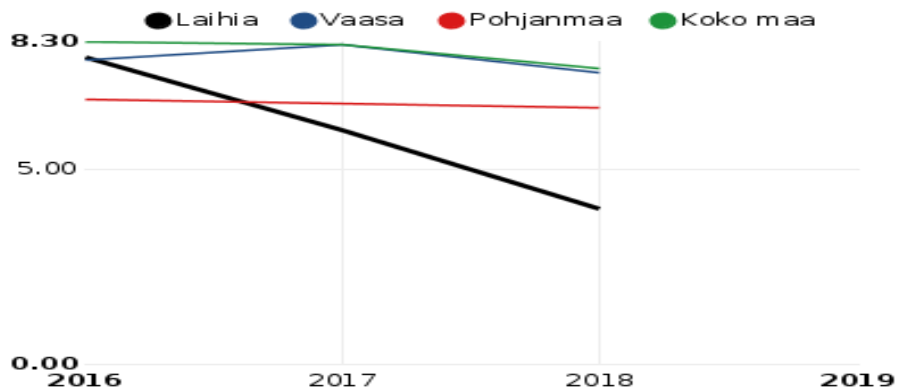
Laihia : 22.3
 Koko maa : 20.8
 Pohjanmaa : 19.2
 Vaasa : 19.1

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

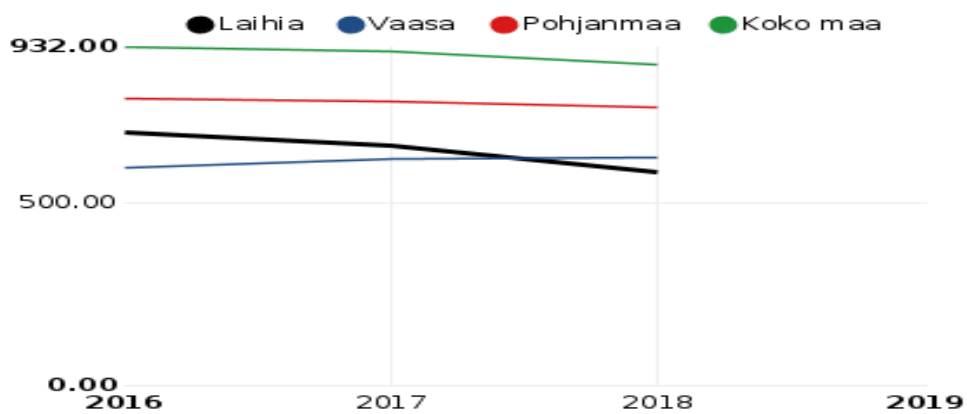
Koko maa : 3.4
 Vaasa : 2.9
 Pohjanmaa : 2.7
 Laihia : 2.6

Raskaudenkeskeytykset / 1 000 15 - 49-vuotiasta naista

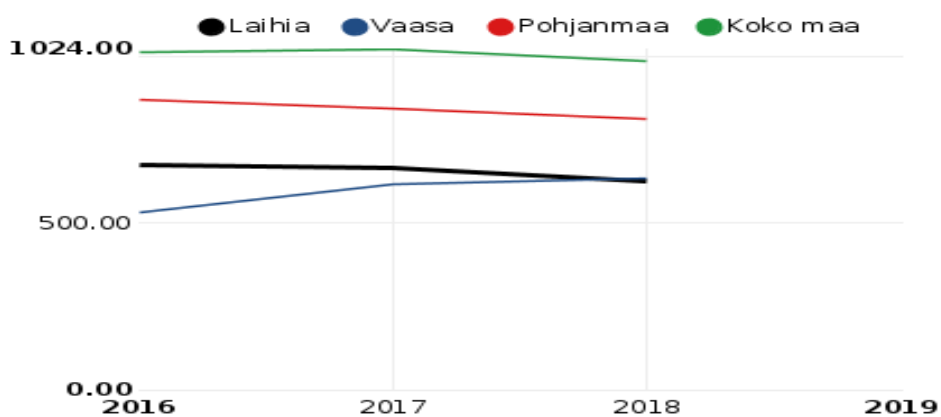
Koko maa : 7.6
 Vaasa : 7.5
 Pohjanmaa : 6.6
 Laihia : 4.0

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 15 - 49-vuotiailla / 1 000 vastaavanikäistä

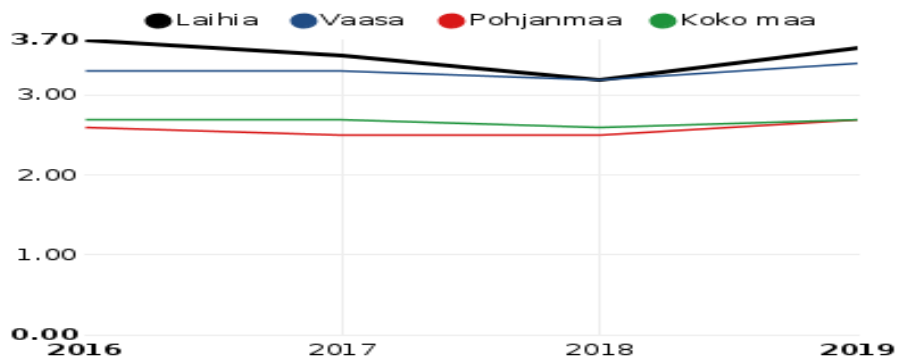
Koko maa : 883.0
 Pohjanmaa : 763.0
 Vaasa : 625.0
 Laihia : 587.0

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 50 - 64-vuotiailla / 1 000 vastaavanikäistä

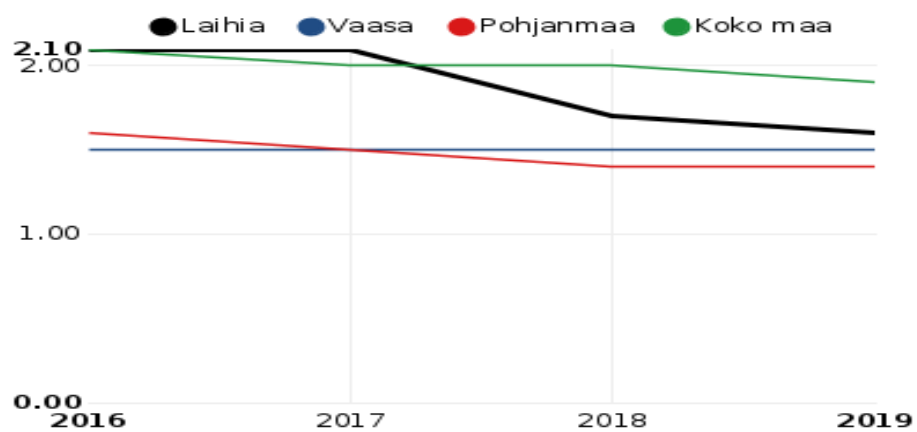
Koko maa : 985.0
 Pohjanmaa : 812.0
 Vaasa : 634.0
 Laihia : 624.0

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin psykoosin vuoksi oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavanikäisestä väestöstä

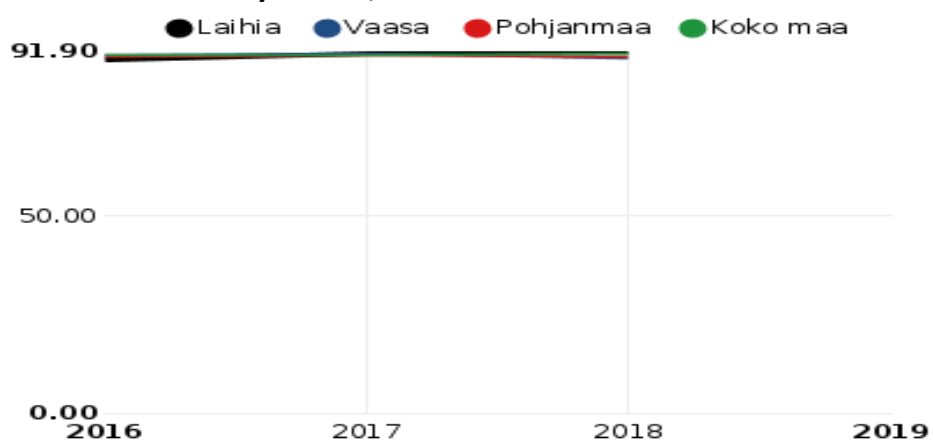
Laihia : 3.6
 Vaasa : 3.4
 Pohjanmaa : 2.7
 Koko maa : 2.7

Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä

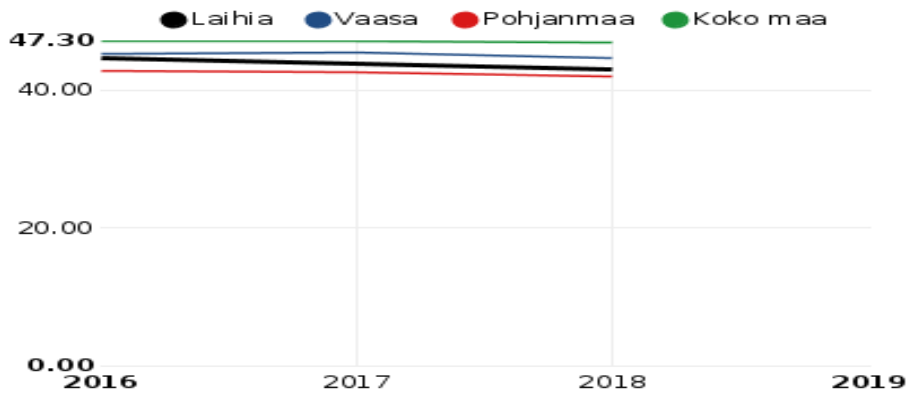
Koko maa : 1.9
 Laihia : 1.6
 Vaasa : 1.5
 Pohjanmaa : 1.4

Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä

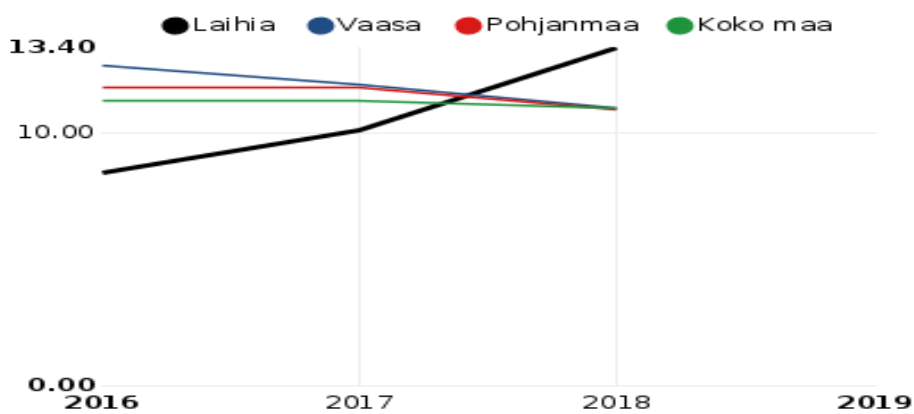
Laihia : 91.9
 Koko maa : 91.3
 Pohjanmaa : 90.6
 Vaasa : 90.2

Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä asuntoväestöstä

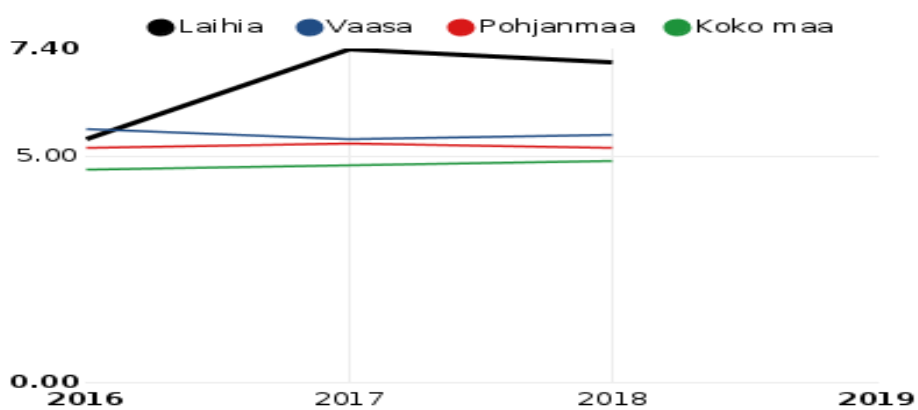
Koko maa :
47.0
Vaasa : 44.7
Laihia : 43.1
Pohjanmaa :
42.0

Säännöllisen kotihoidon piirissä 30.11. olleet 75 vuotta täyttäneet asiakkaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

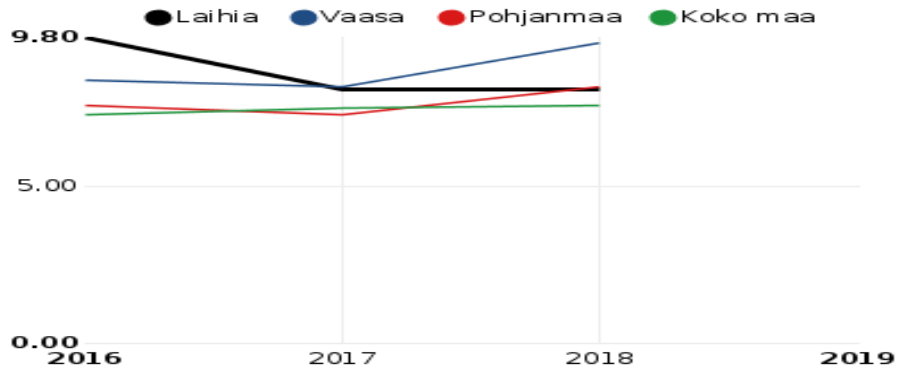
Laihia : 13.4
Vaasa : 11.0
Koko maa :
11.0
Pohjanmaa :
10.9

Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä

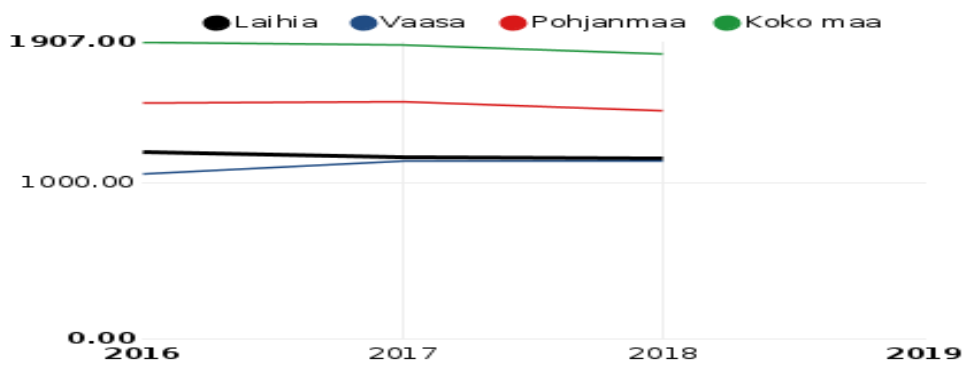
Laihia : 7.1
Vaasa : 5.5
Pohjanmaa :
5.2
Koko maa :
4.9

Ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen 75 vuotta täyttäneet asiakkaat 31.12., % vastaavanikäisestä väestöstä

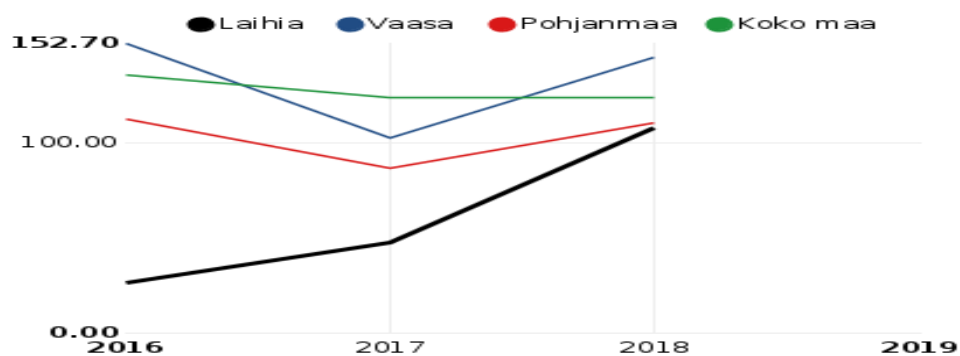
Vaasa : 9.6
Pohjanmaa : 8.2
Laihia : 8.1
Koko maa : 7.6

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 65 vuotta täyttäneillä / 1 000 vastaavanikäistä

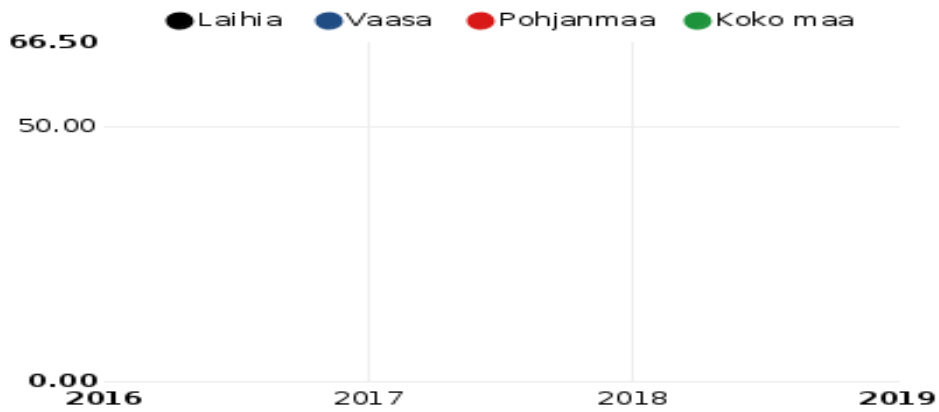
Koko maa : 1826.0
Pohjanmaa : 1465.0
Laihia : 1154.0
Vaasa : 1141.0

Psykiatrian laitoshoidon hoitopäivät 75 vuotta täyttäneillä / 1 000 vastaavanikäistä

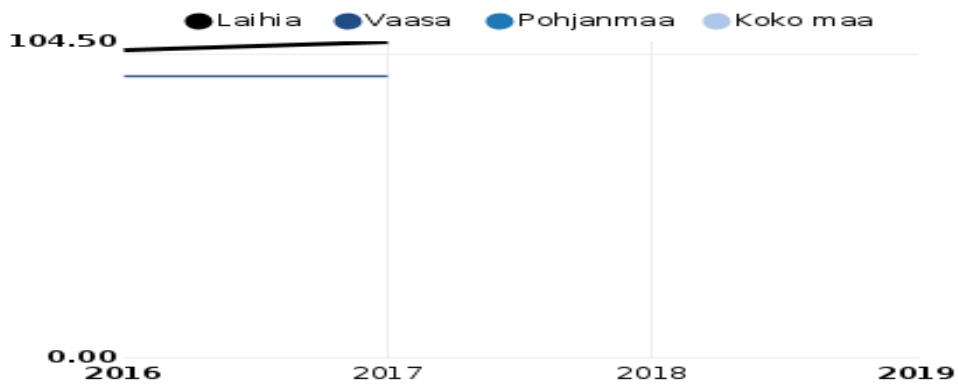
Vaasa : 145.1
Koko maa : 123.6
Pohjanmaa : 110.4
Laihia : 108.1

Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa, %

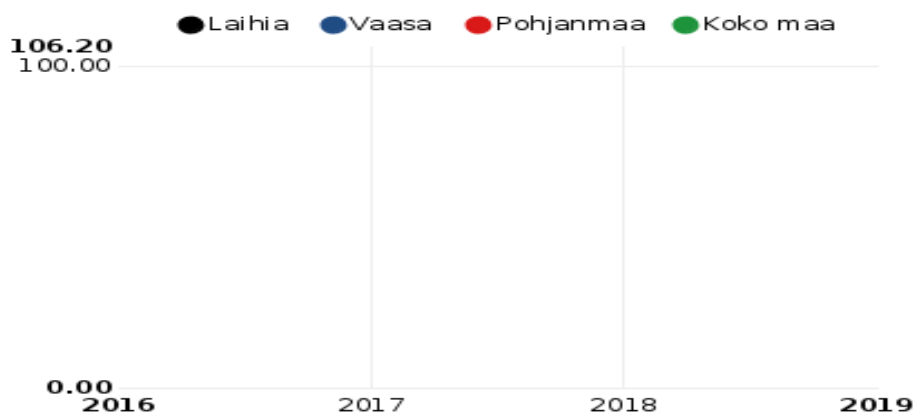
Pohjanmaa :
66.5
Laihia : 63.6
Vaasa : 60.6
Koko maa :
58.9

Kelan sairastavuusindeksi, ikävakioitu

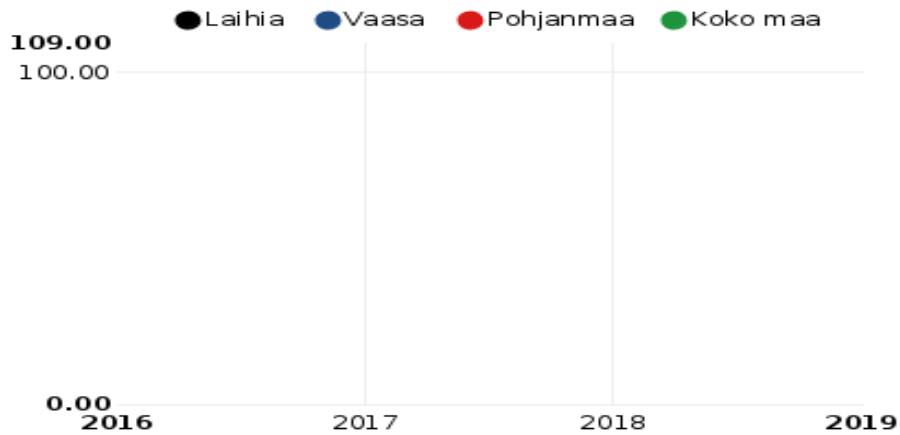
Laihia : 104.5
Vaasa : 92.9

Mielenterveysindeksi, ikävakioitu

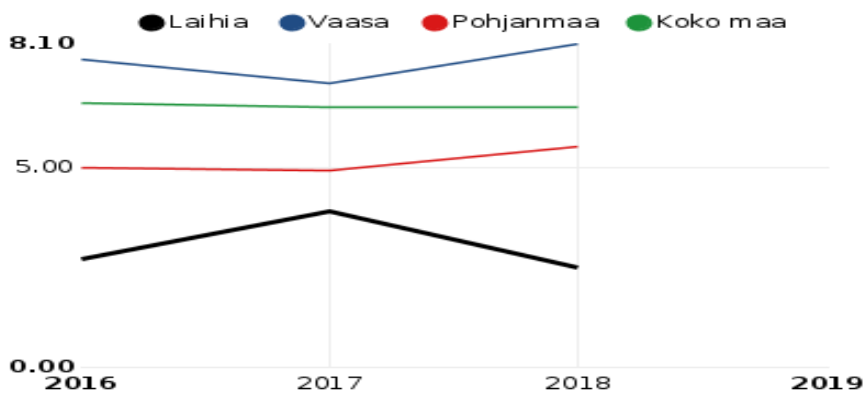
Laihia : 106.2
Vaasa : 102.1
Koko maa :
100.0
Pohjanmaa :
86.8

Tuki- ja liikuntaelinsairausindeksi, ikävakioitu

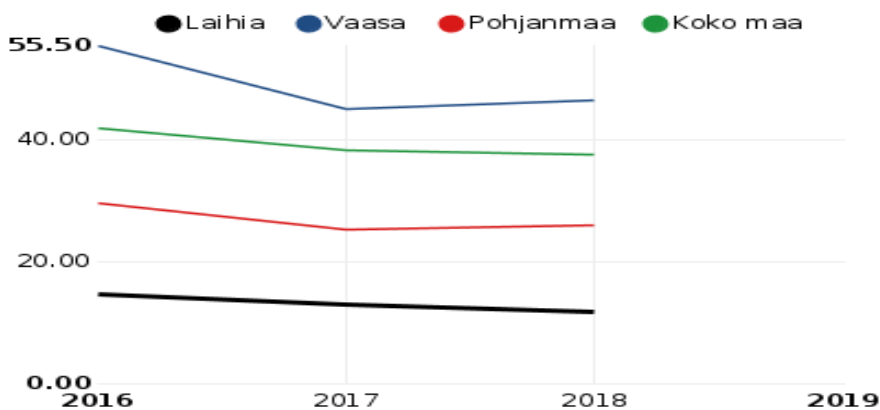
Laihia : 109.0
 Koko maa : 100.0
 Pohjanmaa : 82.7
 Vaasa : 69.5

Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta

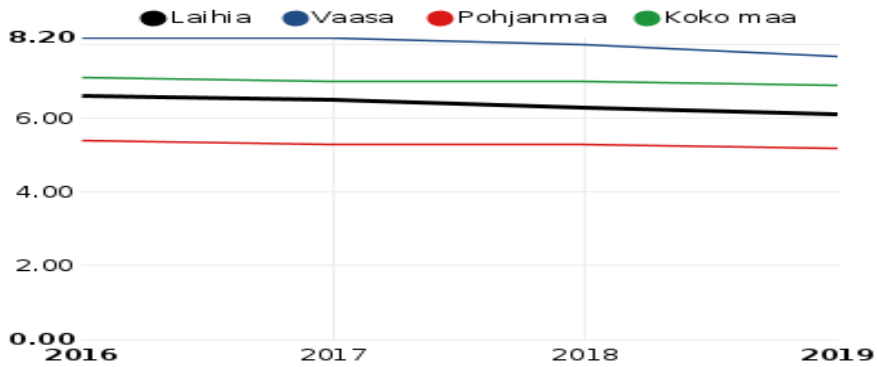
Vaasa : 8.1
 Koko maa : 6.5
 Pohjanmaa : 5.5
 Laihia : 2.5

Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikokset / 1 000 asukasta

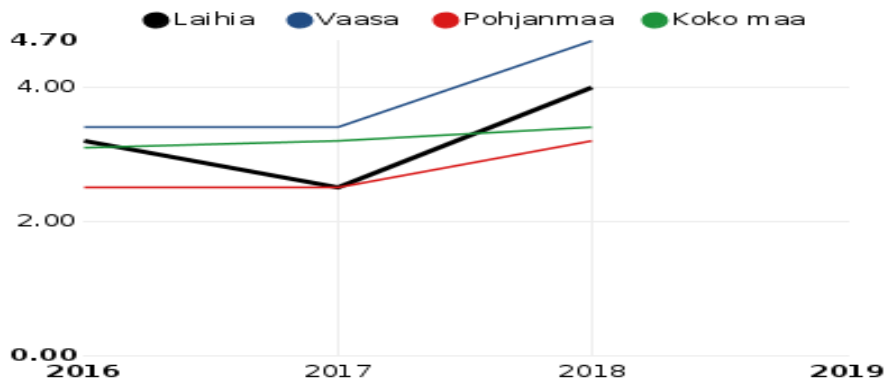
Vaasa : 46.5
 Koko maa : 37.5
 Pohjanmaa : 26.0
 Laihia : 11.8

Alkoholijuomien myynti asukasta kohti 100 %:n alkoholina, litraa

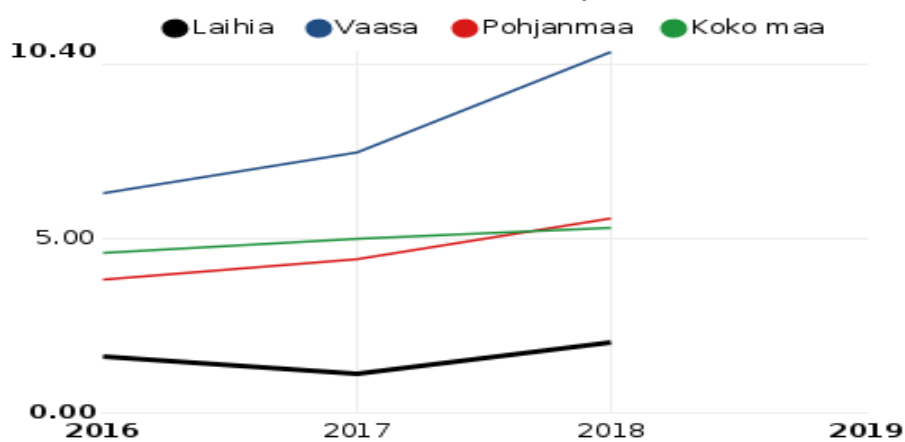
Vaasa : 7.7
Koko maa : 6.9
Laihia : 6.1
Pohjanmaa : 5.2

Poliisin tietoon tulleet rattijuopumustapaukset / 1 000 asukasta

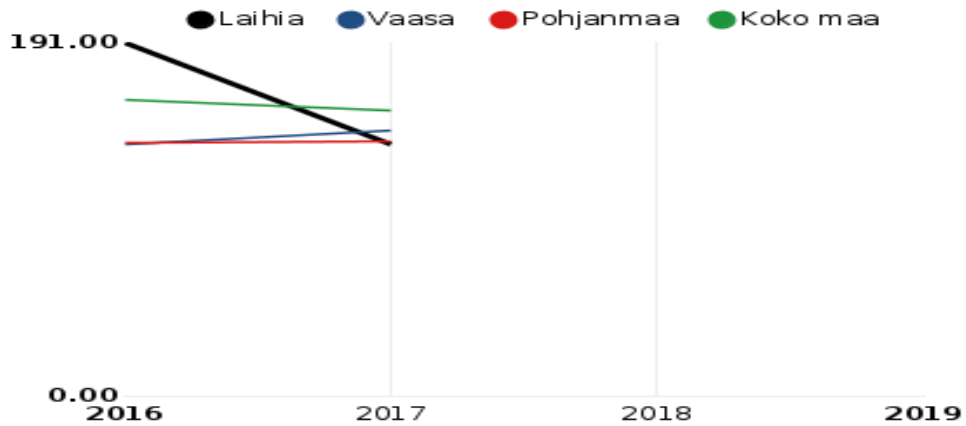
Vaasa : 4.7
Laihia : 4.0
Koko maa : 3.4
Pohjanmaa : 3.2

Poliisin tietoon tulleet kaikki huumausainerikokset / 1 000 asukasta

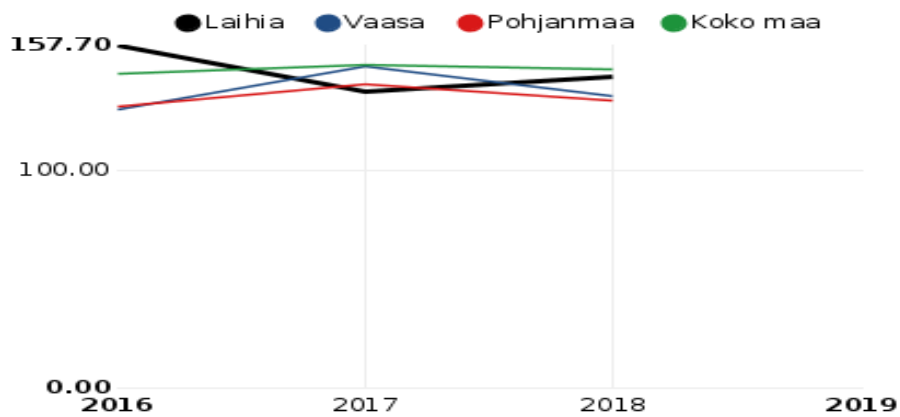
Vaasa : 10.4
Pohjanmaa : 5.6
Koko maa : 5.3
Laihia : 2.0

Koti- ja vapaa-ajan tapaturmiin liittyvät hoitojaksot / 10 000 asukasta

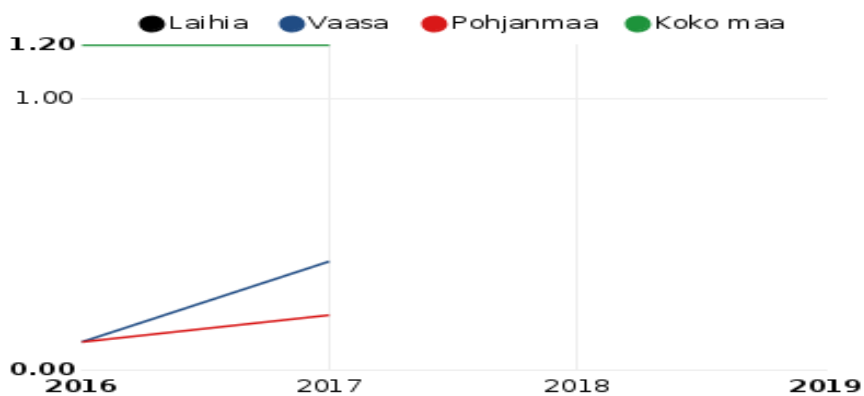
Koko maa :
153.9
Vaasa :
143.0
Pohjanmaa :
137.8
Laihia :
135.9

Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat / 10 000 asukasta

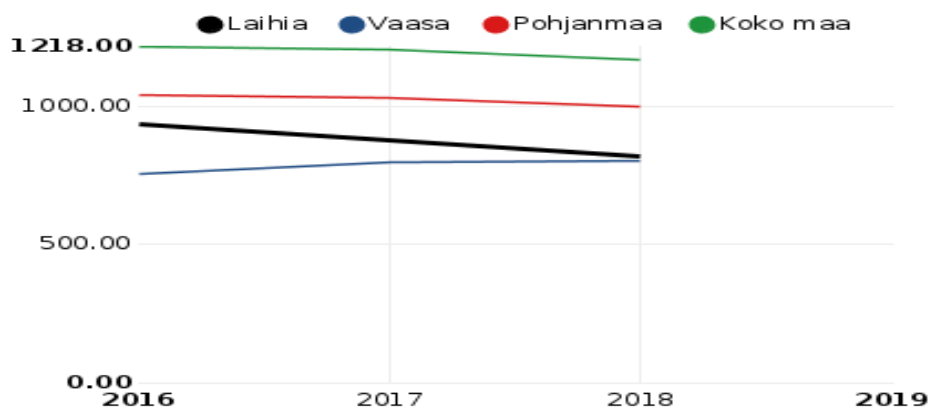
Koko maa : 146.4
Laihia : 142.8
Vaasa : 134.1
Pohjanmaa :
132.3

Asunnottomat yksinäiset / 1 000 asukasta

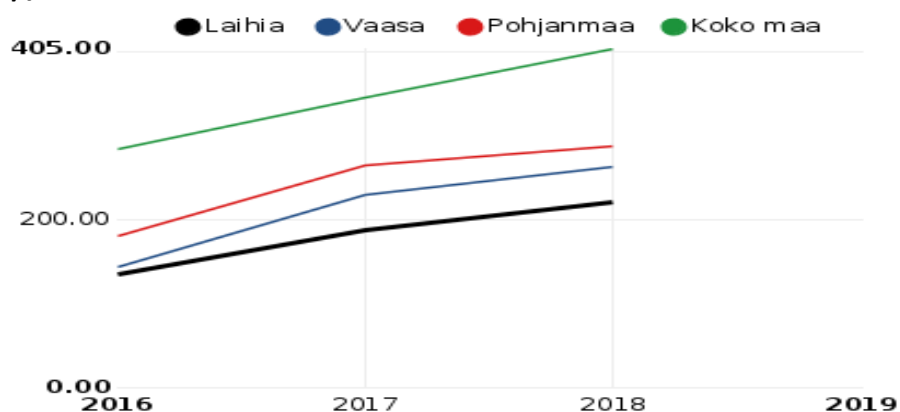
Koko maa : 1.2
Vaasa : 0.4
Pohjanmaa :
0.2

Perusterveydenhuollon avohoidon kaikki lääkärikäynnit / 1 000 asukasta

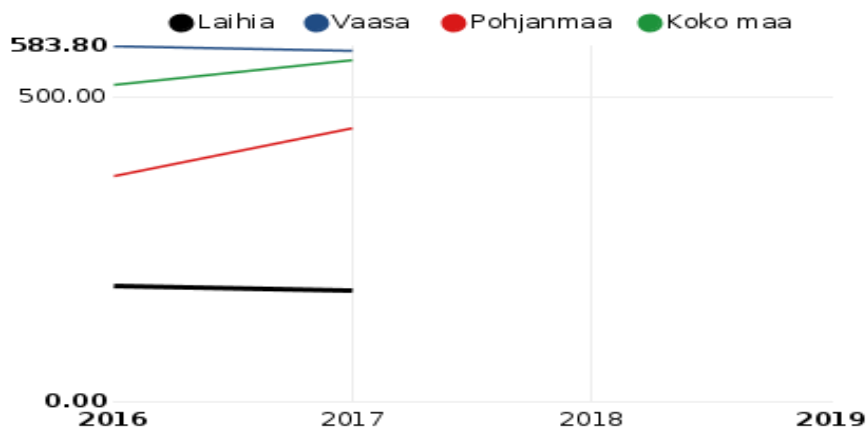
Koko maa :
1167.0
Pohjanmaa :
1000.0
Laihia : 819.0
Vaasa : 802.0

Perusterveydenhuollon muut avohoitokäynnit (muu ammattiryhmä kuin lääkäri) / 1 000 asukasta

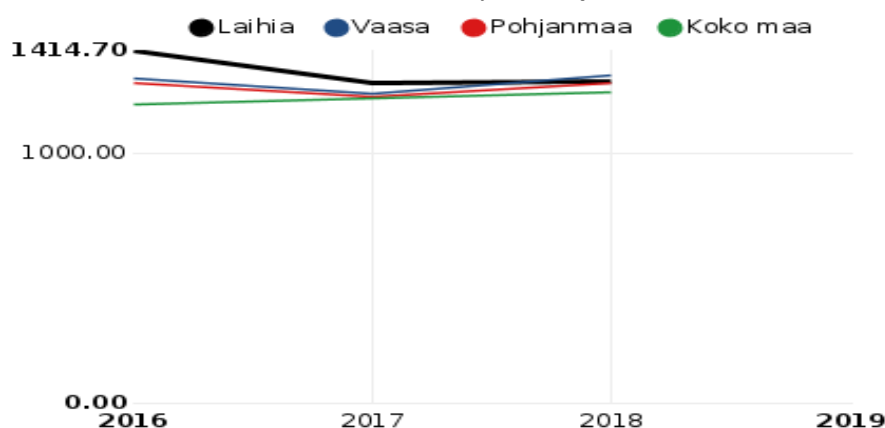
Koko maa : 405.0
Pohjanmaa :
288.0
Vaasa : 263.0
Laihia : 221.0

Aikuisten mielenterveyden avohoitokäynnit / 1 000 18 vuotta täyttäneitä

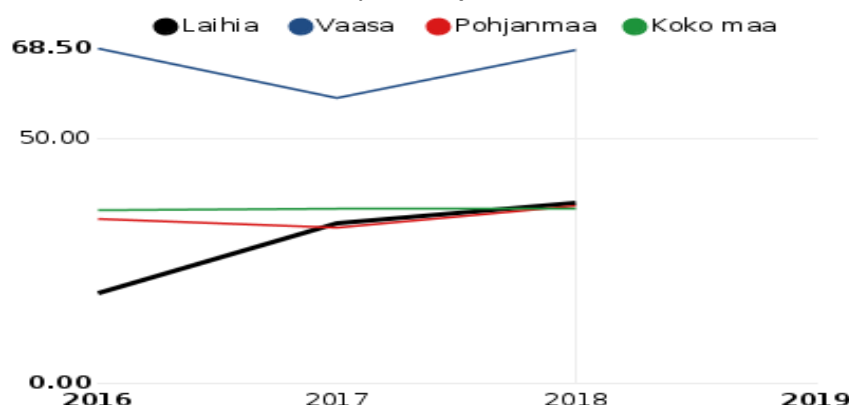
Vaasa : 574.2
Koko maa : 559.1
Pohjanmaa :
446.8
Laihia : 181.4

Erikoissairaanhoidon nettokustannukset, euroa / asukas

Vaasa : 1311.1
Laihia : 1291.4
Pohjanmaa :
1279.5
Koko maa : 1248.4

Päihdehuollon nettokustannukset, euroa / asukas

Vaasa : 68.1
Laihia : 36.7
Pohjanmaa :
36.1
Koko maa : 35.5

2 Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi

2.1 Elinvoima ja osallisuus

Kunnan väkiluku on viime vuosien aikana kasvanut sekä syntyvyyden että muuttoliikkeen ansiosta, mutta kasvu on lähes hiipunut syntyvyyden vähenemisen myötä. Ikäluokkien pienentyminen vaikuttaa jo päivähoiton tarpeen vähentymiseen ja peruskouluun muutaman vuoden viiveellä. Yli 70-vuotiaiden osuus on suuri (1307 kuntalaista 13.3.2020) ja iäkkäämpien määrä kasvaa jatkuvasti.

Kunnan työllisen työvoiman määrä on 3448 (Tilastokeskus 2018). Työllisistä 64,1 % pendelöi muille paikkakunnille, pääosin Vaasaan. Kunnassa toimivia yrityksiä on 506 (Vasek 2018). Työpaikat ovat siirtymässä palveluihin alkutuotannosta ja jalostuksesta. Vuonna 2018 kunnan alkutuotannon työpaikkojen prosenttiosuus oli 7,9 (2014 9,8 ja 2009 10,6), jalostuksen työpaikkojen 22,6 (2014

23,1 ja 2009 26,8 %) ja palvelutyöpaikkojen 67,0 (2014 65,1 ja 2009 60,3). Hyvä työllisyys on verotulojen kasvun edellytys. Paikallisen ja seudullisen kilpailukyvyn parantamiseksi kunnanvaltuusto on hyväksynyt vuonna 2018 elinkeinopoliittisen strategian vuosille 2018–2022. Yhteisten intressien edistämiseksi kunta ja yritykset ovat käynnistäneet yhteistyötapaamiset.

Kuntalain (22 §) mukaan valtuuston on pidettävä huolta siitä, että kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on edellytykset osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Osallistumista ja vaikuttamista voidaan edistää erityisesti järjestämällä keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia sekä kuntalaisraateja, selvittämällä asukkaiden mielipiteitä ennen päätöksentekoa, valitsemalla palvelujen käyttäjien edustajia kunnan toimielimiin, järjestämällä mahdollisuuksia osallistua kunnan talouden suunnitteluun, suunnittelemalla ja kehittämällä palveluja yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa ja tukemalla asukkaiden, järjestöjen ja muiden yhteisöjen oma-aloitteista asioiden suunnittelua ja valmistelua.

Äänestäminen on kuntalaisen demokratiaan kuuluvaa osallistumista. Kuntavaalien ohella kuntalaiset voivat osallistua kunnan toimintaan monin eri tavoin. Kuntalaisilla on mahdollisuus vaikuttaa teknisen toimen kaavoitus- ja rakentamishankkeissa sekä sivistystoimessa osana koulun ja kodin yhteistyötä. Muita osallistumismuotoja ovat kylätoiminta, seurakuntien, kolmannen sektorin ja koulujen vanhempaintoiminta, lukuisat harrastustoiminnat sekä kyselyt, kuten syksyllä 2019 turvallisuussuunnitelman tekoon liittyvä kuntalaiskysely.

Kuntalain mukaiset vaikuttamistoimielimet, nuorisovaltuusto, vammaisneuvosto ja ikäihmisten neuvosto, toimivat aktiivisesti ja monipuolisesti oman väestöryhmänsä asioiden hoitamiseksi ja saavutettavuuden ja esteettömyyden parantamiseksi. Kunta tiedottaa ajankohtaisasioista kotisivuilla ja sieltä löytyvät myös ohjeet asiointiin, aloitteen tekemiseen, palautteen antamiseen ja muutoksenhakuun.

Talouden tasapainotus tulee olemaan tulevina vuosina haasteellista investointien ja velkamäärän vuoksi. Koronapandemian vaikutus työllisyyteen ja kunnan talouteen tulee valtakunnallisten arvioiden mukaan olemaan suuri ja pitkäkestoinen. Työllisyyden hoidossa kunnan rooli on jatkossakin merkittävä.

2.2 Perusturvapalvelut

Perusterveyden- ja ympäristöterveydenhuollon palvelut tuottaa Vaasan kaupunki, erikoissairaanhoidon Vaasan sairaanhoitopiiri, kehitysvammapalvelut Eskoon sosiaalipalvelujen kuntayhtymä, muut palvelut Laihian kunta. Maakunnan hyvinvointikuntayhtymä on valmistelussa ja sen toteuduttua sotepalvelut siirtyvät kunnilta maakunnan hyvinvointiyhtymän tuottamiksi vuoden 2022 alusta lukien.

Kelan sairastavuusindeksi ilmaisee jokaiselle Suomen kunnalle lasketun indeksin avulla miten tervettä tai sairasta väestö on suhteessa koko maan väestön keskiarvoon (= 100). Indeksillä kokoaa tiedot seitsemästä vakavasta sairausryhmästä, joita ovat syövät, sepelvaltimotauti, aivoverisuonitaudit, tuki- ja liikuntaelinten sairaudet, mielenterveyden häiriöt, tapaturmat sekä dementia. Ikävakiointi poistaa ikärakenteen vaikutukset.

Koko maan indeksi on joka tilastossa 100. Laihian ikävakioitu sairastavuusindeksi (2014–2016) oli 106,6, verrokkeja korkeampi (Vaasa 92,9, Pohjanmaa 89,0), samoin ikävakioitu tuki- ja liikuntaelinsairausindeksi 109,0 ja maakunnan kunnista korkein (Vaasa 90,2, Pohjanmaa 82,7). Mielenterveysindeksi oli 106,2 (Vaasa 102,1, Pohjanmaa 86,8).

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavien 16–24-vuotiaiden prosenttiosuus vastaavan ikäisestä väestöstä oli Laihialla vuonna 2018 aluetta suurempi 0,9 %, mutta koko maata pienempi (Vaasa 0,6; Pohjanmaa 0,8; koko maa 1,1). 25–64-vuotiaita työkyvyttömyyseläkettä saavia oli Laihialla eniten (v 2018 Laihia 7,1; Vaasa 5,4; Pohjanmaa 5,8; koko maa 6,7), samoin erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä. Kuntoutusrahaa saavien osuus oli alueen tasolla. 75-vuotta täyttäneiden osalta laihialaisten psykiatrian laitoshoidon käyttö (hoitopäiviä/1000 vastaavanikäistä) oli vertailun vähäisintä (vuonna Laihia 108,1; Pohjanmaa 110,4; koko maa 123,6; Vaasa 145,1).

Vuonna 2015 psykiatrian sairaanhoitaja siirtyi erikoissairaanhoidosta perusterveydenhuoltoon ja palvelun saatavuus parani lähetepakon poisjäännin myötä ja toisenkin psykiatrian sairaanhoitajan aloitettua työparina. Päihdehuollon avo- ja asumispalveluita ei kunnassa ole. Päihdehuollon kustannukset näkyvät erikoissairaanhoidon mielenterveyspalveluiden, tapaturmien ja sisätautien hoitokuluissa sekä sosiaalityön kuluissa. Asunnottomia yksinäisiä ei vuoden 2015 jälkeen ole ollut.

Lastensuojelun avohuollon tukitoimien piirissä olevia 18–20-vuotiaita oli Laihialla vähemmän kuin koko maassa (2017 Laihia 3,3; Vaasa 0= tieto puuttuu; koko maa 4,7). Perhe- ja sosiaalityön sekä kuraattori- ja psykologiresurssien vahvistumisen ja lapsiperheiden kotipalvelun ansiosta lapsiperheiden tuen saaminen on parantunut, joskin perheiden tuen tarpeet ovat kasvaneet muiden kuntien tavoin. Alle 25-vuotiaiden raskaudenkeskeytyksiä tehtiin kaikkia verrokkeja enemmän ja määrä on vuoden 2015 määrään 15,5 % kasvussa (2018 Laihia 16,4; Vaasa 10,4; Pohjanmaa 8,6; koko maa 10,1).

Omaishoidon tuen ja kotipalvelun resursoinnit ovat parantaneet iäkkäiden kotona selviytymistä ja Laihian sijoittumista valtakunnallisessa tilastoseurannassa. Yli 75-vuotiaista kotona asuvien osuus on 91,4 % (Vaasa 91,4 ja koko maa 91,1), näistä yksinasuvia on 43,1 % (Vaasa 44,7 ja koko maa 47,0). Yhä useampi ikääntynyt selviytyy kotona säännöllisen kotihoidon turvin, kotihoidon piirissä olevien määrä on verrokkeja suurempi 13,4 % (Vaasa 11,0 ja koko maa 11,0). Vuonna 2018 yli 75-vuotiaita omaishoidontuen saajia oli 7,1 % ja enemmän kuin verrokeilla (Vaasa 5,5 ja koko maa 4,9).

2.3 Asuminen ja ympäristö

Asuminen on keskittynyt taajama-alueelle, laihialaisista 82,4 % asuu taajamassa (Vaasa 98,3; koko maa 86,1). Suurin osa kuntalaisista asuu rivi- tai pientaloissa vuonna 2019 88,5 % ja omistusasunnoissa, vuokra-asunnoissa asuvia oli 17,0 % (koko maa 38,7 ja 33,3). Asuntokuntia oli vuonna 2018 yhteensä 3 517 (vuonna 2015 3 504 ja 2013 3 463). Vuonna 2018 ahtaasti asuvia oli lapsiperheistä 25,1 % ja (2017 24,7) kaikista asuntokunnista ahtaasti asui 8,5 % (2017 8,3). Vuokra-asuntotilanne oli hyvä.

län tai vammaisuuden perusteella tehtävien sosiaalitoimen ja fysioterapian kartoitusten myötä kuntalaisilla on mahdollisuus saada tarvittavia tukilaitteita (kahvat, luiska) mahdollistamaan

kotona asumista muiden apuvälineiden lisäksi. ARA myöntää avustusta tuloerojen ja varallisuuden puitteissa vähintään 65-vuotiaille tai vammaisille henkilöille, jotka omistavat asuinrakennuksen, asunnon tai asunto-osakkeet.

Kunnan toimintojen käytössä olevia ja kunnossapidettäviä tiloja on 37 035 Htm2 (2018). Talotekniikan automatisoinnin hyödyntäminen, ennakoiva kiinteistöhoito sekä tarvittavat remontit ovat keinoja sisäilmaoireilujen hallintaan saamiseen, samoin aktiivinen tiedottaminen ja eri toimijoiden tiivis yhteistyö. Sisäilmatyöryhmässä myös työterveyshuolto on mukana.

Vuonna 2019 lupapäätöksiä tehtiin 141, näistä rakennuslupia 41, toimenpidelupia 50, -ilmoituksia 29 sekä muita (maisematyö- ja purkulupia, rakennusluvan jatkoja ja muutoksia) yhteensä 21. Kaavoitusohjelmassa oli vuoden 2019 lopussa vireillä olevia kaavoja 10, joista aktiivvaiheessa 5 kaavaa.

Hoidetut ulkoalueet lisäävät viihtyisyyttä ja kaikenikäisten virkistytymismahdollisuuksia. Hoidettavia puistoja on 37 ja leikkikenttiä 27. Teiden kunnossapito ja riittävä valaistus parantavat turvallisuutta. Kunnossa pidettäviä katuja 66 kilometriä ja kevyen liikenteen väyliä 22 kilometriä, lisäksi avustettavia yksityisteitä 94 kilometriä. Vuoden 2019 joulukuussa valmistui väyläviraston hankkeena Vt 3 ja Vt 18 Laihian kohta. Valtakunnallisen pääväylästä hankkeessa sujuvoitettiin liikennettä valtateiden solmukohdan alueella turvallisuuden parantamiseksi ja elinkeinoelämän kilpailukykyä edistämiseksi.

Suomen jätepolitiikan tavoitteena on edistää luonnonvarojen kestävästä käytöstä sekä varmistaa, ettei jätteestä aiheudu haittaa terveydelle tai ympäristölle. Jätelaki muuttui 1.1.2019 lukien, muutoksia tehtiin jätelain (646/2011) kahteen pykälään, joilla supistettiin kuntien jätehuoltovastuuta. Kunnan on perittävä tämän lain mukaisesti järjestämästään jätehuollosta jätemaksua, jolla katetaan sille tehtävän hoitamisesta aiheutuvat kustannukset. Kunnan kolmesta ekopistestä sekä hyötykäyttöasema vastaanottavat kiinteistöjen hyötyjätteitä. Kunnalliset jätehuoltomääräykset ohjaavat jätteen keräystä, lajittelua, kuljetusta, hyödyntämistä ja valvontaa.

Sosiaali- ja terveysministeriön talousvesiasetuksen (1352/2015 § 12) mukaan kunnan on laadittava ja pidettävä ajan tasalla erityistilannesuunnitelma talousveden laadun turvaamiseksi. Suunnitelma on osa terveydensuojelulain 8 § 2 momentissa tarkoitettuja kunnan valmius- ja varotoimenpiteitä.

Ympäristöterveydenhuollon palvelut tuottaa Vaasan kaupunki. Vaasan ja Laihian ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen erityistilannesuunnitelma päivitettiin vuonna 2020. Vesilaitosten valvontatutkimusohjelmien ja erityistilanne-/valmiussuunnitelmien yhteyteen on koottu vastuuhenkilöiden yhteystiedot poikkeustilanteiden häiriöiden pikaista poistamista varten.

2.4 Sivistyspalvelut, kulttuuri ja liikunta

Päivähoito- ja varhaiskasvatuspalvelut, peruskoulu- ja lukiopalvelut sekä kirjastopalvelut tuottaa Laihian kunta. Lapsimäärän kasvu on viime vuosina aiheuttanut haasteita palveluiden lisäämiselle, mutta syntyvyyden hiipumisen myötä myös palveluiden tarpeenmukaiselle kohdentamiselle. Alle

kouluikäisten lasten hoitovaihtoehtoina päiväkotien lisäksi ovat ryhmäperhepäivähoito ja perhepäivähoito sekä palvelusetelimallin avulla yksityinen palvelutuotanto.

Kouluikäisten ja nuorten palvelut käsittävät yläkoulun ja lukion, liikunta- ja vapaa-aikatoimen palvelut. Vuodesta 2016 kunnassa on ollut myös lain mukaisesti nimetty ja riittävän kelpoisuuden omaava johtava kuraattori. Koulupsykologin virkoja on kaksi, virkojen ja terveyskeskuspsykologin toimen täyttövaikeuksien vuoksi psykologipalveluita on hankittu ostopalveluina.

Kirjastopalveluihin kuuluu kirjaston toimipiste, kirjastoauto ei enää liikennöi. Lainaustoiminnan ohella kirjastossa ja päiväkodeissa sekä seurakunnan ja MLL:n perhekahvilassa on järjestetty satutunteja lapsille ennen koronapandemian rajoituksia sekä kulttuuritarjontana tapahtumia ja tilaisuuksia osin yhteistyössä Vaasa-Opiston, Korsholman musiikkijuhlien, seurakunnan ja muiden toimijoiden kanssa.

Seurakuntien ja eri järjestöjen toiminnassa on runsaasti erityisesti lapsille ja nuorille suunnattua toimintaa, lisäksi tarjonnassa ovat entisen Kyrönmaan alueen sekä Vaasan - ja Laihialla Vaasa-opiston - monipuoliset harrastusmahdollisuudet. Kulttuuri eri muodoissaan ja harrastusmahdollisuudet tuottavat hyvinvointia ja osallistumismahdollisuuksia kuntalaisille. Nuorisopalvelut, liikuntaseurat sekä hanketoimijat järjestävät nuorille retkiä, tapahtumia ja vapaa-ajanviettomahdollisuuksia.

Eri toimijoiden yhdessä ideoima vuotuinen Nuukuuren viikko elokuussa on kaiken ikäisten kuntalaisten monipuolinen tapahtumaviikko ja melkoinen näyttö yhdessä tekemisen voimasta ja aikaansaannoksista. Kolmannen sektorin toimijat ovat aktiivinen toimijataho myös ikääntyneiden kuntalaisten kulttuuritarjonnassa. Eläkejärjestöt ja vapaaehtoistoimijat vierailevat säännöllisesti ikääntyneiden asumisyksiköissä. Muiden ohella vaikuttamistoimielimet osallistuvat tilaisuuksiin ja järjestävät tapahtumia, kuten ikäihmisten neuvoston jokasyksyinen vanhustenviikko sekä nuorisovaltuuston asumisyksikkövierailut ja kevään 2020 kesätyörekrymessut.

2.4.1 Kuvaus kuntalaisten liikunta-aktiivisuudesta

Liikunta eri muodoissaan on merkittävä kuntalaisten hyvinvoinnin edistäjä ja ylläpitäjä. Kunnassa on liikuntamahdollisuuksia eri tarpeisiin ja ympärivuotiseen harrastamiseen. Liikuntapalvelut tarjoavat tiloja ja alueita sekä järjestettyyn että omaehtoiseen liikuntaan ja tuottavat liikunta- ja vapaa-ajanpalveluja huomioimalla järjestöjen toimintatavoitteet sekä eri ikäisten kuntalaisten liikuntapalvelujen tarpeet.

Ulkoalueista luontoreitit, uintipaikat, Rajavuoren erä- ja vaelluskeskus, ampuma- ja kuntoradat, ulkoliikuntapuisto ja leikkipuistot, frisbeegolf, urheilukeskusalue kenttineen mahdollistavat monipuolisen liikunnan vuoden ympäri. Uimahalli ja monitoimitalo Monnari sekä koulujen salit tarjoavat puitteet sekä omaehtoiseen että ohjattuun liikuntaan. Kuntosalin avaintägiavauksia on seurannan mukaan kuukausitasolla noin tuhat (vaihteluväli 1000–1750).

Hoidettuja hiihtolatuja on yhteensä 55 km, joista valaistuja latuja on 15 km. Hoidettuja jääalueita on 11. Kadut ja kunnan hoidossa olevat yksityistiet sekä kevyen liikenteen väylät on jaettu talvihoitoluokkiin.

Järjestöt ja urheiluseurat järjestävät liikuntaa kaikenikäisille, lisäksi Vaasa-Opiston (kurseja 119 vuonna 2019) tarjonnassa on 15 erilaista ja eri ikäisille tarkoitettua liikuntakurssia. Kunnan ohella urheiluseurat tarjoavat toimintaa eri ikäisille. Seuroista suurimmassa Laihian Lujassa on yli 900 jäsentä.

Liikuntapalvelut ovat peruspalveluiden keskiössä väestön terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Kelan sairastavuusindeksin mukaan Laihian sairastavuus on lisääntymässä (vuonna 2017 104,4 ja vuonna 2016 101,4), erityisesti tuki- ja liikuntaelimestön sairauksia on keskimääräistä enemmän (Laihia 109; Vaasa 69,5; Pohjanmaa 82,7; koko maa 100). Suuntaus on sama mielensterveysindeksin perusteella (Laihia 106,2; 86,8 Pohjanmaa; koko maa 100 ja Vaasa 102,1).

Lapset, nuoret, lapsiperheet

Lasten ja nuorten osallisuutta, liikuntaharrastamista ja hyvinvointia edistetään yhteistyössä kodin, koulun, järjestöjen, seurakunnan ja muiden yhteistyötahojen kanssa harrastusmahdollisuuksien ohella leiri-, retki- ja koulutustoiminnan sekä kilpailu-urheilumahdollisuuksien avulla. Tavoitteena on jokaisen nuoren riittävä, monipuolinen ja terveyttä edistävä liikuntaharrastus.

Kouluterveyskyselyn mukaan haasteita ovat ylipainoisten osuuden kasvu (24,6 % 2019, 16,4 % 2017) sekä hengästyttävän liikunnan vähäisyys (37,6 % harrastaa korkeintaan tunnin viikossa 2019, 27,3 % 2017). Yläkouluikäisten vähän liikkuvien määrä on kasvussa (2017 27,3) ja on verrokkeja selkeästi suurempi (Vaasa 27,3 ja koko maa 28,3).

Työikäiset

Työikäisten tuki- ja liikuntaelinten sekä sidekudossairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavien määrä on kasvussa, vuonna 2018 1,6 % (Vaasa 0,7 %; Pohjanmaa 0,9 % ja koko maa 1,1 %). Ylipaino on useimpien sairauksien osatekijä tai oireiden lisääjä. Työikäisten osalta tavoitteina ovat säännölliset ja terveyttä edistävät liikuntatottumukset ja hyötyliikunta myös työmatkaliikunnan osalta sekä elintapaohjauksen lisääminen osaksi terveystalvuita ja liikuntatarjontaa.

Ikääntyneet ja erityisryhmät

Liikuntaryhmiä on tarjolla sekä vesi- että saliliikunnassa, lisäksi terveysasemalla ja yksityisillä palvelutuottajilla on ikääntyneille tarkoitettuja kuntosalilaitteita sekä yksilöllistä ohjausta laitteiden käyttöön. Eläkejärjestöt tarjoavat erilaisia liikuntaryhmiä jäsenilleen. Lisäksi nuorisoseuran lähistöllä sijaitseva ulkoliikuntapuisto mahdollistaa omatoimisen harjoittelun ympäri vuoden.

Ikääntymisen ja sairauksien myötä riittävä toimintakyky on keskeisin tavoite kotona asumisen mahdollistamiseksi, joten liikuntatarjonnan eri muodoissaan on oltava riittävää ja iäkkäitten ja erityisryhmien saavutettavissa. Erityisryhmien kuntosalikortti sekä 65 vuotta täyttäneiden seniorikortti mahdollistavat liikuntaharrastamisen muita ryhmiä edullisemmin. Ikääntyneille jaettavaan palveluesitteeseen on lisätty tuolijumppaohje, sama esite löytyy myös kunnan kotisivuilta.

2.5 Turvallisuus, tapaturmat ja päihteet

Laihialla on turvallista asua: henkeen ja terveyteen sekä omaisuuksiin kohdistuneita rikoksia oli seurantavuosina 2008–2015 vähiten verrokkeihin verrattuna. Väkivaltatilastoissa vuonna 2015

Laihia oli kuntavertailussa 245. sijalla, vain 20,8 tapausta/10 000 asukasta kohti (Vaasa 19. sijalla 86 tapausta/10 000 asukasta kohti). Vuonna 2018 Laihialla oli 1000 asukasta kohti 2,5 henkeen ja terveyteen kohdistunutta rikosta (Pohjanmaa 5,5; koko maa 6,5 ja Vaasa 8,1).

Rikoksista epäiltyjä alaikäisiä nuoria oli verrokkeja vähemmän. Alioikeuksissa tuomittujen 15 vuotta täyttäneiden määrä 1000 vastaavanikäistä kohti oli vuonna 2018 keskimääräistä vähäisempi (Laihia 9,6; 11,9 koko maa; Vaasa 14,2) ja 1000 vastaavanikäistä kohti rikoksista epäiltyjä 18–20-vuotiaita huomattavasti vähemmän kuin verrokeilla (Laihia 47,8, Vaasa 137,1 ja koko maa 163,9).

Tilastot 399 Laihia, PolStat

Rikoslaji	2017	2018	2019
Kaikki rikokset	1624	972	1809
Omaisuusrikokset	106	94	114
Väkivaltarikokset	30	19	37
Huumausainerikokset	8	15	20
Liikenne-rikokset / rattijuopumukset	179/21	156/ 32	163/26
Hälytystehtävät	951	923	851

Tietolähde: Poliisin tulostietojärjestelmä PolStat

Alkoholin myynti on pysynyt liki samantasoisena ja hivenen laskusuuntaisena. Poliisin tietoon tulleita rattijuopumustapauksia oli 21 vuonna 2017 ja 32 vuonna 2018. Huumausainerikokset ovat olleet vähäisiä, mutta määrä on kasvussa. Päihteiden käyttö on moninaistumassa ja käyttäjät ovat eri ikäisiä ja usein perheellisiä, joten voimavaroja on jatkossa kohdennettava sekä ennaltaehkäisyyn että käyttäjien tunnistamiseen ja hoitoonohjauksen ohella myös perheenjäsenten auttamiseen. Katkohoitojaksoille maksusitoumuksen saa vuosittain muutama ja korvaushoito onnistuu oman kunnan terveysasemalla. Perhe- ja lähisuhdeväkivaltatapauksissa perhe saa sosiaalitoimen kautta mahdollisuuden päästä Vaasan ensi- ja turvakotiin tai vastaavaan paikkaan.

Tieliikenteen henkilövahinkoja tapahtuu vuositasolla 8–10 ja kaikki onnettomuudet mukaan luettuina 39–57 onnettomuutta. Viimeisen viiden vuoden jaksolla on loukkaantumisten lisäksi ollut kaksi kuolemantapausta. Liikenneturvallisuustyön tehostaminen on edelleen tarpeen onnettomuuksien vähentämiseksi. Koti- ja vapaa-ajan tapaturmiin liittyvien hoitajaksojen määrä oli verrokkien tasolla, vammojen ja myrkytysten vuoksi eri ikäisten sairaalahoitoa saaneiden määrä oli Laihialla verrokkeja suurempi.

Tieliikenneonnettomuudet Laihialla 2012–2016

Onnettomuudet	Laihia					Vaasa		Koko maa	
	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2012	2013
Vuosi									
Kaikki onnettomuudet	43	39	53	40	49	525	425	33065	30101
Henkilövahingot	12	10	10	5	10	60	52	5725	5334
Kuolleita	1	0	1	0	0	1	2	255	244
Kaikki onnettomuudet/100000	542	487	657	494	602				

3 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointi edellyttää tarpeenmukaisia varhaiskasvatus- ja koulupalveluita, toimivia terveydenhuoltopalveluita, ongelmien ilmaantuessa saatavilla olevia erityispalveluita, matalan kynnyksen perhetyötä, lapsiperheiden kotipalvelua ja sosiaalitoimen palveluita. Palveluiden kokoaminen perhekeskukseen ja eri toimijoiden yhteistyö myös vanhempainyhdistysten, MLL:n, liikuntaseurojen ja eri harrastustoimijoiden kanssa varmistavat kuntalaisten palveluiden saannin kattavasti ja lähipalveluina.

Työikäisten hyvinvoinnin vahvistaminen edellyttää peruspalveluiden hyvää saatavuutta, riittäviä harrastusmahdollisuuksia sekä kohdennettavaa ja yksilöllistä elintapaohjausta, jotta sairastavuusindeksit saadaan verrokkien tasolle. Varhaiset tukitoimet työkykyä heikentävissä tilanteissa turvaavat yksilön ja perheen toimeentulon ja toimintakyvyn, työllisyyspalvelujen on oltava saatavilla etä- tai tarpeen mukaan lähipalveluina. Pitkäaikaistyöttömyys heikentää koko perheen toimeentuloa ja voimavaroja, joten työllistämistoimien tai uudelleen koulutuksen avulla autetaan yksilön ohella koko perhettä.

Ikäihmiset tarvitsevat jatkossa toimintakyvyn ylläpitämiseksi ja kotona asumisen mahdollistamiseksi ikäneuvolapalveluita sekä osallistumismahdollisuuksia toimintapäivien ja tilaisuuksien myötä. Toimiva asiointiliikenne mahdollistaa osallistumisen. Asioinnin siirtyessä verkkoon on erityisen tärkeää järjestää tietokoneen käytön kurseja ja neuvontaa. Helposti saatavilla olevia kotihoidon palveluita tukipalveluineen tarvitaan jatkossa yhä enemmän kotona asumisen mahdollistamiseksi. Ikääntyneiden ja vammaisten arjen sujuvuudeksi omaishoitoa on jatkossakin kehitettävä. Estettömyys ja saavutettavuus on huomioitava sekä rakentamisessa ja korjauksissa myös kevyen liikenteen, parkkipaikkojen ja julkisten tilojen että monikanavaisen viestinnän osalta.

Toimivat yhteistyörakenteet ja digipalvelut kunnan toimintojen, seurojen, kylä- ja vanhempaintoimijoiden kesken kokoavat julkisen toiminnan ja kolmannen sektorin voimavarat saumattomaksi ja kuntalaisten hyvinvointia ja osallisuutta palvelevaksi kokonaisuudeksi.

Kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin tila on useimmilla mittareilla arvioituna hyvä, mutta kuntalaisten ja väestöryhmien kohdalla on havaittavissa uhkia, joiden hoitoon toimintaa on kohdennettava. Kansansairauksista verenpainetauti ja aikuistyyppin diabetes, ylipaino sekä mielenterveyden häiriöt ovat aikuisväestön ohella kaikkien, myös nuorempien ikäryhmien sairauksia. Erityisesti liikunnan ja elintapaohjauksen lisääminen on ehdoton edellytys kansansairauksien hallintaan saamisessa.

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2021–2025

Hyvinvointi ja terveys

Hyvinvointi on laaja käsite. Hyvinvointi koostuu useista tekijöistä, terveydestä, toimeentulosta, turvallisuudesta, asumisesta, puhtaasta ympäristöstä, itsensä toteuttamisesta ja ihmissuhteista. Hyvinvointiin kuuluu sekä objektiivisesti mitattavia asioita että subjektiivisia henkilökohtaisia arvostuksia ja tunteita (Sosiaali- ja terveysministeriö 2007). Maailman terveysjärjestön (WHO) mukaan terveys ei ole pelkästään sairauksien ja toimintavajavuuden puuttumista, vaan täydellinen fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tila. Terveyttä voidaan tarkastella myös ominaisuutena, toimintakyknä, voimavarana, tasapainona tai kyknä selviytyä ja suoriutua (Savola & Koskinen-Ollonqvist 2005).

Lähiyhteisön ja alueen hyvinvointi vahvistavat jokaisen osallisen lisäksi yhteistä toimintakykyä. Koko kunnan kannalta hyvinvoinnin vaikutukset ovat laajoja ja pitkäkestoisia: vetovoimaisuus ja elivoima tuottavat uusia asukkaita, elinkeinoelämän toimijoita ja monenlaista toimeliaisuutta.

Kunnan palvelujärjestelmä ja Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus

Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistuksessa vastuu sotepalvelujen ja pelastustoimen järjestämisestä siirtyy hallitusohjelman mukaisesti kunnilta maakunnille. Maakunnat itsehallinnollisina alueina vastaavat jatkossa sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen että pelastustoimen järjestämisestä ja erityistason palvelujen turvaamisesta vastaa viisi yhteistoiminta-alueita. Alueet pohjautuvat voimassaoleviin erityisvastuualueisiin (erva). Mahdollisuus käyttää sosiaali- ja terveyspalveluita yli maakuntarajojen säilytetään. Maakuntien rahoitus perustuu aluksi pääosin valtion rahoitukseen. Soterahoitusjärjestelmä uudistetaan tarvevakioituihin kriteereihin perustuvaksi ja maakuntien verotusoikeutta selvitetään parlamentaarisesti.

Pohjanmaan maakunnan hyvinvointikuntayhtymän valmistelu on osa valtakunnallista tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskusuudistusta. Jatkossakin yksityiset toimijat ja kolmas sektori täydentävät julkisia sosiaali- ja terveyspalveluja, myös järjestöjen rooli hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä on merkittävä. Kunta vastaa aikaisempaa selkeämmin elinvoiman ja hyvinvoinnin edistämisestä. Maakunnalliseen malliin valmistautuminen edellyttää kunnan, kolmannen sektorin ja muiden toimijoiden sekä maakuntatason kanssa tehtävää verkostoitumista ja toimintakäytäntöjen yhteistä kehittämistä.

Kunnan uusi rooli ja laaja toimintakokonaisuus

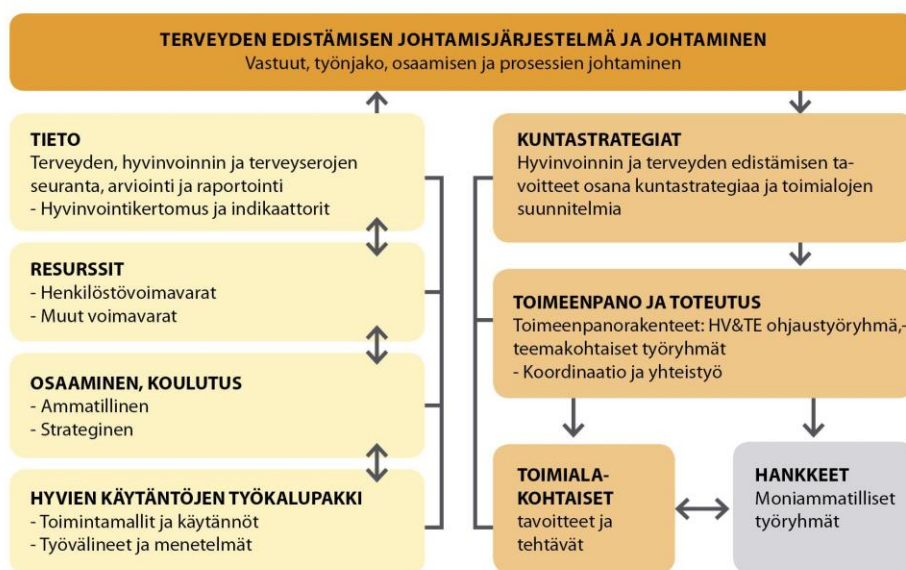
Kunnassa tehtävillä päätöksillä toimintarakenteesta ja palveluista on ratkaiseva merkitys asukkaiden hyvinvointiin, osallisuuteen, työllistymiseen ja toimintakykyyn. Ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen pitkäkestoisesti vaikuttavia asioita ovat erityisesti varhaiskasvatus ja koulutus, liikuntamahdollisuudet, ruoka- ja kulttuuripalvelut, kaavoitus ja liikennejärjestelyt. Kunta voi hillitä sosiaali- ja terveydenhuollon menojen kasvua edistämällä kuntalaisten hyvinvointia

suunnitelmallisesti. Tämän onnistumiseksi tarvitaan kunnan päättäjät, eri hallinnonalat, järjestöt ja asukkaat mukaan löytämään hyviä ratkaisuja ja tekemään tarvittavia muutoksia.

Elinympäristö on hyvinvoinnin ja terveyden perusedellytys. Kunnan tekninen ja ympäristötoimi sekä sivistystoimen vapaa-ajan palvelut vastaavat fyysisen elinympäristön suunnittelusta ja rakentumisesta kuntalaisten tarpeiden mukaan. Kaavoitus ja väylien kunnossapito, sähkön, tietoliikenneyhteyksien sekä vesi- ja jätehuollon toimintavarmuus ovat keskeisiä asumisen, työnteon ja laajasti hyvinvoinnin turvaamisessa sekä haittojen, ongelmien ja tapaturmien ennaltaehkäisyssä. Ulkoliikuntapaikat ja lasten leikkipuistot tuottavat terveyttä ja hyvinvointia, samoin rakentamisen ja kunnossapidon kaikissa vaiheissa turvattava terve sisäilma.

Kulttuuri on monimuotoista hengen, mielen ja ruumiin toimintaa virikkeiden, virkistyksen ja elämysten tuottajana. Ruumiin kulttuurina liikunta eri muodoissaan lisää osallisuutta ja ennaltaehkäisee ongelmia ja syrjäytymistä. Identiteetin vahvistaminen ja osallisuuden edistäminen ovat tärkeitä kulttuuripalvelujen tavoitteita. Kyläyhdistykset, seurakunnat, MLL, SPR ja potilasjärjestöt, liikuntaseurat, harrastuspiirit ja lukuisat vapaaehtoistoimijat ovat kunnan sosiaalista pääomaa lisääviä toimijoita.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet ja toimeenpano kunnissa

Kunnanvaltuusto on tehnyt päätöksen hyvinvointilautakunnasta. Uusi hallinto-organisaatio otetaan käyttöön 1.6.2021. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen käytännön toteuttamiseksi tarvitaan päätöksenteko-organisaation ohella pysyvät poikkihallinnolliset yhteistyö- ja toimeenpanorakenteet (hyvinvointityöryhmä ja terveyden edistämisen koordinaatio), hallinnonalojen rajat ylittäviä johtamisen käytäntöjä ja vastuunottoa, sitoutumista hyvinvointitavoitteisiin kuntasuunnittelussa sekä ehkäisevän työn osaamista koko henkilöstöä ajatellen.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen HYTEvaltionosuuskerroin

Kunnille otetaan käyttöön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin vuoden 2023 alusta. HYTEkerroin pohjaa tilastotietoihin. Sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten kasvun hillitseminen edellyttää, että hyvinvointia ja terveyttä edistetään laajalti ihmisten arkiympäristöissä. Edellytyksiä väestön hyvinvoinnille ja terveydelle luovat koulutus, liikunta-, ruoka- ja kulttuuripalvelut, kaavoitus, liikennejärjestelyt sekä monet muut kunnan tehtävät.

Toimintaa kuvaavat prosessi-indikaattorit (14 kpl) mittaavat kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön nykytilannetta. Toimintaa kuvaavat indikaattorit:

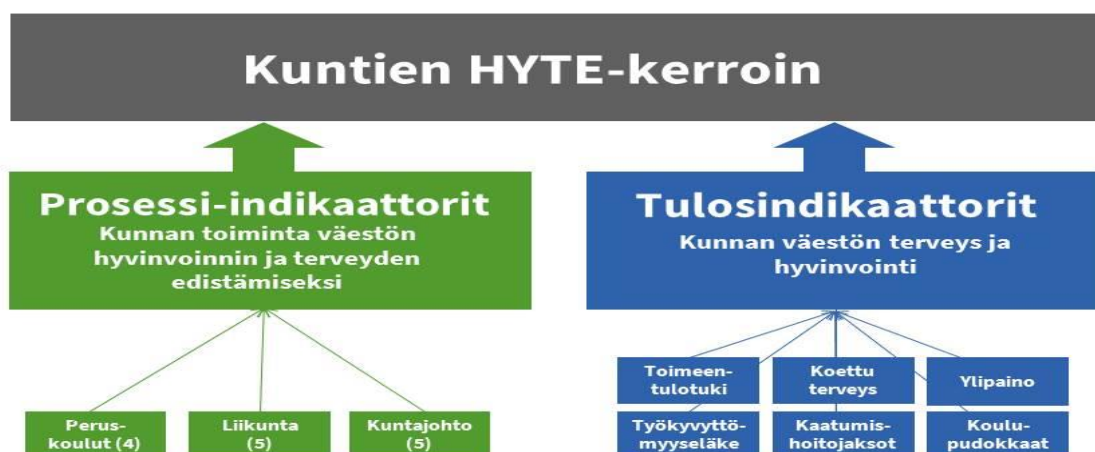
1. peruskoulut (4 yksittäistä indikaattoria)
2. liikunta (5 yksittäistä indikaattoria)
3. kuntajohto (5 yksittäistä indikaattoria)

Toiminnan kuvaamiseen valitut indikaattorit mittaavat laajasti tekemisiä aina johtamisesta, seurannasta ja arvioinnista, resursseista ja kuntalaisten osallisuuden edistämisestä käytännön tekemisiin pitkäjänteisesti ja suunnitelmallisesti. Kuntakohtaiset tiedot ovat THL:n avoimessa Terveyden edistämisen vertailutietojärjestelmä [TEAvisarissa](#).

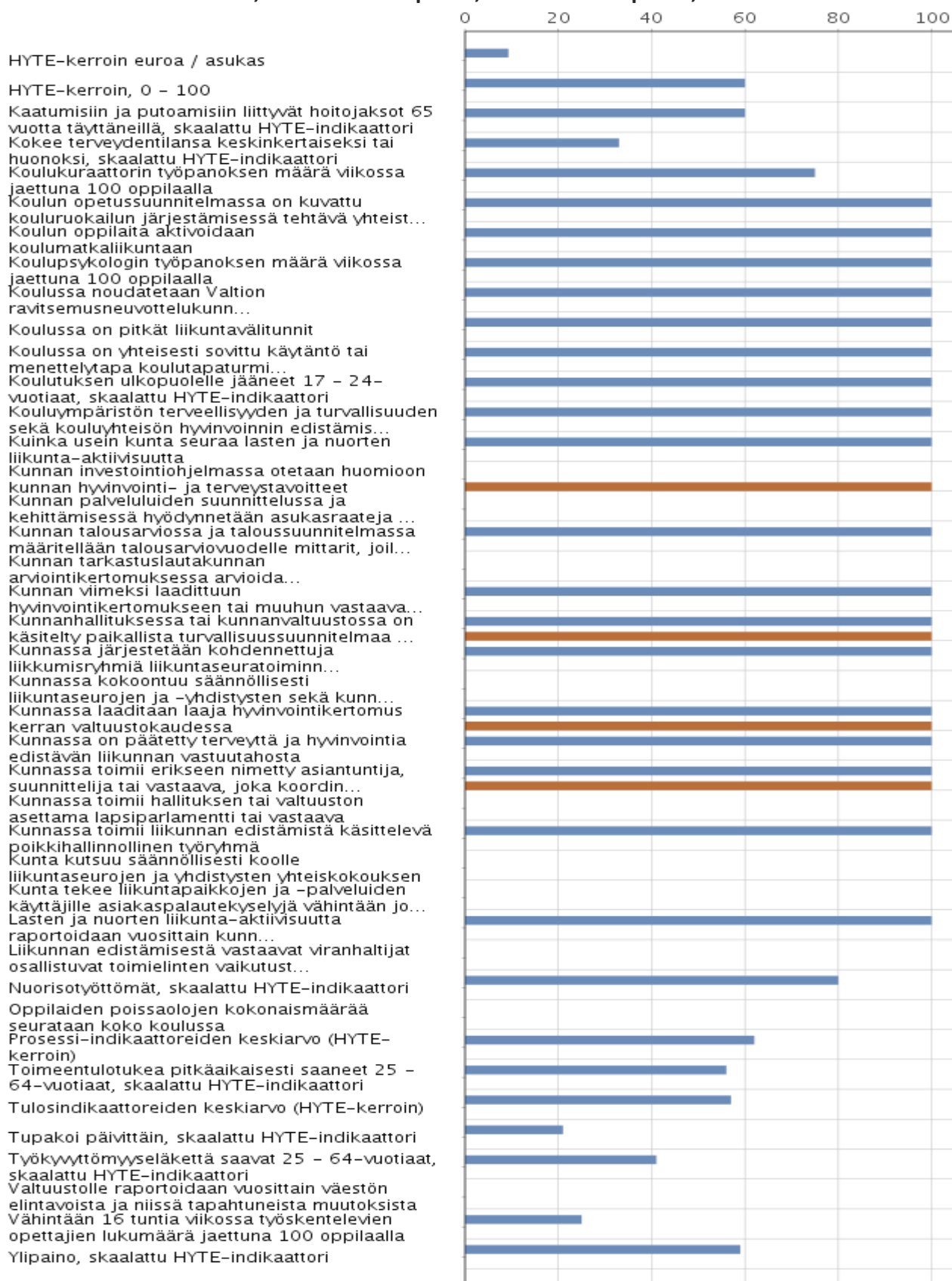
Tulosindikaattorit (6 kpl) mittaavat muutosta väestössä. Niillä haetaan muutoksia kunnan asukkaiden terveydessä ja hyvinvoinnissa viimeisten kahden vuoden aikana. Tulosindikaattorit on valittu näiden periaatteiden mukaan:

- kunta voi omalla toiminnallaan vaikuttaa indikaattoreihin
- eri ikäryhmät ovat edustettuina
- jotta kunnan väestörakenne, sairastavuus tai työttömyystilanne ei vaikuttaisi tulokseen, mitataan tulosindikaattoreissa lähtökohtaisesti muutosta
- tavoite on, että kunnat olisivat mahdollisimman paljon samalla viivalla ja niillä on mahdollisuus saada todettavia, hyviä muutoksia näissä asioissa aikaan.

Tulosindikaattoreista lasketaan kahden viimeisimmän vuoden erotus kuvaamaan tapahtunutta muutosta. Jos jonkin indikaattorin arvo on jo tavoitetilanteessa, saa kunta sen osalta maksimipisteet.

Laihian HYTEindikaattorit, v 2018 sininen palkki, v 2019 ruskea palkki, Sotkanet

4 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset

Laihian kunnanvaltuusto hyväksyi kokouksessa 26.3.2018 kuntastrategian vuosille 2018–2022. Strategian tavoitteet ovat

- 1 Kuntalaisten hyvinvointi
- 2 Kunnan vetovoimaisuus
- 3 Talouden tasapaino

Kuntatalouden tasapaino on laadukkaiden palveluiden tuottamisen edellytys, sillä kuntalaisten hyvinvointi ja ongelmien ennaltaehkäisy auttavat hallitsemaan kustannuskehitystä. Työpaikkatarjonta sekä työllistymistä lisäävät ja syrjäytymistä estävät työllistämispalvelut mahdollistavat hyvän työllisyysasteen verotulojen saamiseksi. Maankäyttö- ja liikennesuunnittelu vahvistavat monipuolisen tonttitarjonnan ja turvallisten väylien ansiosta kunnan elinvoimaa. Kuntalaisten hyvinvointitavoitteisiin pääsemiseksi tarvitaan ennaltaehkäisyä vahvistavat toimintakäytännöt ja peruspalvelut sekä hyvinvointia lisäävät harrastusmahdollisuudet. Sosiaalisen pääoman vahvistamiseksi tarvitaan uudenlaisia osallisuutta tukevia toimintatapoja.

5 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat

Kunnan toimintaa ja hyvinvoinnin edistämistyötä ohjaavat lainsäädännön ohella lukuisat valtakunnalliset, alueelliset ja paikalliset ohjeistukset ja suunnitelmat. Pohjanmaan maakunnan 1.1.2022 aloittava hyvinvointikuntayhtymä tulee valmistelemaan maakunnallisen hyvinvointisuunnitelman koko aluetta varten. Tällä hetkellä toimintaa ohjaavia suunnitelmia ovat seuraavat:

Laihian kunta

- Elinkeinostrategia
- Henkilöstöpoliittinen ohjelma
- Ikääntymispoliittinen strategia
- Kotouttamisohjelma 2021
- Laihian strategia 2018–2022
- Liikuntapoliittinen ohjelma
- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma
- Maapoliittinen ohjelma
- Esteettömyysohjelma
- Laihian sivistystoimen kasvatuksen ja opetuksen toimintaohjelma 2019–2023
- Turvallisuussuunnitelma
- Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma
- Viestintäohje

Vaasan kaupunki, Vaasa-Laihia -yhteistoiminta-alue

- Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma 2020

Pohjanmaan maakunta

- Maakuntasuunnitelma 2040
- Maakuntaohjelma 2018–2021

- Maakuntaohjelma 2018–2021 ympäristöselostus

Vaasan sairaanhoitopiiri

- Terveydenhuollon järjestämissuunnitelma

STM:n laatusuositukset

- Kouluterveydenhuollon laatusuositus, STM oppaita 2004:8
- Terveyden edistämisen laatusuositus, STM 2006:19
- Lastensuojelun laatusuositus, STM 2019:8
- Mielensterveyskuntoutujien asumispalveluja koskeva kehittämissuositus, STM 2007:13
- Päihdepalvelujen laatusuositukset, STM oppaita 2002:3
- Vammaisten ihmisten asumispalveluiden laatusuositus, STM oppaita 2003:4
- Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi, STM 2017–2019

Kansallisia ohjelmia (THL, STM)

- Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus
- Terveys 2015 -kansanterveysohjelma
- Suomalaiset ravitsemussuositukset
- Muutosta liikkeellä! Valtakunnalliset yhteiset linjaukset terveyttä ja hyvinvointia edistävään liikuntaan 2020
- Kansallinen lihavuusohjelma 2012–2018
- Alkoholiohjelma
- Ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelma
- Mieli - kansallinen mielensterveys- ja päihdesuunnitelma 2009–2015
- Kansallinen lasten ja nuorten tapaturmien ehkäisyn ohjelma
- Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelma 2010–2015
- Kansallinen muistiohjelma 2012–2020

6 Hyvinvointisuunnitelma

Keväällä 2021 valittava kunnanvaltuusto määrittelee valtuustokauden 2021–2025 linjaukset osana uuden valtuustokauden strategiaa painotuksia. Tavoitteet, toimenpiteet, resurssit ja keinot tarkentuvat uuden valtuustokauden alussa. Kuluva valtuustokauden strategiset tavoitteet ovat kuntalaisten hyvinvointi, kunnan vetovoimaisuus sekä talouden tasapaino.

Elinvoimainen Laihia

Tavoite	Toimenpiteet	Resurssit	Arviointimittarit
Kuntalaisten hyvinvointi	Toimivat palvelut Perhekeskus Ikäpalvelut	Tilat Henkilöstö Yritysten määrä	Lähipalvelut Odotusajat Asiakaspalaute
	Viihtyisä asuminen	Väylien kunto Leikkipuistot ja ulkoilualueet	Rakennusluvut, Tonttimyynti Liikuntamahdollisuudet
Kunnan vetovoimaisuus	Viestintä Imago	Palveluverkko Kunnan sijainti Kolmas sektori Henkilöstö	Asukasluku Palveluiden saatavuus Osallisuus
Talouden tasapaino	Kustannustehokas palvelutuotanto Päätöksenteko-organisaatio	Henkilöstö Verotulot Valtionosuudet	Toimintakate Vuosikate Lainamäärä

Asiakasnäkökulman ja osallisuuden vahvistuminen

Tavoite	Toimenpiteet	Resurssit	Arviointimittarit
Kuntalaisten osallistumisaktiivisuus	Osallisuuden lisääminen	Järjestöt ja yhdistykset Seurakunnat, Liikuntaseurat, Sotetoimijat Tilat ja ulkoalueet	Toimintatilastot Avustusohjeistus Kunnan ja järjestöjen yhteistoimintasopimus Tapahtumat
	Kuntalaisryhmien aktiivisuus	Vaikuttamistoimielinten toiminta	Kokousten määrä Kehittämissideat
	Vaalit	Kuntalaiset	Äänestysprosentti

Terveysten ja hyvinvoinnin edistäminen

Tavoite	Toimenpiteet	Resurssit	Arviointimittarit
Hyvinvoiva kuntalainen	Tarpeenmukainen palvelutuotanto Tapahtumat	Henkilöstö Tilat, välineet	Seuranta-ajat KELAn indeksit, TEA Kouluterveyskysely Sotkanet

Turvallinen Laihia

Tavoite	Toimenpiteet	Resurssit	Arviointimittarit
Turvallinen elinympäristö	Tapaturmien ehkäisy	Turvakartoitukset Hiekkoitus, valaistus	Tapaturmatilastot
	Laillisuuskasvatus Päihteettömyys	PAKKA-toiminta Koulujen ja kodin yhteistyö	Rikosten määrä
Esteettömyys ja saavutettavuus	Julkisten tilojen saavutettavuus Tiedonsaanti	Vammais- ja ikäneuvostot	Invapaikoitustilat Induktiosilmukka Monikanavatiedotus

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

7 Suunnitelman laadinnasta

Valtuuston hyväksymä lakisääteinen kuntastrategia on merkittävin ohjausväline kunnan johtamisessa. Valtuusto päättää kuntastrategiassa kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Kuntastrategian tulee ottaa huomioon kunnan taloudelliset realiteetit ja sen tulee ohjata kunnan taloussuunnittelua, jotta hyvinvointi saataisiin osaksi kuntien taloussuunnittelua ja seurantaa.

Hyvinvoinnin edistäminen on laajasti lakisääteistä. Kuntalain (410/2015) mukaan kunnan tulee edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa. Terveystieteiden laaki (1326/2010, § 12) puolestaan velvoittaa kuntaa seuraamaan asukkaidensa terveyttä ja hyvinvointia väestöryhmittäin sekä raporttoimaan muutoksista hyvinvointikertomuksen avulla. Hyvinvointi lisää kunnan vetovoimaisuutta ja luo elinvoimaa, lisäksi kunta saa jatkossa valtiosuuteensa erityistä hytelisää kunnan hyvinvointitilanteen edistyessä positiivisesti.

Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma on valmisteltu valtuuston strategisten linjausten suuntaiseksi poikkihallinnollisessa ja vaikuttamistoimielinten yhteistyössä. Kertomusosioon on koottu eri tilastokantojen sekä kunnan talousarvio- ja tilinpäätöstietoja. Suunnitelmaosioon on linjattu strategian tavoitteita, jotka tarkentuvat seuraavan valtuustokauden alkaessa.

8 Suunnitelman hyväksyminen

Valtuustokauden lopussa valmisteltu laaja hyvinvointikertomus kuvaa kunnan ja kuntalaisten hyvinvoinnin tilaa, kokoaa tehdyn työn eri tilastojen avulla ja avaa pitkän aikavälin tavoitteita seuraavalle valtuustolle. Kertomuksen ja suunnitelman hyväksyy kunnanvaltuusto. Uusi valtuusto tarkentaa kautensa aikana laajan hyvinvointikertomuksen tavoitteita ja seuraa niiden toteutumista osana kunnan toiminnan ja talouden kokonaisuutta.